

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

BİLİM VE SANAT MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNİN
GÖRSEL SANATLAR VE MÜZİK DERSLERİNE
YÖNELİK GÖRÜŞ VE TUTUMLARI

Yüksek Lisans Tezi

Başak BİLGİLİ

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

ELAZIĞ-2017

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Başak BİLGİLİ'nin hazırlamış olduğu "Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi'ne Devam Eden Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerine Yönelik Görüşlerinin ve Tutumlarının Belirlenmesi" başlıklı tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun **28.07.2017** tarih ve **48668769** sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından **08.08.2017** tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda yüksek lisans tezini **oy birliği** ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri: (unvan sırasına göre)

1. Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ
2. Yrd. Doç. Dr. Alpaslan GÖZLER
3. Yrd. Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN

İmza

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve .....sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ayşegül GÖKHAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ'in danışmanlığında hazırlamış olduğum “Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerine Yönelik Görüş ve Tutumları” adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Başak BİLGİLİ

14/08/2017

ÖN SÖZ

İçinde bulunduğumuz teknoloji çağında, bilgiye ulaşma ve bilgiyi üretebilme dünya sahnesinde varlık yokluk mücadelesinin en temel noktasını teşkil etmektedir. Üreten-tüketen, yöneten-yönetilen ilişkisi çağımızda bilgi kaynaklarına erişimle ve teknolojiyi ve bilgi üretimini sağlamakla ölçülmektedir. Bu noktada bilgi ve teknoloji üretiminde var olan amansız mücadelede toplumları öne çıkarıp başarıya erdirenler olanlar donanımlı, eğitilebilmiş ve açık fikirli bireylerdir. Söz konusu bireylerin kazanımındaki aslan payı ise üstün yetenekli bireylerin tanınması, yönlendirilmesi ve eğitimi çerçevesindedir. Tarih içerisinde birçok millet söz konusu üstün yetenekli bireylerin eğitime önem verip vermemesi oranında tarih sahnesinde yer almış ve kendisini geleceğe hazırlayıp kalıcılığını perçinlemiştir.

Üstün yetenekli bireylerin eğitimi ne kadar önemli ise, bu eğitimin metodolojisini oluşturup sistematik ve nitelikli bir şekilde sürdürülebilmesi de o derece önemlidir. Bu noktada üstün yetenekliler ile alakalı akademik çalışmaların önemi bir kez daha gözler önüne serilmektedir. Bu çalışmanın yapılmasındaki temel hareket noktamız, ülkemizde Bilim ve Sanat Merkezlerince yapılan üstün yetenekliler eğitime sanat eğitimi noktasında katkıda bulunabilmek ve var olan durumu ortaya koymaktır.

Bu çalışmanın konusunu belirleyerek üstün yetenekliler konusunda bilgi sahibi olmamı sağlayan; lisansüstü eğitimim süresince bilgi ve kaynaklarını cömertçe kullanmama izin veren ve bilimsel etik ile usta çırak ilişkisini daha iyi kavramamı sağlayan Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca çalışmam süresince yardım ve desteklerini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN'a; Yrd. Doç. Dr. Ümmühan ÖNER'e; Yrd. Doç. Dr. Birsan SERHATLIOĞLU; Öğr. Gör. Emine Kübra FİDAN'a; Arş. Gör. Veysel KARACA'ya; Doktora Öğrencisi Taha Kaan BULUT'a ve enerjisiyle güç veren Şule ÖZER ERDEM'e yürekten teşekkür ederim.

Ve son olarak bu hayattaki en büyük şansım olan yolumu aydınlatmış ilk öğretmenim babama ve anneme sonsuz teşekkür ediyorum.

Başak BİLGİLİ

Elazığ, 2017

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerine Yönelik Görüş ve Tutumları

Başak BİLGİLİ

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

ELAZIĞ – 2017; Sayfa: XV+153

Üstün yetenekli olarak nitelendirilen bireyler, sahip oldukları genel ve/veya özel yetenekleri açısından, akranlarından daha yüksek düzeyde performans gösteren kişilerdir. Bu bireylerin eğitimi konusunda normal bireylerin eğitiminde uygulanan programların yetersiz kaldığı ve özel eğitime ihtiyaç duydukları bilinmektedir. Bu doğrultuda tarih boyunca Osmanlı Devleti “Enderun Mektepleri” ile üstün yetenekliler eğitiminde dünyaya öncülük etmiştir. Günümüzde ise Türkiye’de üstün yetenekli bireylerin eğitime yönelik kurulan eğitim kurumlarından birisi de Bilim ve Sanat Merkezleridir. Bilim ve Sanat Merkezleri örgün eğitimin dışında çeşitli tanılama yöntemleri ile belirlenmiş üstün yetenekli öğrencileri, özel eğitim programları ile yeteneklerini en üst seviyeye çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Elazığ Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik derslerine yönelik görüşlerinin ve tutumlarının belirlenmesidir. Yapılan araştırma betimsel nitelikte olup, tarama (survey) modelinde desenlenmiştir. Bu çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak, hem nicel hem de nitel verilerin beraber kullanıldığı karma (mixed) araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Elazığ il Merkezinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma

evreninde toplam 210 öğrenci yer almaktadır. Araştırmanın nitel boyutundaki çalışma grubu için de 5-12. sınıf düzeylerinin her birinden onar öğrenci olmak üzere toplam 80 öğrenci seçilmiştir. Görüşmeler seçilen bu 80 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin veriler Aslantaş (2014) tarafından geliştirilen ‘Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’ ve Varış ve Cesur (2012) tarafından geliştirilen ‘Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’ ile toplanmıştır. Araştırmanın nitel kısmına ait veriler yarı yapılandırılmış açık uçlu on bir sorudan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen nicel verilerin analizinde yüzde, frekans ve aritmetik ortalama kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik dersine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler bu dersleri sevmekte ve bu derslere katılmaktan mutluluk duymaktadırlar. Bu dersler ile öğrenciler yeteneklerini geliştirmektedirler. Öğrenciler boş zamanlarında resim yapmaktan hoşlanmakta ve ders dışında da etkinlikler yapmaktadırlar. Öğrenciler ayrıca öğretmenlerinin kendileri ile ilgilendiklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar, Müzik, Üstün zekâlı/yetenekli, Bilim ve Sanat Merkezi

ABSTRACT

Master Thesis

Gifted and Talented Students' Opinions and Attitudes towards Visual Arts and Music Courses

Başak BİLGİLİ

Fırat University

Institute of Educational Sciences

Department of Educational Sciences

Division of Curriculum and Instruction

ELAZIĞ – 2017; Pagesa: XV+153

Individuals who are called as talented are those who have higher level of performance than their peers in terms of their general and / or specific talents. It is known that the program and syllabi used for ordinary individuals are not sufficient for talented and gifted students' training. Ottoman State has a brilliant example called "Enderun School" for gifted/talented students' training. Science and Art Centers are the educational institutions founded for training gifted and talented students. Science and Art Centers aims at developing talented students' performances/talents at high level by using special training programs.

The aim of this study is to determine Elazığ Science and Art Center students' opinions and attitudes towards Visual Arts and Music courses. This is descriptive study and survey method was used. Mixed research method, including both qualitative and quantitative data, was used in the study. Study group includes students enrolled at Elazığ Science and Art Center during 2014-2015 academic year. There are totally 210 students in study group. 80 students were selected among 5-12 graders for quantitative data of the study. Interviews were conducted with 80 students. "Attitude Scale towards Visual Arts Course" developed by Aslantaş (2014) and Attitude Scale towards Music Course for Secondary School Students" developed by Varış and Cesur (2012) were used

to collect quantitative data. Percentage, frequency and means score were used to analyze quantitative data. Content analysis was used to analyze qualitative data.

With the study, it was determined that students enrolled at Science and Art Center had positive attitudes towards Visual Arts and Music courses. Students enjoy those courses and feel happy as they participate the courses. Students develop their abilities with these courses. Students enjoy drawing pictures in their spare times and they make activities out of class times. On the other hand, students expressed that teachers have interested in them.

Key Words: Visual Arts, Music, Gifted/talented students, Science and Art Center

İÇİNDEKİLER

KAPAK SAYFASI.....	I
ONAY SAYFASI.....	II
BEYANNAME	II
ÖN SÖZ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT.....	VII
İÇİNDEKİLER	IX
ÇİZELGELER LİSTESİ	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIV
EKLER LİSTESİ.....	XV
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	5
1.1.1. Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin amaçlar:.....	5
1.1.2. Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin amaçlar:.....	5
1.2. Araştırmanın Önemi	6
1.3. Sınırlılıklar	7
1.4. Tanımlar.....	7
1.5. Kısaltmalar.....	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kavramları	8
2.2. Üstün Yetenekli Çocukları Tanılama Yöntemleri	11
2.3. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerine Yönelik Modeller	12
2.3.1. Hızlandırma	12
2.3.2. Gruplama	13
2.3.3. Zenginleştirme	13
2.4. Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihi Gelişimi	13
2.4.1. Üstün Yetenekliler Eğitiminin Türkiye’deki Tarihçesi	13
2.4.1.1. Cumhuriyet Öncesinde Üstün Yetenekliler Eğitimi	14

2.4.1.1.1. Enderun Mektebi.....	14
2.4.1.2. Cumhuriyet Döneminde Üstün Yetenekliler Eğitimi	17
2.4.1.2.1. Bilim ve Sanat Merkezleri	19
2.4.1.2.1.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin Amaçları	20
2.4.1.2.1.2. Bilim ve Sanat Merkezlerinin İlkeleri	20
2.4.1.2.1.3. Özel Yetenekli Öğrencileri Tanılama Süreci	21
2.4.1.2.1.4. Eğitim Öğretim	22
2.5. Dünyada Üstün Yetenekliler Eğitimi.....	26
2.6. Sanat ve Sanat Eğitimi	29
2.7. İlgili Araştırmalar	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	32
III. YÖNTEM	32
3.1. Araştırmanın Modeli.....	32
3.2. Çalışma Grubu	33
3.3. Veri Toplama Araçları	33
3.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları	33
3.3.1.1. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	33
3.3.1.2. Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	36
3.3.2. Nitel Veri Toplama Araçları	38
3.3.2.1. Görüşme Formları.....	38
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	39
3.4.1. Nicel Verilerin Çözümlemesi	39
3.4.2. Nitel Verilerin Çözümlemesi	40
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	41
IV. BULGULAR VE YORUM	41
4.1. Nicel Boyuta İlişkin Bulgular ve Yorum.....	41
4.1.1. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Bulgular ve Yorum	41
4.1.2. Müzik Dersine İlişkin Bulgular ve Yorum	45
4.2. Nitel Boyuta İlişkin Bulgular ve Yorum.....	47
4.2.1. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmenlerinin Dersi İşleme Biçimine İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri.....	47
4.2.1.1. Görsel Sanatlar.....	49

4.2.1.2. Müzik	52
4.2.2. Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmenlerinin Derslerde Kullandıkları Farklı Etkinlikler ve Bunların Öğrenciler Üzerindeki Etkilerine Ait Nitel Veri Çözümlmeleri	55
4.2.2.1. Görsel Sanatlar	58
4.2.2.2. Müzik	61
4.2.3. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Kapsamında Kullanılan Araç-Gereç ve Enstrümanların Konuları Öğrenmelerine Katkısına İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlmeleri	65
4.2.3.1. Görsel Sanatlar	67
4.2.3.2. Müzik	68
4.2.4. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerinde En Hoşlandıkları Etkinlikler ve Sebeplerinin Neler Oluğuna Ait Nitel Veri Çözümlmeleri	70
4.2.4.1. Görsel Sanatlar	72
4.2.4.2. Müzik	77
4.2.5. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmenlerinin Sınıf İçi İletişimine İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlmeleri	80
4.2.5.1. Görsel Sanatlar	81
4.2.5.2. Müzik	82
4.2.6. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersinde Öğrendiklerinin Sanata İlişkin Bakış Açısına Katkılarına Ait Nitel Veri Çözümlmeleri	84
4.2.6.1. Görsel Sanatlar	87
4.2.6.2. Müzik	89
4.2.7. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersinde Teknolojiden Yararlanma Durumlarına İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlmeleri	91
4.2.7.1. Görsel Sanatlar	93
4.2.7.2. Müzik	94
4.2.8. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmeni Olmaları Durumunda Dersi Nasıl Yürüteceklerine İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlmeleri	95
4.2.8.1. Görsel Sanatlar	99
4.2.8.2. Müzik	101

4.2.9. Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerinin Öğrencilere Göre Daha Etkili Nasıl Yürütülebileceğine İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri.....	103
4.2.9.1. Görsel Sanatlar.....	106
4.2.9.2. Müzik.....	110
4.2.10. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersinde Yaşanılan Sorunlar ve Olası Çözümlerine İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri	114
4.2.10.1. Görsel Sanatlar.....	116
4.2.10.2. Müzik.....	118
4.2.11. Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezindeki Uygulamaların Sanatla İlgili Derslere Bakış Açısında Oluşturduğu Değişikliklere İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri.....	122
4.2.11.1. Görsel Sanatlar.....	123
4.2.11.2. Müzik.....	125
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	129
V. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	129
5.1. Sonuçlar	129
5.1.1. Nicel Bulgulara İlişkin Sonuçlar.....	129
5.1.2. Nitel Bulgulara İlişkin Sonuçlar	130
5.2. Öneriler	135
KAYNAKLAR	136
EKLER	143
ÖZGEÇMİŞ	153

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin görüşlerine ait aritmetik ortalama ve standart sapmaları	42
Çizelge 2. Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Müzik dersine ilişkin görüşlerine ait aritmetik ortalama ve standart sapmaları	45
Çizelge 3. Öğretmenlerin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşlerine ait kodlamalar ve yükleme sayıları	48
Çizelge 4. Öğretmenlerin derslerde kullandıkları farklı etkinlikler ve etkilerine ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları	56
Çizelge 5. Derslerde kullanılan araç-gereç ve enstrümanların öğrenmeye katkılarına ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları	66
Çizelge 6. En hoşlanılan etkinlikler ve sebeplerine ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları.....	71
Çizelge 7. Öğretmenlerin sınıf içi iletişimine ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları ..	80
Çizelge 8. Derslerin sanata bakış açısına katkısına ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları.....	85
Çizelge 9. Derslerde teknolojiden yararlanma durumuna ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları	92
Çizelge 10. Siz olsaydınız ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları	96
Çizelge 11. Derslerin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşlerine ait kodlamalar ve yükleme sayıları	104
Çizelge 12. Derslerde yaşanan sorunlar ve olası çözümlere ilişkin öğrenci görüşlerine ait kodlamalar ve yükleme sayıları	114
Çizelge 13. Uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısında oluşturduğu değişikliklere ilişkin öğrenci görüşlerine ait kodlamalar ve yükleme sayıları.....	122

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Öğretmenlerin Dersi İşleme Biçimlerine İlişkin Model.....	49
Şekil 2. Farklı Etkinlikler ve Etkilerine İlişkin Model	57
Şekil 3. Araç Gereç ve Enstrümanların Öğrenmeye Katkılarına İlişkin Model	66
Şekil 4. En Çok Hoşlanılan Etkinliğe İlişkin Model	72
Şekil 5. Öğretmenlerin Sınıf İçi İletişimine İlişkin Model	81
Şekil 6. Derslerin Sanata Bakış Açısına Katkısına İlişkin Model	86
Şekil 7. Teknolojiden Yararlanma Durumuna İlişkin Model	92
Şekil 8. Siz Olsaydınıza İlişkin Model	98
Şekil 9. Daha Etkili Nasıl Yürütülebileceğine İlişkin Model	106
Şekil 10. Yaşanılan Sorunlar ve Olası Çözümler Durumuna İlişkin Model	116
Şekil 11. Sanatla İlgili Derslere Bakış Açısında Değişiklik Durumuna İlişkin Model	123

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	143
Ek 2. Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	145
Ek 3. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Kullanım İzni	146
Ek 4. Ortaöğretim Müzik Dersi Tutum Ölçeği Kullanım İzni	147
Ek 5. Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerine Uygulanan Görüşme Soruları	148
Ek 6. Anket Uygulama İzni	149
Ek 7. Etik Kurul İzin Yazısı	150
Ek 8. İntihal Raporu	152

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Ekonomi, bilim, sosyal ve teknoloji alanlarında yaşanan hızlı gelişmeler hayatımızı fark edilir bir şekilde değiştirmiştir. Ülkelerin gelişip ilerlemesinde rol oynayan en önemli gerçek insan kaynaklarının verimli kullanılmasıdır. Günümüzde toplumların öncelikli konularından biri eğitimidir. Dünyaya gelen her birey eğitim alma hakkına sahip, toplum için önemli bir değerdir. Bu sebeple geleceğin en önemli insan kaynaklarından biri olan üstün yetenekli bireylerin toplumsal gelişime katkı sağlaması için iyi bir eğitim almaları günümüzde eğitim sisteminin en önemli sorumluluklarından birisidir.

Üstün yetenekli çocukların gelişimleri, topluma yararlı bireyler olabilmeleri ve kendilerinde var olan kapasitelerini tümüyle ortaya çıkarabilmeleri için özelliklerinin çok iyi bilinmesi gerekmektedir. Üstün yetenekli çocukların eğitim sorumluluğunu üstlenen tarafın, üstün yetenekli bireylerin sağlıklı bir gelişim göstermeleri, tanınması ve başarıya ulaşabilmeleri açısından oldukça önemlidir (Şenol, 2011: 1). Her bireyin yaşıtları ile karşılaştırıldığında daha iyi veya daha kötü olduğu özellikleri vardır. Bazıları konuşmada, bazıları yazmada, bazıları da resim yapmada yaşıtlarına göre daha iyidir. Kimi çocuklar ise yaşıtları çeşitli işler başarırken onlar henüz temel bazı becerileri gerçekleştirmekte oldukça büyük zorluklar yaşarlar. Kimileri de yaşının üstünde bir yetenek sergiler. Yetenek dağılımları açısından çocukların büyük bir çoğunluğu üç gruba ayrılabilir. Ortalama bir öğrenme gücüne sahip olanlar, ortalamanın üstü bir öğrenme gücüne sahip olanlar ve ortalamanın altı öğrenme gücüne sahip olanlar. Bu üç ana grup dışında kalan oldukça yavaş ve zor öğrenen öğrenciler olduğu gibi bazı çocuklar da oldukça ileri öğrenme düzeyine sahiptir ki bunlar “Üstün Zekâlı” veya “Üstün Yetenekli” çocuklar olarak tanımlanırlar (Ataman, 1982:335). Üstün yetenekli öğrenci/çocuk; yaratıcılık, zekâ, liderlik, sanat kapasitesi ya da özel akademik açıdan akranlarına göre daha yüksek performans gösterdiği tespit edilen öğrenci/çocukları ifade eder (BİLSEM, 2007). Dahi çocuklar ve üstün yetenekli

çocuklar arasında fark vardır ve bu konuda tartışmalar yoğunlaşmıştır. Üstün yeteneğe sahip çocuklar oldukları yaştan iki yıl daha ileridirler. Dahilerin IQ seviyesi 180 ya da üzerinde iken, üstün yeteneklilerde bu seviye 130 ve 150 arasında değişmektedir. Bunun yanı sıra üstün yetenekli çocuklar, orta düzeyde yeteneğe sahip çocuklardan çok daha farklı özellikler taşımaktadırlar. Teorisyenler, üstün yetenek tanımının yalnızca farklılaşmadığını bunun yanında üstün yetenekli çocukların nitel ve nicel açıdan da ortalama yeteneğe sahip bir çocuktan daha farklı oldukları görüşündedirler (Winner, 1997: 1071).

Eğitimin en önemli işlevlerinden birisi bireysel yeteneğe işlerlik kazandırmak, kazanılan bu yeteneklerin etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamaktır. Bireysel farklılıklar dikkate alınarak düzenlenen bir eğitim-öğretim programı bireylerin toplum içerisinde faydalı, mutlu ve uyumlu bireyler olarak yaşamalarını sağlar (Bozgeyikli, Doğan ve Işıklar 2010). Özellikle üstün yeteneğe sahip olarak nitelendirilmiş bireylerin topluma sağladıkları katkılar önemli bir yer tuttuğundan, bireysel farklılıklarının göz ardı edilmemesinin gerekliliği belirtilmiştir (Yumuş ve Toptaş 2011: 80). Eğitim ortamı için bilinçli olarak seçilmiş araç gereçler ve uyarıcılar üstün yetenekli bireylerin eğitimlerini destekler ve kapasitelerini en üst seviyede verimle kullanmalarına olanak tanır. Üstün yetenekli çocuklar için de ayrı ve özel bir eğitim programına ihtiyaç duyulmaktadır. Toplumun en değerli kaynaklarından biri sayılan üstün yetenekliler kendilerine ve topluma yararlı bireyler olabilmeleri ve kaybedilmemeleri için, eğitimlerinin de özel kişiler tarafından, özel ortamlarda yapılması gerekmektedir (Şenol, 2011: 1).

Çeşitli ülkeler, toplumları yöneten, gündemlerini belirleyen, uluslararası alanlarda üne sahip kişilerin birçoğunun üstün yetenekli kişilerden oluşmasından dolayı üstün yetenekli çocukların eğitimleriyle ilgilenmişlerdir. Üstün yeteneklilerin eğitimine Amerika'da 1960'lı yıllarda başlanmış olmasına karşın Türkiye'de etki yaratması 1990'lı yılları bulmuştur (Keskin, 2006: 1). Farklı ülkelerin kendilerine has kültürel etkinliklerinin yanında üstün yetenekli bireylerin eğitiminde benzerlikler olduğu gibi farklılıklara da rastlanmaktadır (Karaduman, 2011: 326). Bazı ülkelere bakıldığında; Hollanda'da sayısal zekâyâ sahip ilkökul öğrencileri öğretmenleri tarafından belirlenip, devamlı olarak yönlendirilir. Kudüs'te de dahi olarak nitelendirilmiş öğretmenler tarafından ders verilen, üstün yetenekli olduğu belirlenmiş çocukların eğitimi için

dâhiler okulu açılmıştır. İsrail’de ise üstün yetenekli çocukların erken yaşlarda belirlenmesi amacıyla testler geliştirilmiştir (Sönmez, 2011: 44).

Türk eğitim sistemine bakıldığında özellikle Osmanlı Devletinin yükselme döneminde üstün yetenekli bireylerin eğitime büyük önem verildiği görülmektedir. Enderun kurumları üstün yetenekliler eğitimi ile dünyaca ün salmış bilim adamları, iyi yetişmiş devlet adamları ve askeri alanda bu bireyleri değerlendiren Osmanlı Devleti dünya tarihinde ki en büyük imparatorluklarından biri olmuştur. Daha sonra ki dönemde Türkiye Cumhuriyeti’nde üstün yetenekliler eğitimi için birçok çalışmalar yapılmıştır. 90’lı yıllardan bu yana Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı bir kurum olan Bilim ve Sanat Merkezleri üstün yeteneklilerine eğitim hizmeti sunmaya başlamıştır.

1972 yılında Amerika’da yayınlanan Marland Raporu’nda genel zihinsel yetenek, akademik yetenek, yaratıcı-üretici düşünce yeteneği, liderlik yeteneği, görsel performansa dayalı sanatlar yeteneği ve psiko-motor yetenek alanlarının birinde ya da bir kaçında üstün performans göstermenin ise üstün yetenekli bireylerin özellikleri olduğu belirtilmiştir (Marland, 1972, Akt. Levent, 2000). Silverman (Akt. Gömleksiz, Kan. ve Öner, 2012: 43)’a göre üstün yetenekli bireyler farklı alanlarda üstün performans gösterirken öğrenme ihtiyaçları da bireysel farklılıklar gösterebilir.

Üstün yetenekli bireylerin yaşadığı toplum ile uyumlu olabilmelerinde Sanat derslerine ve öğretmenlerine önemli bir sorumluluk düşmektedir. Sanat eğitimini iyi almış bir birey kendisini, diğer bireyleri, yaşadığı toplumdaki değerleri, dünya insanlarının kültürel yapılarını anlamada büyük bir yol alınması sağlanabilir (Kansu Çelik, 2015: 1). Müzik, özel eğitimin gerekli olduğu düşünülen ilk alan olmuştur. Müzik alanında üstün yetenekliler eğitimi için çıkartılan 6660 sayılı kanun ile bu bireylerin erken tanınması ve yeteneklerinin geliştirilmesi ön görülmüştür. Fakat daha sonra bu kanun sınırlandırılmış ve kötüye kullanıldığı düşüncesi ile 1977 yılında tamamen dondurulmuştur. Müzik alanından daha sonra, matematik, fen ve güzel sanatlar alanlarında da özel eğitim söz konusu olmuştur (Akarsu, 2004a).

Türkiye’de üstün yetenekli çocukların eğitiminde başrol, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından açılan Bilim ve Sanat Merkezleri’ndedir (BİLSEM). Bu merkezler; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin

farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumlarıdır (MEB, 2001). Bilim ve Sanat Merkezlerindeki uygulanan eğitim örgün eğitim kurumlarında uygulanan eğitimden oldukça farklıdır. İlköğretim okullarında öğrencilerin geçer not alma ve sınavlara hazırlanması hedeflenirken Bilim ve Sanat Merkezlerinde bu uygulamalardan oldukça farklı olarak proje tabanlı öğretim modeli ile eğitim sağlanmakta ve öğrencilerden yeteneklerini yansıtacak projeler üretmeleri beklenmektedir (Et, 2013: 13).

Tutum, “Bireylerin belirli bir kişiyi, grubu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluş hali veya eğilimidir” (Özgüven, 1994:336). Allport (1967:4 akt; Tavşancıl, 2006: 65)’a göre, “tutum, yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumudur”. Bu tanımda üzerinde durulması gereken önemli noktalardan birisi, tutumun bir yaşantı sonucu gerçekleştiği ve bireyin davranışları noktasında yönlendirici etkisinin bulunduğudır. Bu durum, bireyin duyuşsal özelliklerinin bilişsel ve psikomotor beceriler üzerinde yönlendirici etkisi olduğunu göstermektedir.

Arkonaç (2001), tutumların ortaya çıkacak olan davranışı etkilediğini, dolayısıyla tutumlara davranışlara yol gösteren olarak bakılabileceğini, ayrıca davranışta farklılık yaratmak için tutumları değiştirmenin çalışmalara anlamlı bir başlangıç noktası oluşturacağını belirtmektedir. Bloom’un Tam Öğrenme modelinin değişkenlerinden biri de öğrencilerin duyuşsal giriş özelliklerinin belirlenmesi sürecidir. Senemoğlu (2007) ilgi, tutum, özgüven, herhangi bir şeyi sevme, ulusal değerlere bağlılık, farklı fikirlere saygılı ve hoşgörülü olma vb. duygu ve davranış biçimlerinin duyuşsal alan kapsamında değerlendirilebileceğini ancak duyuşsal özelliklerin gerek kazandırılma gerekse ölçme sürecinin zor olması nedeniyle üzerinde fazla çalışılmadığını belirtmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Elazığ Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik derslerine yönelik görüşlerinin ve tutumlarının belirlenmesidir.

1.1.1. Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin amaçlar:

1. Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları nedir?
2. Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Müzik dersine ilişkin tutumları nedir?

1.1.2. Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin amaçlar:

1. Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri öğretmenlerinin dersi yürütme biçimine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri öğretmenlerinin yaptığı sınıf içi etkinliklerin dersi anlamalarında ve dersi öğrenmelerindeki etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinde kullanılan araç-gereçler/materyaller/enstrüman ve bunların öğrenmelerine olan katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinde en çok zevk aldıkları/hoşlandıkları etkinlikler nedir?
5. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri öğretmenlerinin sınıf ile iletişimine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinde öğrendiklerinin sanata bakış açılarında meydana getirdiği değişikliğe ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri öğretmenlerinin dersi yürütürken teknolojiden yararlanmalarına ve bu durumun öğrenmelerine etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?

8. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri öğretmeni olması durumunda dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
9. Öğrencilerin daha iyi ve etkili Görsel Sanatlar ve Müzik öğretiminin sağlanabilirliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
10. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinde ne tür sorunlar yaşadıklarına ve bu sorunların çözümüne ilişkin görüşleri nelerdir?
11. Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkez’inde yapılan çalışmaların-etkinliklerin Sanat derslerine bakış açılarında meydana getirdiği değişikliğe ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde üstün yetenekli ve üstün zekâlı çocukların eğitim gördükleri Bilim ve Sanat Merkezleri 1990’lı yıllarda açılmaya başlamıştır. Üstün yetenekli ve zekâlı öğrencilerin eğitimi hususunda Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne bağlı olan Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) olarak adlandırılan eğitim kurumları faaliyet göstermektedir.

Araştırma ülkemizde görsel sanatlar ve müzikte yetenekli çocukların eğitiminde uygulanan yöntemler ile bu çocuklara verilen sanat eğitiminin genel durumunun belirlenmesi, seviyelerine uygun bir sanat eğitimine ihtiyaç duyulduğunun vurgulanması ve üstün yetenekli çocuklara sanat eğitimi veren görsel sanatlar ve müzik öğretmenlerinin bu konu ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Araştırma, Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim alan üstün yetenekli çocukların aldıkları sanat eğitime ilişkin görüşlerini belirlemesi, mevcut sanat eğitiminin durumunu ortaya koyması, üstün yetenekli çocuklara uygulanan sanat eğitimindeki tartışmalı noktalara dikkat çekmesi, bu alanda yaşanan sorunları saptaması ve bu doğrultuda yapılacak başka araştırmalara da ışık tutması açısından önemlidir.

1.3. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2014–2015 eğitim-öğretim yılında, Elazığ İli merkezinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam eden öğrencilerle,
2. Bu öğrencilere yöneltilen yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu ve
3. Görsel Sanatlar ile Müzik derslerine ilişkin tutumlarını belirlemek için kullanılan ölçekler ile sınırlıdır.

1.4. Tanımlar

Bilim ve Sanat Merkezi: Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarına devam eden üstün veya özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin bilincinde olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumudur.” (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007).

Yetenek: Yetenek sözcüğü, geniş kapsamlı bir anlam içermesinin yanında “Bir duruma uyma konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç, kapasite olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005).

Zekâ: Algılama, düşünme, muhakeme etme, sorgulama ve kavrama gibi zihinsel süreçleri kapsayan bileşenler bütününe zekâ denir (Akboy, 2000, s.85).

Üstün Yetenekli/ Zekâlı: Üstün yetenekliler, çevre ile etkileşimi çok yüksek yaratıcılık kabiliyeti ve başarısı olağanüstü olan kişilere denmektedir.

1.5. Kısaltmalar

BİLSEM	: Bilim ve Sanat Merkezi
ELBİLSEM	: Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
RAM	: Rehberlik ve Araştırma Merkezi

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kavramları

Literatür incelendiğinde üstün zekâlı veya üstün yetenekli öğrencilerin ifade edilmesinde üstünler, üstün ve özel öğrenciler, özel ve üstün yetenekliler terimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde üstün zekâlı ve üstün yetenekli kavramları birbirinden bağımsız olarak düşünülmemekte ve üstün zekânın üstün yeteneğin içerisinde tanımlanabileceği düşünülmektedir. İnsanlık var olduğundan beri sahip olunan üstünlük niteliği bilimsel olarak 19.yüzyılda çalışılmaya başlanmıştır (Sak, 2012). Üstün özelliklere sahip öğrenciler, bazen üstün yetenekli, bazen de üstün zekâlı olarak nitelendirilmektedir. Bu durumdan dolayı bu kavramların karışmasına ve birbirlerinin yerine kullanılmasına neden olmaktadır (Sungur, 2003).

Galton (1892)'un çalışmasına bakıldığında, üstün zekâyı kalıtsal bir yetenek olarak nitelemiş ve üstün zekâ tanımlarının tarihçesine bir öncü olarak kabul edilmiştir (Akt. Kaufman ve Sternberg, 2008). Terman (1926), Galton'un bu teorisini ve geliştirmiş olduğu testi kullanmış, üstün zekâyı yüksek IQ ile eş değer görmüştür. Galton'a göre zekâ testlerinde üst %1'lik dilim üstün zekâyı oluşturmakta ve Terman, Stanford-Binet Zekâ Ölçeği'nde 135 puanı üstün zekâlı nitelendirilmek için eşik kabul etmiştir. Belli alanlara özgü sanatsal ve yaratıcı yeteneklerin ihmal edilmesi ve eşik puan değerinden bir birim aşağı almış olanları bile üstün zekâlı olarak sınıflandırmamasına rağmen Terman'ın bu yaklaşımı özellikle tanılama da popülerliğini devam ettirmektedir (Renzulli, 2002).

Gardner (2004) zekânın, bir veya daha fazla kültürde ürün ortaya koyabilme ve problem çözebilme becerisi olduğunu ifade etmiştir. Çoklu zekâ kuramına göre bireylerin sekiz zekâ türüne sahip olduğunu belirtmiştir: Dilsel zekâ, mantıksal matematiksel zekâ, görsel-uzamsal zekâ, müziksel zekâ, bedensel-kinestetik zekâ,

sosyal zekâ, içsel zekâ ve doğacı zekâ. Bu zekâ türlerine ait alanlardan bir ya da birkaçında problem çözebilme yeteneği üstün zekânın göstergesidir (Grybek, 1997).

Gagne (2004) ayrımsal üstün zekâ ve üstün yetenek kuramında üstün zekânın doğuştan gelen ve ileri düzeyde bir zihinsel kapasite olduğunu ifade etmektedir. Bu kapasitelerin yaşantı ile gelişmesi sonucunda üstün yetenek ortaya çıkmaktadır. Burada üstün zekâ; yaratıcılık, sosyal, duyuşsal ve duyusal-motor alanları ile liderlik özelliklerinden oluşur. Üstün yetenek ise ileri düzeyde üstün zekânın yaşantı sonucu tecrübelerle gelişmesi ve ortaya çıkmasıdır. Spor, müzik, drama, resim, teknoloji, fen bilimleri ve matematik gibi yetenek alanları örnek olarak gösterilebilir (Macintyre, 2008).

Thorndike (1927) ise “doğuştan gelen ve sonradan gelen zihinsel çağrışımların toplamı” olarak kabul etmiştir (Akt. Dağlıoğlu, 1995). Geniş anlamda bakıldığında zekâ kişinin anlama, kavrama ve öğrenme kapasitesidir (Uzun, 2006).

Clark (1997) yüksek zekâ düzeyini, bilişsel, duyuşsal sezgisel ve fiziksel beyin fonksiyonlarının hızlandırılmış ve ileri düzey gelişmesinin sonucu olarak kökleşmiş bir biyolojik kavram olarak tanımlamıştır. Bu hızlandırılmış ve ileri düzey fonksiyonlar, biliş, akademik yetenek, liderlik, yaratıcılık ya da görsel ve performansa bağlı sanatlar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Zamanımızda Renzulli’nin üstün yeteneklilik kavramı için yapmış olduğu tanım büyük ölçüde kabul görmektedir. Renzulli (1986) geliştirdiği teorisinde üstün yetenekliliği “three ring” (3 halka) şeklinde ifade eder ve insan yapısındaki üç temel ögenin etkileşimi ile meydana geldiğini savunmaktadır. Bunlar:

1. Genel zekâ gelişiminde ortalamanın üstünde olmak, normalin üzerinde bir yeteneğe sahip olmak (özel ve genel yetenek).
2. Problemlere farklı bakış açılarından yaklaşarak, yaratıcı çözümler üretebilme becerisine sahip olmak (yaratıcı yetenek).
3. Sorumluluğunu aldığı bir işi başından sonuna kadar sürdürebilecek yüksek motivasyona sahip olmak (motivasyon).

Genel yetenek; sözel, sayısal ve görsel yetenekler, soyut düşünebilme, bilgileri hızlı ve seçici hatırlama ve tecrübeleri yaşamında uygulayabilme kapasitesi gibi zihinsel özellikleri kapsamaktadır. Özel yetenekler; bale, resim, heykeltıraş, tiyatro, fotoğrafçılık, matematik, fen ve biyoloji gibi yetenekleri kapsamaktadır. Motivasyon; üstün görev yüklenme isteği, herhangi bir alanda çalışma azmi ve kararlılık ve

sorumluluk bilinci gibi özellikleri kapsamaktadır. Yaratıcılık; yeni düşünceler ortaya koyma ve bunları yeni problemlerin çözümünde kullanabilme, akıcı ve esnek düşünme ve estetik duyarlılık gibi özellikleri kapsamaktadır (Akarsu, 2004a; Renzulli, 2005; Sak, 2012).

Tannenbaum (1983) bir bireyin üstün zekâlı ve yetenekli olması için genel yetenek, ayırt edici özel yetenek, zihinsel olmayan faktörler, çevresel faktörler ve şans faktörünün bir araya gelmesi gerektiğini belirtmektedir. Genel yetenek; IQ puanının belli bir aralığın üstünde olmasıdır. Ayırt edici özel yetenek; matematik, müzik, sanat ve dil yetenekleri gibi bireyin belli bir alanda belirgin ve ayırt edilebilecek bir yetenek göstermesidir. Zihinsel olmayan faktörler; başarılı olma isteği, motivasyon, ego ve sorumluluk gibi özellikleri kapsamaktadır. Çevresel faktörler; aile ortamı, arkadaş grupları ve toplumsal değerler gibi bireyin karşılaştığı çevresel uyaranlardır. Şans faktörü; yeteneklerin ortaya çıkmasındaki olumlu etki yapan durumdur (Öznacar ve Bildiren, 2012).

1991 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen 1. Özel Eğitim Komisyonu ön raporunda “üstün zekâ” ve “üstün özel yetenek” kavramları “üstün yetenek” başlığı altında toplanmış ve şu şekilde tanımlanmıştır: “Üstün yetenekliler, genel ve/veya özel yetenekleri açısından, yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Üstün yetenekliler, bu yeteneklerini geliştirmede normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara ihtiyaç duymaktadır” (Özel Eğitim Konseyi Ön Raporu, 1991 akt. Levent, 2011).

Üstün zekâlı öğrencilere eğitim vermek amacıyla kurulan Bilim Sanat Merkezleri yönergesinde ise “üstün yetenekli öğrenciler/çocuklar; zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen çocuklar/öğrencilerdir” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2007). Ayrıca üniversite tabanlı bir program olan Üstün Yetenekliler Eğitim Programları (ÜYEP)’nin temelini oluşturan üstün yetenek tanımı şöyledir: Üstün yetenek, insanlık yaşamı için temel değeri olan ve iyi tanımlanmış yetenek alanlarında sahip olunan olağanüstü potansiyel veya kapasitedir (Sak, 2011: 215).

Sonuçta tüm dünyada üstün zekâ ve yeteneklilik kavramlarına ilişkin henüz bir uzlaşma mümkün değildir. Bu nedenle üstün zekâ ve yeteneklilik kavramı tanımlı bireyden bireye, toplumdan topluma, zamandan zamana, bölgeden bölgeye farklılık göstermekte, gelişmelere ve önceliklere göre değişim sergilemektedir (Akarsu, 2004a; Sak, 2012). Ayrıca üstün zekâ ve yeteneklilik kavramları beyin temelli araştırmalarının sonuçları, performans ve çoklu yetenek ölçütleri gibi nedenlerle daha fazla boyut kazanmıştır.

2.2. Üstün Yetenekli Çocukları Tanılama Yöntemleri

Üstün yetenekli çocuklara en uygun eğitim imkânlarının sunulması açısından bu bireylerin tanınması büyük önem taşımaktadır (Moore, 1992). Özellikle bir bireydeki var olan yetenekler ne kadar erken belirlenirse, sahip olduğu kapasitenin körelmesi engellenecek ve bu yeteneklerin geliştirilmesi için uygun ortamlar sağlanmış olacaktır.

Zekâ, alan uzmanlarınca geliştirilmiş testler ile yine bu uzmanlar tarafından ölçülür. Zekâ bölümü, özel olarak geliştirilen bu testlerden alınmış zekâ puanının bireyin yaşına oranlanmasının yüz ile çarpımından elde edilen sayıdır (Özsoy, 1988). Gross (1999), zekâ bölümü 115-129 arası olanları hafif düzey üstün yetenekli, 130-144 arası zeka bölümüne sahip olanlar normal üstün yetenekli, 145-159 aralığında olanlar çok üstün yetenekli, 160-179 arasında olanlar olağanüstü üstün yetenekli, zeka bölümü 180 ve üzeri olanlar ise dahi olarak tanımlanmıştır. Yetenek ve zekâ kavramlarını ölçmede uzmanların aynı fikirde olduğu normların bulunmamış olması, üstün yetenekli ve üstün zekâlı bireylerin göz ardı edilmesine sebep olmuştur (Ataman, 2002). Sak (2012) tanılamanın bireyin yararına olması, bilimsel ve etkililiği ispatlanmış modeller kullanılması, yeteneklerin çeşitli boyutlarıyla belirlenmesi ve bu işlemlerin oldukça erken yaşta uygulanması gerektiğini, tüm çocukların tanılama sürecinden geçmesi gerektiğini, tanılama sürecinin sistemli bir şekilde yapılması gerektiğini, kullanılan ölçme metotlarının eğitim programlarının içerik ve amaçlarına uygun olmasını, tanılamanın çocuk hakkında ki tüm bilgilerin toplanıp bir ekip tarafından verilmesini önemle belirtmiştir. Kısaca bireyin tanılanmasına ilişkin ilkeler bilimsellik, kapsamlılık, yararlılık, eşitlik, süreklilik, erken tanı, uygun metot kullanımı ile ortak karardır (Sak, 2012).

Üstün yetenekli öğrencilerin tanınması ülkemizde, illerde var olan Rehberlik ve Araştırma Merkezlerince (RAM) ve BİLSEM'lerle işbirliği halinde yapılmaktadır (MEB, 2013). Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı 'İlköğretim ve Ortaöğretim Çağı Öğrencileri Gözlem Form" üstün yetenekli birey/öğrencileri belirlemek amacıyla okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar için veliler veya okul öncesi eğitim kurumları öğretmenlerince; ilköğretim çağı öğrencileri için örgün eğitim kurumu sınıf ve şube öğretmenlerince; ortaöğretim öğrencileri için sınıf rehber öğretmenler kurulunca doldurulur (MEB, 2007). Velisi ya da örgün eğitim kurumlarınca aday gösterilen çocuk/öğrencilerin gözlem formları, tanılama komisyonunca değerlendirilir ve değerlendirme sonucuna göre grup taramasına alınacak öğrenciler belirlenir (MEB, 2007).

2.3. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerine Yönelik Modeller

Normal çocuklara göre, üstün yetenekli çocukların farklı eğitim ihtiyaçlarının olduğu birçok araştırmacı tarafından belirtilmiştir (Levent, 2011, Akarsu, 1992, Ataman, 1975). Özel eğitime verilen önem, çağdaşlığın ana unsurlarından biridir. Dünyamız hızla gelişmekte ve üstün yetenekli çocukların potansiyellerine ihtiyaç duyulmaktadır (Malkoç, 2004: 169).

Ülkemizde, üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik birçok eğitim modeli denenmiştir. Bu eğitim modelleri ile üstün yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçlarının neler olduğu belirlenmiş onların, düzeyleri, yetenekleri ve ilgilerine göre bir eğitim amaçlanmıştır. Bu eğitim modelleri şunlardır:

2.3.1. Hızlandırma

Üstün yetenekli çocukların eğitim hayatına normalden daha erken bir yaşta başlaması ya da sınıfını, okulunu akranlarına verilen süreden daha erken yaşta tamamlamasıdır (Southern, Jones ve Stanley, 1993; Sak, 2010). Hızlandırma programları, okula erken başlama, sınıf atlama, üst sınıftan ders alma gibi uygulamaları içerir. Bu uygulamada materyal kullanımı daha yoğundur, öğrenciye karmaşık ve zor bilgiler sunulur. Hızlandırma uygulaması ile kalıcı öğrenme sağlanması ve öğrencinin

okulda sıkılmasının engellenmesi bakımından oldukça önemlidir. Fakat bireyin yaşlılarıyla iletişiminin zayıflaması da bu programın olumsuz bir yönü olarak değerlendirilebilir (Levent, 2011: 30).

2.3.2. Gruplama

Üstün yetenekli bireyler bu uygulamada yetenek düzeylerine göre gruplandırılmakta, grupların özellik ve ihtiyaçlarına göre geliştirilen özel eğitim programları çeşitli eğitsel düzenlemelerle uygulanmaktadır (Ataman, 2003: 191). Bu modelde; seminerler, yaz kursları, geziler gibi özel etkinlikler uygulanmaktadır.

2.3.3. Zenginleştirme

Zenginleştirme programları; sanatsal ve akademik alanda destekleyici programlar, çevrimiçi eğitim, proje yarışmaları, akademik yarışmalar, alan gezileri, öğrenme merkezleri, mentörlük gibi uygulamaları içermektedir (Ataman, 2003). Bu programlar, üstün yetenekli bireyleri normal eğitim gören akranlarından ayırmadan, beraber eğitim almalarına imkân tanımaktır (Şenol, 2011: 41).

2.4. Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihi Gelişimi

Bu kısımda üstün yeteneklilerin eğitiminin tarihi gelişimine yer verilmektedir. Bu bağlamda üstün yeteneklilerin eğitildiği bir kurum olma özelliğini taşıyan Enderun'dan günümüze kadar olan süreç ele alınmaktadır.

2.4.1. Üstün Yetenekliler Eğitiminin Türkiye'deki Tarihçesi

Türkiye'de üstün yetenekli çocuk eğitiminin başlangıcı Enderun mekteplerine dayanmaktadır. Osmanlı Devleti döneminde başlatılmış olan bu uygulama daha sonra Cumhuriyet döneminde 1948 yılında İdil Biret, Suna Kan Yasası olarak karşımıza çıkmaktadır (1948 yılında müzik alanında özel yetenekli çocuklar olan İdil Biret ve Suna Kan'ın yurtdışına devlet bursu ile gönderilip yetiştirilmeleri için özel olarak

çıkarılan 5245 Sayılı Yasa ile bu yasanın daha geniş kapsamlısı olan ve güzel sanatların her alanında özel yetenekli çocukların belirlenip devlet bursuyla yurt dışında eğitim görmelerine olanak veren 1956 tarihli 6660 Sayılı Yasanın kamuoyunda bilinen adıdır. “İdil Biret Yasası” veya “İdil-Suna Yasası” olarak da bilinir. Halen yürürlükte olan ancak işletilmeyen bir yasadır). Bu yasa üstünlerin eğitimi yasal güvence altına almada diğer ülkelere örnek oluşturacak bir düzenleme haline gelmiştir (Mertol, 2014).

Üstün zekâlı ve yetenekliler eğitiminin tarihinde ülkemizin ayrı bir yeri vardır. Ülkemizde bugüne kadar üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukların eğitimi alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde, Cumhuriyet öncesinde ve sonrasında üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukların eğitiminin tarihsel gelişimi olmak üzere temel olarak iki döneme ayrılabilir (Şenol, 2011).

2.4.1.1. Cumhuriyet Öncesinde Üstün Yetenekliler Eğitimi

Cumhuriyet öncesi dönemde, üstün yetenekli bireylerin eğitiminin köklerinin Osmanlı Devleti dönemindeki Enderun mekteplerine dayandığı söylenebilir.

2.4.1.1.1. Enderun Mektebi

Enderun: “Bir şeyin iç tarafı dâhili; iç yüz; harem dairesi demektir. Enderun-u Hümayun; saray müstahdimini yetiştirmek için kurulan teşkilat” (Devellioğlu, 1995) anlamına gelmektedir. Türk tarihinde, cumhuriyet öncesi dönemde üstün yetenekliler konusuna bakıldığında Enderun okulu karşımıza çıkmaktadır. Dünyanın ilk sistemli ve uzun süreli üstün zekâlı ve yetenekliler eğitimi Enderun Okulu ile Osmanlı İmparatorluğu gerçekleştirmiştir (Akarsu, 2001).

Osmanlı Devletinin kendisine has olan Enderun mektepleri; “Hristiyan tebaadan alınan yetenekli çocukların iyi ve güvenilir devlet adamı ve asker yapma amacıyla kurulmuş üstün zekâ ve niteliklere sahip çocukların alınıp yetiştirildiği özel bir eğitim kurumudur” (Akyüz, 1994). Enderun mektepleri II. Murad tarafından kurulmuş ancak asıl gelişimini Fatih Sultan Mehmet döneminde göstermiştir (Akkutay, 1984).

Enderun mektebi, Topkapı Sarayı içerisinde bulunan, saray için yetiştirilecek olan asker ve yönetici ihtiyacını karşılayan çok önemli bir eğitim kurumuydu. Miller

(Akt: Akarsu, 2004b: 97) Enderun'un görevini "Her şeyin ötesinde Türk Padişahlarının ülkeye liderlik edecek sıra dışı yeteneğe sahip gençleri keşfedip yetiştirmesi" şeklinde ifade etmektedir. Enderun mektebinin amacı, yalnızca sarayda çalışacak devşirmeleri ve yeniçeri ocağı için yetiştirilecek olan askerleri Türkleştirmek ve Müslümanlaştırmaktır (Akyüz,1994: 79). Enderun mekteplerine iki yolla öğrenci seçilirdi. Şeriata göre savaşta esir düşen Hristiyan genlerin beşte biri padişahındı. Padişah bu gençlerden istediklerini kendi hizmeti için, bazılarını da devlet işlerinde çalıştırmak için seçerdi. Padişahın seçtiği bu gençlere pençik oğlanları denilirdi. Diğer bir öğrenci seçimi yolu ise devşirme oğlanları idi. Rumeli, Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk, Adalar, Macaristan ve Bosna-Hersek'deki Hristiyan gençlerden padişahın ve devlet hizmetinde görevlendirilmek için seçilenlere de Devşirme oğlanları denilirdi. Devşirme seçimi için kanun esasları hazırlanmıştır (Yıldız, 2010: 36). Devşirme işlemi Yeniçeri Ağasının yeni oğlan ihtiyacını bildirmesiyle padişah fermanıyla yapılır. Ferman olması şarttır, fermana; nerelerden devşirileceği kaç oğlan devşirileceği kesin olarak belirtilir. Devşirme işlemi yeniçeri ocağının "Katar Ağaları" diye adlandırılmış zabitlerinden 'Turnacıbaşı Ağa'nın görevidir. (Akkutay, 1984: 39).

Devşirme Seçim Esasları:

Akkutay, (1984: 38), devşirme kanunun esaslarının yalınlaştırılmış halini şu şekilde sıralamıştır:

1. Devşirilecek olanlar en büyüğü on sekiz, en küçüğü sekiz yaş arasında olan çocuklardır.
2. İstenilen özellikleri taşırsa azami yaş sınırı yirmiye kadar çıkabilir.
3. Bu yaş aralığındaki çocukların vücut yapısı uygunluğu ile yüz güzelliği ve tam olarak sağlıklarına sahip olmaları devşirmecilik için şarttır.
4. Devşirmenin belli bir zamanı olmayıp, Yeniçeri ağasının Acemi oğlanlar ocağının ihtiyacına göre, bu ihtiyacı bildirmesi ile yapılır.
5. Devşirme memleketin her yerinde veya belirlenen sınırlı bir bölgede, ihtiyaç esas alınarak yapılır.
6. Köylerden, kasabalardan ve mahallelerden kırk evden, bir devşirme devresinde bir evin bir erkek çocuğu alınır.
7. Kanuna uygun özellikleri ile devşirilecek oğlan, en az iki kardeşten biri olmalıdır.

8. Kanuna uygun özellikleri dahi olsa devşirilecek oğlan, ailenin tek erkek çocuğu ise devşirme yapılamaz.
9. Kanuna uygun özellikte dahi olsa, 18 yaşından küçük olmasına rağmen devşirilecek oğlan evli ise devşirme olarak alınamaz.
10. Devşirme işleminden sonra oğlanlar son bir seçime daha tabi tutulurlar. Oğlanlardan en iyileri iç oğlanı olarak Padişahın hizmetine ayrılır, diğerleri ise acemi oğlanı olur.

Enderun okullarının eğitim kurumu olarak saray içerisinde ve dışında üç alt kuruluştan meydana geldiği bilinmektedir. Bu alt kuruluşlardan bir tanesi olan hazırlık okullarında seçilmiş öğrenciler Türkçe okuma-yazma, Kur'an, ilmihal, tecvit, edep gibi dersler almaktaydılar. Bununla birlikte bireysel yeteneklerine göre askeri eğitim, spor, bahçıvanlık, el zanaatları, gibi birçok alanda da eğitim verilmesine önem verilmiştir (Enç, 1979: 306-307). Bu okulların asıl amacı padişahın özel hizmetini yapacak olan bireylerin eğitilmesidir (Akkutay, 1984: 70). Enderun'un bir diğer alt kuruluşu ise Enderun Hümayun mektepleridir. Bu alt kuruluş içerisinde eğitim yedi odadan oluşan bir sistem ile verilirdi. Bu odalar Küçük Oda, Büyük Oda, Doğancılar Odası, Seferli Odası, Kiler Odası, Hazine Odası ve Has Odadır (Akyüz, 2004: 97).

Büyük ve Küçük Odalar: Bu odalar birer meslek okulu şeklinde değerlendirilebilir. Bu odalarda eğitim gören bireyler sarayın en alt hizmetlerini yerine getirir ve diğer odalara yükselebilmek için hazırlık yaparlar (Miller, 1931'den Akt: Akkutay, 1984: 86-87, Akyüz, 2004: 97). Doğancılar Odası: Bu odanın esas görevi bireylere, padişahın av da kullandığı şahin ve doğanların yetiştirilmesi ve bakımı için eğitim verilmesidir. Sarayda ki kuşların bakımı, av ve avcılık ile alakalı tüm işler bu odanın sorumluluğundadır (Enç, 1979: 313). Kiler odası: Kiler odasındaki öğrenciler okuma yazma ve fen bilimleri eğitimi almalarının yanı sıra padişah için mutfak hizmetlerinden sorumluydular. Bu oda bir nevi sarayın mutfağı şeklinde de düşünülebilir (Akkutay, 1984: 94). Seferli Odası: Bu odanın hizmet ettiği alan padişahın çamaşır işleridir (Akyüz, 2004: 97). Sarayda bulunan seccade ve elbiselerden bu oda sorumlu tutulur (Akkutay, 1984: 90). Hazine Odası: Hazine odasının hizmet alanı hazineye ve padişahın değerli eşyalarına bakmaktır (Akyüz, 2004: 97). Padişaha ait değerli eşyaların giriş çıkışlarını yapmak, defterini tutmak, tamir ve onarımı bu odanın görevleridir (Enç, 1979: 313). Has Oda: Bu oda Enderun sisteminin en üst kademesinde

yer alır. Eğitimin amacı kişileri idarecilik potansiyeline ulaştırmaktır. Bu oda öğrencileri sürekli olarak elemelerden geçerler (Akkutay, 1984: 104). Has Odalılar eğitimleri bittiğinde genel olarak beylerbeyi ya da vezir olarak görev yapmaktaydılar (Enç, 1979: 312).

En iyi bireyleri liderliğe yönelik eğiterek ulusal kaynakları değerlendirmesi, ilgi ve yeteneğe göre bir ayırım yapması ve öğrencilerin seçim süreçleriyle alınması Enderun mekteplerini üstün yetenek/zekâlılara özel yapan durumlardır (Akarsu, 2004b: 98). 1909 yılına kadar hizmet veren Enderunlar hem Türk hem de Dünya eğitim tarihinde çok önemli bir yer almıştır (Akyüz, 2009: 94).

2.4.1.2. Cumhuriyet Döneminde Üstün Yetenekliler Eğitimi

Cumhuriyet Döneminde üstün yeteneklilere yönelik yapılan uygulamalar aşağıdaki gibidir:

1. 6660 sayılı müzik, resim ve öteki güzel sanatlarda olağan üstü yetenek gösteren çocukların devletçe eğitilmesini düzenleyen yasa.
2. Özel Sınıf ve Türdeş Yetenek Sınıfları Ankara Fen Lisesi projesi.
3. Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nin öncülüğü ile bazı ilkokul ve ortaokullardaki denemeler.
4. Devlet ortaokul ve lise parasız yatılılık sınavları.
5. Öğretmen okulları ve yüksek dereceli öteki meslek kuruluşlarına giriş sınavları.
6. 1416 sayılı yasa ile lise ve yükseköğrenimini bitirenlerin devlet hesabına yabancı ülkelerde ileri öğrenim görebilmelerinin sağlanması.
7. TÜBİTAK bursları.
8. Milli Eğitim Bakanlığının Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü vasıtası ile verdiği yükseköğrenim bursları.
9. Üniversite ve akademilere giriş sınavları (Enç, 1979: 222-223)
10. Bilim ve Sanat Merkezleri

15.02.1956 tarihinde üstün yeteneklilere yönelik "Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi" hakkında 6660 sayılı kanun çıkarılmıştır. 1948 yılında çıkarılan İdil Biret-Suna Kan yasasının 1956 yılında

kapsamı genişletilerek oluşturulan kanunun birinci maddesi şu şekildedir (Karabulut, 2010: 21,

"Güzel sanatlarda fevkalade icra ve ibda istidadı gösteren çocukları memleket dâhilinde veya yabancı memleketlerde Devlet hesabına yetiştirmeğe, Talim ve Terbiye Dairesi Reisi, Güzel Sanatlar Umum Müdürü, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ile Ankara Devlet Konservatuvarı müdürleri, bu müesseselerin mütehassıs öğretmenleri arasından Öğretmenler Kurulunca seçilecek üçer mütehassıs ile fonetik ve plastik sanatlar sahasında tanınmış kimseler arasından Maarif Vekâleti'nce seçilecek iki mütehassıstan müteşekkil komisyonun tespit ve teklifi üzerine Maarif Vekili salahiyetlidir."

Kanunun verilen birinci maddesinde özetle güzel sanatların herhangi bir alanında üstün yetenek gösteren bireylerin eğitilmesi için yurt dışı veya yurt içerisinde gerekli eğitim desteği gösterilmesi ve detayları belirtilmektedir. Bu yasa ile üstün yetenekli bireyler için tek tek yasa çıkarmak yerine genel bir düzenleme getirilmiştir (Özsoy, 1984).

6660 sayılı yasadan sonra üstün yetenekliler eğitimi için yurtiçinde atılmış bir diğer adım ise Ankara Fen Lisesi'dir. 1961 yılında Ford Vakfının desteği ile MEB tarafından açılmış olan Fen Lisesi matematik ve fen bilimleri alanlarında üstün yetenek sahibi öğrencileri yetiştirmek için kurulmuştur. Ortaokulu derece ile bitiren öğrenciler öncelikle bulundukları il merkezlerinde "genel başarı ve genel yetenek" sınavlarına tabi tutulur, bu sınavlarda yüksek başarı gösteren öğrencilerin yüzde 10-15'ine belirli il merkezlerinde "fen bilimleri yetenek testleri" uygulanmaktaydı. Fen Lisesi'ne 1000 ile 15000 arasında başvuru olduğu düşünüldüğünde geniş örneklemden kaliteli bir seçim yapıldığı sonucu çıkarılabilir (Enç,1979: 232-234).

Ankara Fen Lisesi'nin açıldığı yıllarda Ankara'da ki bazı ilkokullarda özel sınıf ve türdeş yetenek sınıfı şeklindeki denemeler yapılmıştır. Zenginleştirilmiş özel bir eğitim programı ile eğitim veren bu sınıfların, sürecin planlı yürütülememesi sonucu eğitim hayatına son verilmiştir (Enç,1979: 238-239).

Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda hizmet veren özel eğitim kurumlarından biri Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi'dir. Bu kurum 1993 yılında eğitim hayatına başlamıştır. (Sezginsoy, 2007: 72-73). Bu lisenin amacı özel

yetenekli öğrencilerin yeteneklerini geliştirmek ve onları topluma yararlı bireyler olarak yetiştirmektedir.

1995 yılına kadar çeşitli özel öğretim denemeleri yapılmış olup bu denemeler çeşitli nedenlerle hüsrana uğramıştır. Milli Eğitim Bakanlığının üstün yeteneklilerle ilgili birimi olan Özel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi ilköğretim çağı çocuklarının eğitiminin geliştirilmesi amacı ile açılmıştır. Daha sonra bu fikri yaygınlaştırmaya çalışan Özel Eğitim Genel Müdürlüğü yurt dışında da çok ilgi gören özgün bir model ile İstanbul Bilim Sanat Merkezi'ni kurmayı planlamış fakat bu model, dört yıllık hazırlık çalışmasına ve yıllarca süren öğretmen seçme ve hizmet-içi eğitim faaliyetlerine rağmen hayata geçirilememiştir (Akarsu, 2004a).

Yapılan bu çalışmaların yanı sıra üstün yeteneklilerin eğitime yönelik yurt içi yurt dışı burs imkânlarıyla beraber bazı özel kuruluşların da çalışmalar yaptığı söylenebilir (Sezginsoy, 2007: 70-74)

2.4.1.2.1. Bilim ve Sanat Merkezleri

Üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda bir proje arayışı içerisinde olan MEB, 1992 yılında adı başta "Ek Ders Uygulama Okulu" olan ve daha sonra "Bilim ve Sanat Merkezleri" olarak değişen bir çalışma başlatmıştır (Sezginsoy, 2007: 76). MEB, bilim ve sanat merkezlerini, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumu olarak tanımlamıştır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 21, 2007).

2015 yılında güncelleme yapılan yönergeye göre merkezlerin açılması valiliklerin teklifi ile bakanlık tarafından yapılmaktadır. Bu hususta bulunan yerleşim biriminin ihtiyaçları, ulaşım imkânları ve kurumda hizmet alması öngörülen öğrenci sayısı gibi durumlar da göz önünde bulundurulmaktadır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 5, 2015).

2.4.1.2.1.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin Amaçları

Merkezlerin amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak üstün yetenekli öğrencilerin (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 6, 2015);

1. Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemelerini; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine, insan haklarına, çocuk haklarına ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanmalarını, başkalarının haklarına saygılı olmayı, sorumluluk alma bilincinin geliştirilmesini,
2. Ulusal ve evrensel değerleri tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını, liderlik, yaratıcı ve üretici düşünce yeteneklerini ulusal ve toplumsal bir anlayışla ülke kalkınmasına katkıda bulunacak şekilde geliştirmelerini,
3. Yetenek alanı/alanlarının geliştirilmesi sürecinde, sosyal ve duygusal gelişim alanlarının bütünlük içerisinde ele alınmasını,
4. Yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının erken yaşta fark edilerek geliştirilmesini,
5. Bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını,
6. Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini,
7. İş alanlarındaki ihtiyaçlara yönelik yeni düşünceler önerebilmelerini, teknik buluş ve çağdaş araçlar geliştirebilmelerini,
8. Özel yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini kazanmalarını, disiplinler arası düşünme, sorunları çözme ya da belirlenen ihtiyaçları karşılamaya yönelik projeler gerçekleştirmelerini amaçlar.

2.4.1.2.1.2. Bilim ve Sanat Merkezlerinin İlkeleri

Merkezlerdeki eğitim-öğretim etkinlikleri aşağıda belirtilen ilkelere uygun olarak düzenlenir ve yürütülür (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 7, 2015);

1. Eğitim hizmetleri özel yetenekli öğrencilerin performansları ve eğitim ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanacak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarına (BEP) göre bire bir ve/veya grup eğitimi şeklinde yürütülür.
2. Merkezde uygulanan öğretim programları planlanırken özel yetenekli öğrencilerin eğitim öğretiminde tüm gelişim alanları bütünlük içerisinde ele alınır.
3. Merkezde uygulanan öğretim programları, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarının programları ile bütünlük oluşturacak şekilde planlanır ve öğrenci merkezli olarak yürütülür.
4. Eğitim öğretim etkinliklerinde öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri kazanmalarını sağlayacak uygulamalara yer verilir.
5. Öğrencilerin, Türkçeyi doğru, güzel ve etkin kullanan bireyler olarak yetiştirmeleri amaçlanır.
6. Eğitim öğretim süreci; öğrencinin kayıtlı olduğu örgün eğitim kurumu, veli ve merkez arasında sağlanan iş birliği ile yürütülür.
7. Öğrencilerin bilimsel düşünme alışkanlığı ve becerisi kazanmaları sağlanır.

2.4.1.2.1.3. Özel Yetenekli Öğrencileri Tanılama Süreci

Özel yetenekli olduğu düşünülen okul öncesi eğitimi çağındaki çocuklar veliler ve öğretmenleri tarafından, ilkokul öğrencileri sınıf öğretmenleri tarafından, ortaokul ve lise öğrencileri ise şube öğretmenler kurulu tarafından merkezlere aday olarak gösterilir.

Bakanlık tarafından belirlenen tanıma yaşı ve sınıf seviyesinde olan ve genel zihinsel, görsel sanatlar ve müzik alanlarında aday gösterilecek öğrenciler yine bakanlık tarafından belirlenmiş olan sınav takvimine tabiidirler. Bu takvimin dışında yapılacak olan başvurular ise il tanılama sınav komisyonuna yapılır. Bakanlık tarafından belirlenen tanılama yaşı ve sınıf seviyesinde olmayan adaylar ise rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından tanılanarak aday olabilirler (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 19, 2015).

Merkezlere kaydı yapılacak öğrencilerin tanılama işlemler bakanlık, bilim ve sanat merkezleri, il tanılama sınav komisyonu ve rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından yapılmaktadır. Bu süreçte Bakanlığın görevleri şunlardır;

- Sınav ve tanılama takvimini belirlemek,
- Tanılama yaşı ve sınıf düzeyini belirlemek,
- İllerden gelen kontenjan tekliflerini değerlendirerek karar vermek,
- Gözlem formlarını değerlendirerek grup değerlendirmesine alınacak öğrencileri belirlemek,
- Grup tarama ve ölçme araçları ve ölçütlerini belirlemek,
- Grup tarama testinin, aynı tarihte ve saatte uygulanarak merkezi sistemle yapılmasını sağlamak,
- Grup değerlendirmesinde belirlenen ölçütte ya da üzerinde performans gösteren öğrencilerin, bireysel incelemeye alınmalarını sağlamak,
- Bireysel incelemede kullanılacak objektif ve standart testleri belirlemek ve uygulamayı yapacak uzman personelin yetiştirilmesini sağlamak,
- Görsel sanatlar ve müzik yetenek / beceri alanında değerlendirmeye alınacak öğrencilerin seçim ölçütlerini belirlemek,
- İl tanılama sınav komisyonu tarafından tanılama sonuçları bildirilen öğrencilerin merkezlere yerleştirilmesine karar vermektir.

Bu süreçte merkezler, bireysel inceleme sonuçlarını il tanılama sınav komisyonuna bildirirler. Ayrıca rehberlik ve araştırma merkezleri il tanılama sınav komisyonunca verilen görevleri yerine getirir ve aday öğrencilerin bireysel incelemelerini yapacak ve testi uygulayacak öğretmenleri görevlendirirler (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 20, 2015).

Aday gösterilen öğrenciler bakanlık tarafından belirlenmiş olan ölçütler ve ölçme araçları ile grup taramasına alınır. Grup taraması sonucunda belirlenen ölçütte veya bu ölçütün üzerinde performans gösteren adayların il tanılama sınav komisyonunca bireysel incelemeye alınır. Değerlendirme sonucu kayıt hakkı kazanan öğrencilerin merkezlere kaydı yapılır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 21, 22, 23, 2015).

2.4.1.2.1.4. Eğitim Öğretim

Bilim ve Sanat Merkezlerine kayıt yaptırmış olan öğrenciler aynı anda örgün eğitim aldıkları okula devam ederler. Öğrencilerin örgün eğitim dışındaki zamanları

kendilerini en üst düzeyde geliştirmelerini sağlayabilmek amacıyla merkezler tarafından plânlânır. Merkezlerde hafta sonları, yarıyıl ve yaz tatillerinde de eğitim öğretim hizmeti verilebilir.

Merkezlerdeki eğitim ve öğretim üç dönemde sürdürölür. Eylül, Ekim, Kasım, Aralık ve Ocak ayları birinci dönemi, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran ayları ikinci dönemi, Temmuz ve Ağustos ayları ise üçüncü dönemi kapsar. Bu dönemlerin süreleri öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre belirlenmektedir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 24, 2015).

Eğitim Programları

BİLSEM'de uygulanan eğitim programları;

- Programlar, öğrenci merkezli ve disiplinler arası yapıda hazırlânır.
- Programlar, lider ve/veya danışman öğretmenlerin rehberliğinde bireysel öğrenmeye uygun olarak hazırlânır.
- Programlar, öğrencilerin etkin problem çözme, karar verme ve yaratıcılık gibi yetişkinlik dönemlerinde ihtiyaç duyacakları üst düzey zihinsel, sosyal, kişisel ve akademik becerileri kazanmalarını sağlayacak şekilde hazırlânır.
- Plânlama, uygulama ve değerlendirme aşamaları öğrencilerin, yaparak yaşayarak öğrenen, sorun çözen, yaratıcı düşünebilen, çevresi ile iletişim kurabilen, bilimsel araştırma ve buluş yapabilen bireyler olarak yetiştirilmeleri sağlanacak şekilde yürütölür.
- Özel yetenekleri geliştirmeye yönelik programlar, disiplinler ve disiplinler arası yaklaşımlar dikkate alınarak herhangi bir disiplinle derinlemesine veya kapsamı genişletecek ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazandırma amacıyla hazırlânır.
- Eğitim programları hazırlânırken üst bilişsel düşünme becerilerini geliştirmesini sağlayan etkinliklerin planlanmasına ve uygulanmasına dikkat edilir.
- Uygulanacak programların süreleri, öğrencilerin performansları doğrultusunda belirlenir.

- Uygulanacak eğitim programlarının her aşamasında değerler eğitimine önem verilir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 25, 2015).

Bilim ve sanat merkezlerinde uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme ve proje üretimi/yönetimi adlarında beş eğitim programı uygulanmaktadır. Öğrencilere tamamladıkları her programın sonunda merkez müdürlüğünce "Tamamlama Belgesi" verilmektedir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 26, 2015).

Uyum Programı

Uyum programı 40 ders saati ve iki aylık süreyi geçmeyecek şekilde en az 12 kişiden oluşan gruplara uygulanmaktadır. Bu programda öğrencilere öncelikle merkezin misyon ve vizyonu anlatılmaktadır. Yapılacak etkinliklerin içeriği kurum kültürü ve biz bilinci oluşturmak amacıyla oluşturulmaktadır. Benzer doğrultuda öğrencilerin kişisel, sosyal ve psikolojik alanda gelişimleri hakkında veriler ortaya koyacak etkinlikler yapılmaktadır. Uyum eğitim programı kapsamında yapılan etkinlikler destek eğitim programında görev alacak fen ve teknoloji, ilköğretim matematik, Türkçe, sosyal bilgiler, görsel sanatlar, müzik, yabancı dil, bilişim teknolojileri, teknoloji - tasarım, rehberlik ve sınıf öğretmenleri tarafından yürütülür (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27,28, 2015).

Destek Eğitimi Programı

Destek Eğitim Programı okul öncesi ve ilkokul döneminde olan öğrenciler için ilkokuldan mezun olana kadar haftalık 6 saat olacak şekilde 1 yıllık planlanır. Ortaokul öğrencileri için ise bu süre haftalık 8 saattir. Destek Eğitim Programında oluşturulan öğrenci gruplarının sayısı 3 ile 7 arasında olmaktadır. Bu program sürecinde öğrencilere bireysel veya grup halinde proje çalışmalarına temel oluşturulabilir. Ayrıca bu program kapsamında öğrenciler iletişim becerileri, grupla çalışma teknikleri, öğrenme becerileri, problem çözme teknikleri, bilimsel araştırma teknikleri, girişimcilik, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, karar verme, kaynakları etkin kullanma gibi becerileri derslerle ilişkilendirilecek şekilde bir eğitime alınırlar. Programın uygulama sürecinde zenginleştirme, farklılaştırma ve hızlandırma tema/atölye temelli etkinlikler ile sağlanabilir. Program sonunda belirli ölçütlere dayalı olan tüm geri bildirimler rehberlik

servisi tarafından değerlendirilir (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27,28, 2015).

Bireysel Yetenekleri Fark Ettirici Program

Destek Eğitim Programı sonucunda alınan veriler doğrultusunda öğrenciler Bireysel Yetenekleri Fark ettirici program kapsamında yeniden gruplandırılır. En az 3 en fazla 5 öğrenciden oluşan grupların danışman/lider öğretmenleri de yeniden düzenlenir. Bu dönemde öğrenciler en az 2 en fazla 4 alanda özel eğitime tabi tutulurlar. Bireysel Yetenekleri Fark ettirici program bir alandan en fazla haftalık 4 saat olacak şekilde toplam 8 ders saati olacak şekilde 2 yıl boyunca uygulanır. Bu süre merkez yürütme kurulu kararı ile uzatılabilir. Bu dönem için hazırlanan programlar öğrencilerin bireysel yeteneklerini daha fazla ortaya çıkarmaya ve bunu öğrenciye fark ettirmeye yönelik hazırlanmaktadır. Buna yönelik olarak programlar öğrenci merkezli, disiplinler arası ilişkiler dikkate alınarak modüler yapıda hazırlanır. Program sonunda elde edilen tüm veriler rehberlik servisi tarafından kayıt altına alınır ve bu veriler ışığında öğrenciler öğretmenler tarafından çoklu değerlendirme yöntemiyle yetenek alanlarına yönlendirilirler (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27,28, 2015).

Özel Yetenekleri Geliştirici Program

Özel Yetenekleri Geliştirici program bir alandan haftada 4 ders saati olacak şekilde 2 yılı geçmeyecek şekilde uygulanır. Program kapsamında her bir öğrenci en fazla 2 alanda eğitimine devam edebilir. Oluşturulan öğrenci grupları en fazla 4 öğrenciden oluşmaktadır. Ancak görsel sanatlar alanında tanınmış öğrenci grupları en az 4, müzik alanında tanınmış öğrenci grupları ise en az 2 öğrenciden oluşmaktadır. Bu programda her bir öğrenciye yetenek alanına göre herhangi bir disiplinde derinlemesine kazanımlar verilir. Öğrencilerin kapasitelerini en üst düzeyde kullanabilmelerini, ilgi ve yeteneklerinin farkında olmalarını sağlayacak eğitimler verilir. Bu amaçla merkezde yürütülen çalışmalara ek olarak kurum, kuruluşlar ve üniversitelerle koordineli çalışmalar yapılır. Program hazırlanırken öğrenci merkezli ve disiplinler arası modüler yapı temel oluşturur (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27, 28, 2015).

Proje Üretimi/Yönetimi

Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan tüm etkinliklerin temelini proje üretimi/yönetimi programı oluşturur. Program süreci haftalık 1 ile 4 ders saati arasında olacak şekilde planlanır. Bu programın başlangıcında lider/danışman öğretmenler tarafından ön öğrenmeler sağlanır ve örnek proje yönergeleri sunulur. Öğrenciler lider/rehber öğretmenler danışmanlığında proje konuları belirlerler. Proje konusu belirlenirken her türlü üretim, hizmet, bilimsel çalışma ve sanat etkinlikleri seçilebilir. Özellikle öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre belirlenen projeler grup ya da bireysel olarak danışman/lider öğretmenlerin rehberliğinde yürütülür. Gerçekleştirilen etkinliklerin asıl amacı öğrencilere bilgi aktarılmasından ziyade öğrencilerin süreç içerisinde öğrenmelerini sağlamaktır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27, 28, 2015).

Gerçekleştirilen tüm programlar sonunda Bakanlık tarafından hazırlanan "Eğitim Programı Değerlendirme Çizelgesi" öğretmenler kurulu tarafından her öğrenci için ayrı ayrı doldurulur. Bu rapor bir sonraki eğitim programına esas teşkil eder (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Madde 27, 28, 2015).

Programları tamamlayan çocuk/öğrencilere tamamladığı her programın sonunda merkez müdürlüğünce Tamamlama Belgesi verilir.

2.5. Dünyada Üstün Yetenekliler Eğitimi

Avrupa çağlar boyunca üstün yeteneklilerin eğitiminde Eflatun'un görüşlerinden faydalanmış, Comenius ve Thomas Jefferson bu konuda çeşitli önerilerde bulunmuştur. Avrupa'nın birçok ülkesinde "Lyceé, Gimnasium ve Gramar School" isimli okullar açılmış fakat bu okullardan yalnızca soylu ve zengin ailelere mensup çocuklar faydalanmıştır. Bu okullarda sayısal, sözel ve sanat dersleri eğitimi verilmiştir. Başarısız olanlar ise okuldan atılmıştır (Ataman, 1982: 16).

Amerika Birleşik Devletleri

Üstün yeteneklilerin eğitimi bakımından Amerika Birleşik Devletleri tüm zamanlarda batı dünyasının önünde olmuştur. Üstün yeteneklilerin eğitimi için modellerin, kuramların geliştirildiği ve tartışıldığı federal ve yerel eyalet düzeyinde

birçok uygulamanın yapıldığı ülke ABD'dir. Üstün yetenekliler eğitim çalışmalarında hızlandırma ve gruplama modelleri öne çıkmaktadır (Oya, 2005: 1). Üstün yeteneklilerin eğitime 1958'de çıkarılan yasa ile önem vermeye başlayan ABD, 1970'lerde ise, ders ve sınıf atlama, kredilendirme gibi hızlandırma çalışmalarına ağırlık vermiştir. Gruplama modelinin çok fazla eleştirilmesine karşın bu alanda da birçok çalışma yapılmıştır. Üstün yeteneklilere eğitim veren okullara bazı örnekler şunlardır:

Yatılı Üstün Yetenekliler Okulları: Üniversite kampüsleri içinde bulunan fen ve matematik ağırlıklı okullardır. Bu okullar da bilim ve sanat etkinliklerin yanında kültürel, sosyal ve sportif etkinlikler de sunulmaktadır. Study of Mathematically Precocious Youth and Talent Search SMPY (Matematikte Üstün Yetenekli Gençlerin incelenmesi ve Yetenek Havuzu Oluşturma Projesi) Center for Talented Youth (CTY, Yetenekli Gençlik Merkezi): Matematik alanında 7.sınıf öğrencilerinden çok üstün başarı gösterenleri belirlemek için yapılmış bir projedir. Seçilmiş öğrenciler, matematikte hızlandırılmak için yaz programına katılmaktadır. International Baccalaureate (IB, Uluslararası Bakalorya): Bu program ülkemizin de içinde yer aldığı birçok ülkede akademik açıdan üstün performans gösteren bireylere yönelik iki yıllık eğitim sunmaktadır. Uluslararası kabul görmüş ve saygınlığı olan IB diploması verilen bu programda, başarılı olabilmek için, özgün bir araştırma raporu sunmak ve yazılı sınavlardan geçme zorunluluğu vardır (Akarsu, 2001).

Rusya

Üstün yetenekliler ile ilgili çalışmaların kökleri Rusya'da 1950'li yıllarda kurulmuş iki tür okula dayanmaktadır. Birinci tür okullarda bölgede bulunan tüm ortaokul öğrencilerinden sayısal alanlar çoğunluklu olarak matematik, fizik, kimya, biyoloji dallarından öğrenciler seçilir ve seçilen bu öğrencilere lise seviyesinde eğitim verilir. Az sayıda bulunan bu okullar, Moskova, Leningrad, Kiev gibi önemli kentlerde ki üniversite kampüsleri içerisinde yer almaktadır. Bu okullarda çevrenin tüm imkânlarından yararlanabilmekte ve önemli bilim adamlarından eğitim almaktadırlar (Akarsu, 2004a: 143). İkinci tür okullarda ise, altı yaşında üstün zekâlı olarak belirlenmiş çocuklara, resim, bale, müzik, yabancı dil, felsefe, folklor gibi özel yetenek alanlarında eğitim verilmektedir. Bu okulların en önemlileri, Gnesin Müzik Okulu, Leningrad Bale Okulu ve Straşonov Sanat Okulu'dur (Oya, 2005: 4).

Avrupa

Üstün yeteneklilerle ilgili Amerika’da ki hızlı çalışma ve gelişmelere karşın, Avrupa’da daha yavaş ve az deneysel çalışmalar yapılmıştır. İsveç, Norveç, Danimarka’da üstün yetenekliler için okullar ve özel programlar olmamasına rağmen uzman öğretmenler ve bireyselleştirilmiş öğretim sayesinde, bu bireyler problem yaşamamışlardır. 1990 öncesinde, Doğu Avrupa ülkelerinde SSCB ile dâhilerin ve üstün yeteneklilerin eğitimi hususunda benzer özellikler görülmüş ve bu kurulan okullar günümüzde de eğitime devam etmektedir (Akarsu, 2001: 34).

Almanya, üstün yetenekli çocukların eğitimi hususunda öncü ülkelerden birisidir. 1917’de “Begabenschule Yetenekliler Okulu” Berlin’de kurulan ve öğrencileri, öğretmen değerlendirmeleri ve yetenek testleri ile seçilen bir okuldur (Enç, 2005: 206). Okul dışında da zenginleştirme programları sunmak için “Alman Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği” kurulmuştur. Bunların dışında ise, Avrupa Üstün Yetenekliler Konseyi (ECHA), Bonn şehrinde oldukça etkili çalışmalar yürütmektedir (Aktaran: Leana, 2009: 55). Hollanda’da 1987’de kurulan Center for the Gifted (Üstün Yetenekliler Merkezi), Nijmegen Üniversitesinde bulunan ve oldukça etkin bir biçimde çalışmalar yürüten bir kurumdur. Bu konseyde düzenli olarak çıkan bir bilimsel dergi ve haber bülteni, çok sayıda da kitap bulunmaktadır (Akarsu, 2001). İngiltere’de eğitim: yerel ve merkezi hükümetler, eğitim kurumları, öğretim kuruluşları, gönüllü kurullar ve kiliseler arasında paylaşılmıştır (Karaduman, 2011: 332). Genel eğitimin içinde özel eğitiminde birlikte yürütüldüğü İngiltere’de üstün yeteneklilerin eğitimi için zorunlu bir yasa yoktur. Hızlandırma yöntemi uygulanan bu okullarda, öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını okullar karşılamaktadır. Hızlandırma programları sayesinde öğrenciler erken yaşta üniversiteye başlama ve mezun olma şansına sahiptir (Larsson, 1986: 214). Ayrıca İngiltere’de tamamen üstün yetenekli bireylere yönelik çok sayıda güzel sanatlar ve müzik programları ve iki okul bulunmaktadır. Eğitim, genel eğitimle aynı doğrultuda yürütülmektedir (Durum Tespit Ön Raporu, 2004: 44). Üstün yetenekli bireyler ile ilgili araştırmalar ve çalışmalar İtalya’da 1970’li yıllardan beri yapılmaktadır. Bu bireylerin tanınmasında sözel ve matematik alanlarında iki test ve özel yetenek testi birlikte kullanılmaktadır. 11-14 yaşlardaki çocukların bu testlerden en az iki tanesinden doksan üzeri puan almaları gerekmektedir (Şenol, 2011: 55).

Azerbaycan

Azerbaycan'da üstün yetenekli bireyler ilkokul öğretmenleri tarafından gözlemlenerek yönlendirilirler. İlkokulu bitirdikten sonra, yurtdışında eğitim almış ve alanında deneyim kazanmış kişiler tarafından belirlenerek, yaratıcı okul merkezleri (Samshit) ve yaz kampları, özel okullar gibi kurumlara gönderilmektedirler. Bu kurumlarda Bakü Üniversitesinde dokuz ay kurs almış seçkin bilim adamları ders vermektedir. Bu kurslardan her yıl 60 öğretmen faydalanmaktadır. Üstün zekâlılar için olan bu okullarda, çevrebilim, dizayn, doğu felsefesinin temeli, dini ve resmi tarihi, politika derslerinin yanı sıra yoğun bir şekilde bilgisayar ve İngilizce dersleri öğretilmektedir (Çakın, 2005).

2.6. Sanat ve Sanat Eğitimi

Geçmişten günümüze sanatla ilgili çeşitli tartışmalar ve tanımlamalar yapılmıştır. Bu tanımlar incelendiğinde sanatın sınırları belirlenmiş bir tanımının olmadığı görülmektedir. Sanatla ilgili yapılan bazı tanımlar şunlardır;

“Sanat; duygu düşünce, tasarım ve izlenimleri, belli durum, olgu ve olayları, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre işlenerek birleştirilmiş gerçeklerle anlatan özgün estetik bir bütün”dür (Uçan, 2005: 123, 124).

Resim/Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri eğitim kurumlarında sanat eğitimi ile ilgili verilen dersler arasındadır. Görsel Sanatlar ve Müzik eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından belirlenmiş programlarla, bakanlığa bağlı eğitim kurullarında verilmektedir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Alan yazında Bilim ve Sanat Merkezleri alanında birçok çalışmalar olmasına karşın üstün yetenekli öğrencilerde sanat eğitimi konu alan kaynaklar sınırlı sayıdadır. Bu bölümde özellikle güncel çalışmaların incelenmesine özen gösterilmiştir.

Koçak ve İçmenoğlu (2012) Ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyum düzeylerinin yordama gücünü incelemek amacıyla 2012 yılında bir çalışma yapmışlardır. 2009-2010 eğitim öğretim yılında

Tokat il merkezinde bulunan Milli Piyango Fen Lisesi öğrencilerinden 119 erkek ve 106 kız olmak üzere toplam 225 kişiden oluşan çalışma grubu ile yürütülen araştırma ilişkisel taramam modelindedir. Çalışma sonucuna göre, öğrencilerin duygusal zekâ alt boyutları ve yaratıcılık düzeyleri ile öğrencilerin yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Regresyon analizine göre ise öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyum düzeylerinin ters yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra duygusal zekâ ölçeği alt boyutlarından duygularını ifade etme ve iyimserlik düzeylerinin üstün yetenekli öğrencilerin yaşam doyum düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Fakat duygusal zekâ alt boyutlarından duygulardan yararlanma düzeyinin öğrencilerin yaşam doyumlarını anlamlı yordamadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Yıldız (2010) "Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim Ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER) Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmasında tarama yöntemi kullanarak 17 BİLSEM'den 170 öğretmen, 238 veli ve 269 öğrencinin görüşünü almıştır. Araştırmanın sonucuna göre, BİLSEM'lerin amaçlarına yüksek düzeyde ulaşmış olduğu fakat BİLSEM'lerin donanımlarının çevreyle olan işbirliği açısından öğretmenlerin görüşlerine göre kötü, öğrencilere göre ise, orta seviyede olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Kocaarslan (2009)'ın İlköğretim öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında müzikal özgüven, müzik dersine karşı tutum ve motivasyon arasında olan bağlantıyı ve bu bağlantının hangi değişkenlere göre farklılık göstereceğini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre, öğrencilerin özgüvenleri ve müzik dersine olan tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı gibi; motivasyon düzeyi ve müzikal özgüven arasında da anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Üstün zekâlı öğrencilerin görsel sanatlara yönelik algılarını belirlemek amacıyla Öztürk, Peker ve Gökdaş (2017)'in yaptığı ve fenomenolojik yöntemin kullanıldığı nitel araştırmada Bayburt BİLSEM'de öğrenim gören 12 üstün zekâlı öğrenci üzerinde çalışılmıştır. Veriler içerik analizi ile çözümlendiği araştırma sonucunda üstün zekâlı olan ortaöğretim öğrencilerinin bu derse karşı algıları iki tema altında toplanmıştır. Bu temalar, kişisel gelişim ve bu dersin bir araç olduğu yönündedir. Ayrıca bu araştırma ile görsel sanatlar dersinin öğrencilerde bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor özelliklerini geliştirdiğini düşündükleri belirlenirken; bu ders ile kültürel değerlerinin ön plana çıktığı ve disiplinler arası ilişkinin sağlandığını düşünmektedirler.

Genç (2017)'in “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Resim Uygulamalarında Zekâ” adlı çalışması literatür taraması şeklinde yapılarak, sanat üretimi açısından resim ile zeka arasındaki ilişkinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonuca göre, resim yeteneğinin ve zekâ arasında doğrudan ilişki olduğunu belirten araştırmaların yanı sıra zekâ ve sanatın doğrudan bağlantılı olmadığı sonucuna ulaşılan araştırmalar da bulunmaktadır. Sanatın işçilik ve teknik yönü olan sanat elemanlarının kullanılmasında resim ile zekâ ilişkisinde doğrudan bir korelasyon kurulmamış, yapılan resim çalışmasının sanata dönüşmesi için en azından ortalamanın üstü bir zekâyâ sahip olunması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Genç (2016)'in tarama yöntemi kullanarak yaptığı bir diğer çalışmada görsel sanatlar açısından farklı eğitim almaları gereken öğrencilerin tanılanmaları irdelenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, üstün yeteneklilerin belirlenmesinde ürün değerlendirmenin yanı sıra çoklu ölçütlerin göz önüne alınması ve süreç gözlemi yapılmasının gerekliliği öne çıkmıştır. Adaylık süreci sonrasında, akademik ve sanat eğitimi notları, video veya slayt inceleme verileri, portfolyo ve performans incelemesi, informal araçlar, gözlem ve görüşme gibi ölçütlerin de göz önüne alınması gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Gömleksiz, Kan, Öner (2012) "Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri (Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi Örneği)" adlı araştırmalarında durum çalışması desenine uygun olarak Elazığ Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 11 öğrenci ile görüşme yapmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin en fazla kullandıkları iletişim araçları internet, televizyon ve cep telefonlarıdır. Öğrencilerin en çok şikâyetçi oldukları durumların yalan haberler ve zararlı siteler olduğu belirtilirken öğrencilerin zararlı medya unsurlarından korunmak için bilgilendirilmek istedikleri de vurgulanmıştır.

Bilim ve Sanat Merkezlerindeki mevcut durumları ortaya koymak amacıyla Özer Keskin, Keskin Samancı ve Aydın (2013) tarafından yapılan "Bilim ve Sanat Merkezleri: Mevcut Durumları, Sorunları ve Çözüm Önerileri" adlı çalışmada Türkiye'deki yedi coğrafi bölgenin her birinden yansız bir şekilde birer Bilim ve Sanat Merkezi seçilmiş ve bu merkezlerde çalışan öğretmen ve yöneticilere anketler uygulanmıştır. Toplanan veriler yorumlanmış ve belirlenen problemlere çözüm önerileri sunulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli, ‘araştırma amacına uygun ve ekonomik olarak, verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesidir’ (Selltitz, Jahoda, Deutsch ve Cook, 1959: 50; Akt. Karasar, 2013: 76). Yapılan araştırma betimsel nitelikte olup, tarama (survey) modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da şu an var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, nesne ya da birey, hiçbir müdahale ve değiştirme olmadan, mevcut şekliyle olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, değiştirme ya da etkileme çabası gösterilmez. Öğrenilmek istenen bilgi vardır ve oradadır. Önemli olan, var olanı olduğu gibi gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2009: 77).

Bu çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak, hem nicel hem de nitel verilerin beraber kullanıldığı karma (mixed) araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Karma yöntem, nicel ve nitel verilerin beraber toplanması ve bu verilerin analiz edilmesini içeren bir araştırma yöntemidir (Creswell, Plano-Clarck, Gutmann ve Hanson, 2003: 212). Karma yöntem, araştırmanın bir aşamasında ya da araştırma sürecinin iki veya daha fazla aşama sürecinde hem nitel hem de nicel araştırma yaklaşımlarının bir arada kullanılması şeklinde tanımlanabilir (Balcı, 2009: 49). Bu çerçevede bu çalışma ile Elazığ Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik derslerine ilişkin görüşleri ve bu derslere yönelik tutumları ortaya konacaktır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Elazığ il Merkezinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın nicel boyutunun evrenini, Elazığ Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Evrenin tümüne ulaşmak mümkün olduğundan ayrıca örneklem seçimine gidilmemiştir. Evrenin tümü örneklem olarak alınmıştır. Araştırma evreninde toplam 210 öğrenci yer almaktadır. Araştırmanın nitel boyutundaki çalışma grubu için de 5-12. sınıf düzeylerinin her birinden onar öğrenci olmak üzere toplam 80 öğrenci seçilmiştir. Görüşmeler seçilen bu 80 öğrenci ile yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu başlık altında, nicel ve nitel veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Araştırmada nicel ve nitel veri toplama araçları birlikte kullanılmıştır. Araştırma için gerekli olan veriler, nicel veri toplama araçları olan ölçeklerle ve nitel veri toplama aracı olan görüşme formu ile sağlanmıştır.

3.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin veriler Aslantaş (2014) tarafından geliştirilen ‘Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’ (EK-1) ve Varış ve Cesur (2012) tarafından geliştirilen ‘Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’ (EK-2) ile toplanmıştır. Ölçeklere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

3.3.1.1. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmada veri toplamak için, Aslantaş (2014) tarafından geliştirilen Görsel Sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin maddelerini oluşturmak amacıyla hazırlanan madde havuzu literatür çalışması sonucunda çok sayıda kaynak ve ölçme aracı taranarak elde edilen bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur. Madde havuzu tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutları dikkate alınarak 17 madde olumlu,

14 madde olumsuz olmak üzere toplam 31 maddeden oluşturulmuştur. Maddeler likert tipi dördümlü dereceleme ölçeği şeklinde hazırlanmıştır. Likert tipi tutum ölçeklerinde birey, benimsediği ifadeleri işaretlemek yerine verilen her ifadeye ne ölçüde katılıp katılmadığını dereceler içinde belirlemektedir.

İlgili literatür taranarak ve uygulama yapılacak okulun Görsel Sanatlar Dersi öğretmeninin taslak ölçeği oluşturan maddeler ile ilgili görüş ve önerileri doğrultusunda öğrencilerin sınıf düzeyine ve gruba uygun doğru cümleler oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda netleştirilen maddeler beş öğretim üyesi, iki Görsel Sanatlar Dersi öğretmenin, ölçek geliştirme, ölçme ve değerlendirme konusunda dört öğretim üyesi, üç asistanın, Türkçe ve dilin öğrenci düzeyine uygunluğunun belirlenmesinde bir öğretim üyesinin, taslağın psikolojik ve pedagojik açıdan öğrenci düzeyine uygunluğunun belirlenmesinde Eğitim Bilimleri Bölümü PDR Anabilim Dalından bir öğretim üyesinin görüşü alınmıştır. Ölçeğin geliştirilme sürecinde belirtilen uzmanlar dışında ihtiyaç duyuldukça görsel sanatlar eğitimi ya da farklı alanlardan uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların görüşleri, eleştirileri ve önerileri ile değiştirilen ve geliştirilen Tutum Ölçeği Taslağı'nın pilot uygulaması yapıldıktan sonra ölçekte yer alan maddelerin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. 31 maddelik Taslak Tutum Ölçeği Ankara'da bulunan iki farklı ilköğretim okulunun 4. sınıflarından toplam 174 öğrenciye uygulanmıştır. 174 öğrenciye yapılan uygulamanın ölçümü sonucunda tamamı olumlu ve olumsuz yönde düzenlenmiş maddelere; hiç katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), katılıyorum (3) ve tamamen katılıyorum (4) seçeneklerinden birini seçerek tepki verilmiştir. Olumsuz ifadelerde bu değerler terse çevrilmiştir. Ölçekten alınabilecek en yüksek ve en düşük puanlar, madde sayısının 4 ile çarpımı ile 1 arasındadır. Ölçekten düşük puan almak görsel sanatlar dersine yönelik tutumun yeterince düşük olduğunu, yüksek puan almak ise Görsel Sanatlar Dersine yönelik tutumun yeterince yüksek olduğunu göstermektedir. Madde sayısının 31 olduğu durumda ölçekten alınabilecek en düşük 31 iken, en yüksek puan 124 puandır. Hem açımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizi sonucu madde sayısının 28'e düştüğü durumda ölçekten alınabilecek en düşük 28 iken, en yüksek puan 112 puandır.

Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Çalışmada açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri kullanılmıştır. Araştırmacının, ölçme aracının ölçtüğü faktörlerin sayısı

hakkında bir bilgisinin olmadığı ve belli bir hipotezi sınamak yerine, ölçme aracıyla ölçülen faktörlerin doğası hakkında bir bilgi edinmeye çalıştığı inceleme türü açımlayıcı faktör analizi (exploratory factor analysis), araştırmacının kuramı doğrultusunda geliştirdiği bir hipotezi test etmeye yönelik incelemelerde kullanılan analiz türü doğrulayıcı faktör analizi (confirmatory factor analysis) olarak tanımlanmaktadır. Faktör analizinde örneklem büyüklüğünün uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerine bakılmaktadır. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerinin kabul edilebilir sınır değeri .60'dır. KMO testi örneklem büyüklüğünün uygunluğuyla ilgili bir rakamdır. KMO katsayısı 1'e yaklaştıkça verilerin analize uygun olduğu, 1 olmasında ise mükemmel bir uyum olduğu anlamına gelmektedir. Faktör analizi yapılmadan önce ikinci olarak verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini belirlemek amacıyla Barlett Sphericity testi yapılmaktadır ve bu test, χ^2 (ki kare) değerini vermektedir.

Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tukum Ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi LISREL programında yapılmıştır. RMSEA ve CFI değerleri kurulan model veri uyumunun bir indisidir ve model veri uyumunun durumu hakkında bilgi edinilmesini sağlamaktadır. RMSEA değerinin 0.05 ve altında olması mükemmel uyum, 0.08 ve altında olması ise kabul edilebilir uyum olarak değerlendirilmektedir. CFI değeri ise 0,95 ve üzeri durumda uyumun mükemmel olduğunu; 0,90-0,94 arasında ise uyumun kabul edilebilir düzeyde olduğunu belirtmektedir.

Çalışmada SPSS 20 programıyla açımlayıcı ve LISREL programıyla doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Faktör analizleri sonucunda Ölçeğin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,896 olarak bulunmuştur. Sınır olarak kabul edilen .60'ın üzerinde bir değer olduğu görülmektedir. Faktör analizi yapılmadan önce ikinci olarak verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini belirlemek amacıyla Barlett Sphericity testi yapılmıştır. Bu test, χ^2 (ki kare) değerini vermektedir. Bu çalışma kapsamında yapılan istatistiksel analiz sonucunda Barlett Sphericity testi sonucu ($\chi^2=2141,255$, $df=378$, $p<.001$) anlamlı bulunmuştur. Yamaç eğim grafiği (scree plot) grafiği incelemesi sonucu belirgin düşüşün 1. faktörden sonra olduğu görülmüştür. Ölçek tek boyut olarak çıktığından döndürme işlemleri yapılmamıştır. Analizler sonucunda faktör yükü 0,30'un altında olan ve tek boyut varsayımını bozan 3 madde (5, 16, 31) ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 28 madde için açıklanan varyans %62,57 olarak tespit

edilmiştir. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi LISREL programında yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği için $\chi^2=729,09$; $df= 350$, $p= 0.00$, $CFI=0,94$, $RMSEA= 0.079$ olarak bulunmuştur. Hem $RMSEA$ hem de CFI indisleri birbirlerine paralel sonuçlar vermiştir. Bu durumda doğrulayıcı faktör analizleri sonuçlarına göre, ölçeğin belirtilen faktör hallerinin kabul edilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ölçeğin yapı geçerliliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Son aşamada ölçeğe ait güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla likert tipi ölçekler için en uygun olan Cronbach alpha katsayısı SPSS 20 programıyla hesaplanmıştır. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinde bulunan 28 maddenin toplamı için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alpha) 0,923 olarak hesaplanmıştır. Alan yazında 0.70 ve üstü yüksek bir değer olarak değerlendirilmektedir (Aslantaş, 2014, s.185-196).

Araştırmada her bir maddenin gerçekleşme düzeyini belirlemek amacıyla ““Tamamen katılıyorum (4)”, “Katılıyorum (3)”, “Katılmıyorum (2)” ve “Hiç Katılmıyorum (1)” dereceleri kullanılmıştır. Aritmetik ortalamaların yorumlanmasında ise; 1,00-4,00 arasındaki ortalama değerler “Tamamen katılıyorum: 3.26-4.00”, “Katılıyorum: 2.51-3.25”, “Katılmıyorum: 1.76-2.50” ve “Hiç Katılmıyorum: 1.00-1.75” şeklinde belirlenmiştir. Görsel Sanatlar dersine yönelik tutum ölçeğinin kullanımı için ölçeği geliştiren araştırmacıdan izin alınmıştır (EK-3).

3.3.1.2. Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Varış ve Cesur (2012) tarafından geliştirilen Ortaöğretim düzeyi Müzik dersine yönelik tutum ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmak üzere geliştirilen OMDTÖ hazırlanırken başlangıçta, Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alındıktan sonra Samsun Aziz Atik Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerine ölçek maddelerini oluşturmak için “Müzik Dersinden Beklentilerim” konulu bir kompozisyon yazdırılmıştır. Kompozisyonlarla ilgili içerik çözümlemesi yapılarak tutumla ilgili olduğu düşünülen ifadeler belirlenmiştir. Alan yazında tutum değişkenini ele alan ve konuyla ilintili olduğu belirlenen müzik eğitimi araştırmaları incelenerek 38 ifadeden

meydana gelen bir ölçek havuzu oluşturulmuştur. Ölçekte bulunan ifadelerin; tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenleri açısından dengeli dağılmasına özen gösterilmiştir. Elde edilen 16'sı olumlu, 22'si olumsuz toplam 38 madde, 4 uzman müzik eğitimcisi ve 1 ölçme değerlendirme uzmanı tarafından incelenmiş ve bunun sonucunda gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra yeniden şekillendirilen ölçek maddeleri 38 maddeden 32 maddeye indirilmiştir. Ölçek bu haliyle 180 öğrenciye uygulanmış, güvenilirliği, dil, kapsam ve yapı geçerliliği sağlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymak ve ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin belirlenerek boyutlandırılması amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin benzer davranışları ne ölçüde ölçtüğünü belirleme, alınan puanlar ile ölçeğin toplam puanı arasındaki ilişki (maddetoplam korelasyonu) hesaplanarak yapılmıştır. Ölçüm güvenilirliği çalışması için ise Cronbach Alpha Katsayısı formülü kullanılmıştır. Yapılan işlemler sonucunda 18 maddelik nihai ölçek belirlenmiştir. OMDTÖ'nin geliştirilmesine yönelik toplanan veriler bilgisayar ortamına aktararak istatistik analizler için SPSS 17.0 paket programından yararlanılmıştır. Olumlu cümleler “Tamamen Katılıyorum” seçeneğinden “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğine doğru 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanırken, olumsuz cümleler ise bunun tam tersi bir şekilde 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanmıştır (Varış ve Cesur, 2012).

OMDTÖ'nin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi tekniği kullanılmıştır. Öncelikle verilerin faktörleşmeye uygun olup olmadığına bakmak için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett's küresellik test sonuçlarına bakılmıştır. Analiz sonucunda Barlett's küresellik testinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<.001$) ve KMO değerinin 0.85 olduğu görülmüştür. Kaiser bu değer 1'e yaklaştıkça mükemmel, 0,50'nin altında ise kabul edilemez olduğunu belirtmiştir (Tavşancıl, 2002:51). KMO değerinin 0.85 olarak bulunması ile verilerin faktör analizi için uygun olduğu saptanmıştır. Faktör analizinde faktörleştirme işlemi yapılırken, temel bileşenler analizi yöntemi kullanılmıştır (Varış ve Cesur, 2012, s.361-374).

Yapılan analiz sonucunda ölçeğin üç alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Bu alt boyutlar ‘olumlu tutum’, ‘olumsuz tutum’ ve ‘farkındalık’ olarak isimlendirilmiştir. Olumsuz tutum boyutu yedi maddeden, olumlu tutum boyutu altı maddeden, farkındalık alt boyutu ise beş maddeden oluşmaktadır (Varış ve Cesur, 2012).

Araştırmada her bir maddenin gerçekleşme düzeyini belirlemek amacıyla “Tamamen Katılıyorum (5)”, “Katılıyorum (4)”, “Kararsızım (3)”, “Katılmıyorum (2)” ve “Kesinlikle Katılmıyorum (1)” dereceleri kullanılmıştır. Aritmetik ortalamaların yorumlanmasında ise; 1,00-5,00 arasındaki ortalama değerler “Tamamen katılıyorum: 4.21-5.00”, “Katılıyorum: 3.41-4.20”, “Kararsızım: 2.61-3.40”, “Katılmıyorum: 1.81-2.60” ve “Kesinlikle katılmıyorum: 1.00-1.80” şeklinde belirlenmiştir. Müzik dersine yönelik tutum ölçeğinin kullanımı için ölçeği geliştiren araştırmacıdan izin alınmıştır (EK-4).

3.3.2. Nitel Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nitel verileri toplanırken görüşme formları kullanılmıştır (EK-5). Bu bölümde görüşme formlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.3.2.1. Görüşme Formları

Nitel araştırmalarda en yaygın veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme, en yaygın iletişim biçimi olan konuşmayı sağladığı için şahısların duygularını, görüşlerini ve deneyimlerini açığa çıkaran çok güçlü bir araçtır. Görüşme belli başlı bazı aşamalar sonucu şekillenir. Görüşme yöntemi; formun hazırlanması, test edilmesi, görüşme ayarlamalarının ve hazırlıkların yapılması, görüşmelerin gerçekleştirilmesi gibi aşamalardan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 127).

Araştırmanın nitel kısmına ait veriler yarı yapılandırılmış açık uçlu on bir sorudan oluşan bir görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunun geçerliliği için çeşitli ölçütler bulunmaktadır. Bunlardan birisi katılımcı teyididir. Bu hususta öğrencilerin seçiminde gönüllülük esas alınmıştır. Öğrencilerin araştırmaya gönüllü katılmalarını sağlamak için kendilerinin sunacakları katkı ve araştırmanın önemi anlatılmış, böylece araştırmaya gönüllü olarak katılmalarının sağlanması amaçlanmıştır. Katılımcıların sorulara gerçekçi ve samimi cevap vermelerini sağlamak amacıyla isimlerinin gizli tutulacağı ve hiçbir şekilde açıklanmayacağı belirtilmiştir. Katılımcıların gönüllü olarak katılmaları araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğini sağlama açısından oldukça önemli bir unsurdur. Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor

edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Görüşme formunun uzmanların görüşüne sunularak teyit edilmesi de araştırmanın güvenilirliğini sağlayan önemli bir ölçüttür. Bu çerçevede konu ile ilgili olarak Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde görev yapan dört Öğretim Üyesi, Elazığ İl merkezinde bulunan beş farklı ilk ve ortaokulda görev yapan Görsel Sanatlar ve Müzik Öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Güvenirliği sağlayan bir diğer ölçüt ise katılımcıların görüşlerinin bulgular kısmında doğrudan aktarım yoluyla gösterilmesidir. Bunun için öğrencilerin görüşleri aynen var olduğu gibi aktarılmıştır. Soruların katılımcıların anlayabileceği şekilde açıklık ve belirginlikte olmasına; anlaşılması güç, karmaşık olmamasına ve yanlış anlamaya yol açmayacak nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Bu yolla elde edilen verilerin geçerlilik ve güvenilirliğinin olumsuz yönde etkilenmesi engellenmeye çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu bölümde, elde edilen verilerin analizlerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgiler, nicel verilerin çözümlenmesi ve nitel verilerin çözümlenmesi olarak iki başlık altında ele alınmıştır.

3.4.1. Nicel Verilerin Çözümlenmesi

Nicel verileri elde etmek için kullanılacak “Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerine İlişkin Tutum Ölçeği” öğrencilere elden dağıtılıp, doldurmaları için belli bir süre verildikten sonra yine aynı yolla toplanmıştır. Öğrencilerin kişisel bilgilerine ait verilerin analizinde frekans ve yüzde değeri kullanılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama kullanılmıştır.

3.4.2. Nitel Verilerin Çözümlemesi

Nitel veriler Elazığ Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerle yüz yüze görüşme yapılarak ve ses kaydı yoluyla toplanmıştır. Nitel verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın hem nitel hem de nicel boyutları için veri toplama amacıyla ilgili resmi makamlardan gerekli izinler alınmıştır. Veri toplama araçları resmi izinler alındıktan sonra toplanmıştır (EK-6).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma sonucunda, araştırmanın amaçlarına uygun olarak elde edilen nicel ve nitel bulgulara ve bu bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Bulgular, nicel boyuta ilişkin bulgular ve yorum ile nitel boyuta ilişkin bulgular ve yorum olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır. Önce nicel, sonra nitel boyuta ilişkin bulgular sunulmuş ve yorumlanmıştır.

4.1. Nicel Boyuta İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu kısımda Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin Görsel Sanatlar dersi ile Müzik dersine yönelik tutumlarına ilişkin bulgular ve yorumlanması ele alınmaktadır.

4.1.1. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çizelge 1’de Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin görüşlerine ait aritmetik ortalama ve standart sapmaları verilmektedir.

Çizelge 1. Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin görüşlerine ait aritmetik ortalama ve standart sapmaları

Maddeler		Öğrenciler	
		$\bar{X}$	ss
1	Görsel Sanatlar dersinin süresinin daha uzun olmasını isterim.	3,68	,53
2	“Görsel Sanatlar” dersinde sıkılırım.	1,11	,31
3	“Görsel Sanatlar” dersi benim için zordur.	1,32	,53
4	“Görsel Sanatlar” dersinde kendimi mutsuz hissedirim.	1,11	,31
5	“Görsel Sanatlar” dersinin benim için önemi yoktur.	1,11	,31
6	İleride “Görsel Sanatlar” ile ilgili (ressam, heykeltıraş, grafiker gibi) bir meslek seçmek isterim.	2,47	,83
7	“Görsel Sanatlar” dersi eğlenceli bir derstir.	3,76	,43
8	“Görsel Sanatlar” dersinde bulunmaktan mutlu olurum.	3,79	,41
9	“Görsel Sanatlar” dersi ile ilgili bilgilerimi artırmak için ders dışında bir çaba göstermem.	1,50	,73
10	Görsel Sanatlar dersini kolay anlarım.	3,45	,80
11	Derslerimin içinde en çok Görsel Sanatlar dersi etkinlikleri yaparken mutlu olurum.	3,00	,84
12	“Görsel Sanatlar” dersine ayrılan süresinin daha az olmasını isterim.	1,11	,31
13	“Görsel Sanatlar” dersi olduğu gün okula daha mutlu giderim.	3,42	,76
14	“Görsel Sanatlar” dersinde yaptığım etkinliklerle ilgili konuşmaktan mutlu olurum.	3,47	,60
15	“Görsel Sanatlar” dersi olduğu gün okula gitmek istemem.	1,24	,63
16	Diğer derslerle karşılaştırdığımda “Görsel Sanatlar” dersinde daha mutlu olurum.	3,00	,87
17	“Görsel Sanatlar” dersinde öğrendiğim konularla ilgili ders dışında etkinlik yapmam.	1,68	,96
18	“Görsel Sanatlar” dersinde etkinlikleri yapmakta zorlanırım.	1,39	,68
19	“Görsel Sanatlar” dersine çalışırken sıkılırım.	1,29	,61
20	“Görsel Sanatlar” dersinde yeni konular öğrenmek beni heyecanlandırır.	3,61	,55
21	“Görsel Sanatlar” dersi ödevlerini keyifle yaparım.	3,45	,80
22	“Görsel Sanatlar” dersinde yapılan etkinlikler ilgimi çekmez.	1,29	,61
23	“Görsel Sanatlar” dersinde kendimi rahat hissedirim.	3,47	,60
24	“Görsel Sanatlar” dersindeki etkinlikler beni dinlendirir.	3,53	,56
25	“Görsel Sanatlar” dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.	3,66	,63
26	“Görsel Sanatlar” dersi ilgi duyduğum bir ders değildir.	1,24	,63
27	Boş zamanlarımda resim yapmaktan hoşlanırım.	3,29	,84
28	Görsel Sanatlar dersinde öğrendiğim konularla ilgili ders dışında etkinlikler yaparım.	3,13	,81
Toplam			

Çizelge 1’de öğrencilerin gelecekte Görsel Sanatlar ile ilgili ressam, heykeltıraş, grafiker gibi bir mesleği seçmeyi istemeye dönük görüşleri incelendiğinde bu yöndeki öğrenci görüşlerinin ‘katılmıyorum’ ($\bar{X}=2,47$) düzeyinde olduğu görülmektedir. Buna göre Bilim ve Sanat merkezi öğrencilerinin ileride ressam, heykeltıraş veya grafiker olma gibi bir düşüncelerinin bulunmadığı söylenebilir.

Çizelge 1’deki bulgulara göre öğrencilerin tüm derslerinin içinde en çok Görsel Sanatlar dersi etkinlikleri yaparken mutlu olması ($\bar{X}=3,00$) ve diğer derslerle karşılaştırdığımda Görsel Sanatlar dersinde daha mutlu olması ($\bar{X}=3,00$) durumuna dönük görüşleri incelendiğinde bu yöndeki öğrenci görüşlerinin ‘katılıyorum’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Buna göre Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersini ve yapılan etkinlikleri diğer tüm derslere oranla daha çok sevdikleri ve mutlu oldukları şeklinde ifade edilebilir.

Çizelge 1’deki bulgulara bakıldığında öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde öğrendiği konuları ders dışındaki etkinliklerde de kullanmaya dönük görüşleri ‘katılıyorum’ ($\bar{X}=3,13$) düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, Görsel Sanatlar dersinde işlenen konuları öğrencilerin yeterli düzeyde öğrendikleri ve bu kazanımlarını ders dışı etkinliklerine de yansıtarak kullandıkları söylenebilir.

Çizelge 1’de öğrencilerin boş zamanlarında resim yapmaktan hoşlanmaları ($\bar{X}=3,29$), Görsel Sanatlar dersi olduğu gün okula daha mutlu gitmeleri ($\bar{X}=3,42$), Görsel Sanatlar dersinde verilen ödevleri keyifle yapmaları ($\bar{X}=3,45$), Görsel Sanatlar dersini kolaylıkla anlıyor olmaları ($\bar{X}=3,45$) ve Görsel Sanatlar dersinde kendilerini rahat hissetmeleri ($\bar{X}=3,47$) durumlarına ilişkin ‘Tamamen katılıyorum’ düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir. Bu sonuca göre, Bilim ve Sanat merkezi öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersinde kendilerini rahat hissettikleri, rahat olmalarının dersi anlamalarında etkili olduğu, Görsel Sanatlar dersi olduğu gün okula isteyerek, mutlu gittikleri ve verilen ödevleri zevkle yaptıkları, hatta boş zamanlarını bile resim yaparak geçirdikleri söylenebilir.

Öğrencilerin, Görsel Sanatlar dersinde yaptıkları etkinlikler hakkında konuşmaktan mutlu olma ($\bar{X}=3,47$), Etkinliklerin öğrencileri dinlendiriyor olması ($\bar{X}=3,53$), Görsel Sanatlar dersinde yeni konular öğrenmelerinin heyecan vermesi ($\bar{X}=3,61$), Görsel Sanatlar dersinin en çok sevilen dersler arasında olması ($\bar{X}=3,66$) ve

Görsel Sanatlar dersi süresinin daha uzun olmasını istemeleri ($\bar{X}=3,68$) durumuna dönük görüşleri incelendiğinde, bu yöndeki öğrenci görüşlerinin ‘Tamamen katılıyorum’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, Bilim ve Sanat merkezi öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersinin en sevdikleri dersler arasında olduğu, bu derste yeni etkinlikler öğrenirken heyecan duydukları, bu etkinliklerin öğrencileri dinlendirdiği ve bu derse verilen sürenin daha uzun olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çizelge 1’de öğrencilerin Görsel Sanatlar dersini eğlenceli bulmaları ($\bar{X}=3,76$) ve derste bulunmanın onları mutlu etmesi ($\bar{X}=3,79$) durumlarına ilişkin ‘Tamamen katılıyorum’ düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir. Buna göre, Görsel Sanatlar dersinin öğrenciler için eğlenceli olduğu ve derste bulunmaktan çok mutlu oldukları söylenebilir.

Çizelge 1’de öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde öğrendikleri konularla ilgili ders dışında etkinlik yapmamaları ($\bar{X}=1,68$), Görsel Sanatlar dersi ile ilgili bilgilerini artırmak için ders dışında bir çaba göstermemeleri ($\bar{X}=1,50$), Görsel Sanatlar dersinde etkinlik yaparken zorlanmaları ($\bar{X}=1,39$), Görsel Sanatlar dersini zor bulmaları ($\bar{X}=1,32$), Görsel Sanatlar dersine çalışırken sıkılmaları ($\bar{X}=1,11$), Görsel Sanatlar dersinde yapılan etkinliklerin ilgilerini çekmemesi ($\bar{X}=1,29$), Görsel Sanatlar dersi olduğu gün okula gitmek istememeleri ($\bar{X}=1,24$) ve Görsel Sanatlar dersinin ilgi duydukları bir ders olmaması ($\bar{X}=1,24$) durumlarına ilişkin görüşlerinin ‘Hiç katılmıyorum’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, öğrencilerin Görsel Sanatlar dersindeki etkinlikleri yaparken zorlanmadıkları, bu dersi zor bir ders olarak nitelendirmedikleri görülmektedir. Yapılan etkinliklerin öğrencilerin ilgilerini çektiği, ders dışında da etkinlikler yaptıkları, ders ile ilgili bilgilerini arttırmak için ders dışında da çaba gösterdikleri ve dersin olduğu gün okula gitme isteklerinin fazla olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin, Görsel Sanatlar dersine ayrılan sürenin daha az olmasını istemeleri ($\bar{X}=1,11$), Görsel Sanatlar dersinde kendilerini mutsuz hissetmeleri ($\bar{X}=1,11$), Öğrenciler için Görsel Sanatlar dersinin bir öneminin olmaması ($\bar{X}=1,11$) ve Görsel Sanatlar dersinde sıkılmalarına ($\bar{X}=1,11$) ilişkin görüşleri incelendiğinde bu yöndeki öğrenci görüşlerinin ‘Hiç katılmıyorum’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine önem verdikleri, bu

derste kendilerini mutlu hissettikleri, dersten sıkılmadıkları ve bu yüzden de Görsel Sanatlar ders süresinin azaltılmasını istemedikleri söylenebilir.

4.1.2. Müzik Dersine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çizelge 2’de Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Müzik dersine ilişkin görüşlerine ait aritmetik ortalama ve standart sapmaları verilmektedir.

Çizelge 2. Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Müzik dersine ilişkin görüşlerine ait aritmetik ortalama ve standart sapmaları

Maddeler		Öğrenciler	
		$\bar{X}$	ss
1	Bence müzik dersine girmek zaman kaybıdır.	2,15	1,35
2	Müzik dersine yalnızca not için çalışırım.	1,85	1,35
3	Müzik dersinde farklı kültürlere ait müzikleri dinlemekten hoşlanırım.	3,82	1,36
4	Müzik dersi bende stres yaratır.	2,50	1,48
5	Müzik dersi sayesinde yeteneklerimin farkına varırım.	3,47	1,35
6	Müzik dersi en sevdiğim derslerden biridir.	3,21	1,37
7	Müzik dersine zorunlu olduğum için giriyorum.	2,03	1,34
8	Müzik dersleri yaratıcılığımı geliştirir.	3,59	1,42
9	Müzik dersi çalgılara olan ilgimi artırır.	4,03	1,34
10	Müzik derslerinde birlikte çalıp söylemekten zevk alırım.	3,44	1,54
11	Mümkün olsa müzik dersi yerine başka bir ders alırdım.	2,53	1,58
12	İleride müzikle ilgili bir meslek seçmek isterim.	2,21	1,04
13	Müzik dersi kendime olan güvenimi artırır.	3,24	1,42
14	Müzik dersinde flüt çalmaktan hoşlanmam.	2,74	1,56
15	Müzik dersi zorlandığım dersler arasındadır.	2,59	1,42
16	Haftalık müzik ders saati bana yetersiz gelir.	2,38	1,33
17	Müzik dersini diğer derslerden daha çok önemserim.	2,21	1,01
18	Derste müzik yeteneğimin geliştiğini hissederim.	3,50	1,40
Toplam			

Çizelge 2’deki bulgularda öğrencilerin ileride müzik ile ilgili bir mesleği seçmeyi isteme ($\bar{X}=2,21$) ve Müzik dersini diğer derslerden daha çok önemseme ($\bar{X}=2,21$) durumuna dönük görüşleri incelendiğinde bu yöndeki öğrenci görüşlerinin ‘katılmıyorum’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Buna göre Bilim ve Sanat merkezi

öğrencilerinin ileride müzikle ilgili bir meslek seçme gibi bir düşüncelerinin bulunmadığı ve müzik dersini diğer derslerden daha fazla önemsemedikleri söylenebilir.

Çizelge 2’de öğrencilerin Müzik dersinin en sevdikleri derslerden biri olması ($\bar{X}=3,21$), Müzik dersinin kendilerine olan güveni artırması ($\bar{X}=3,24$) ve Müzik dersinde flüt çalmaktan hoşlanmamaları ($\bar{X}=2,74$) durumlarına ilişkin ‘kararsızım’ düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir. Ulaşılan bu bulgular, öğrencilerin Müzik dersinde flüt çalma ve kendilerine güven ile ilgili kararsızlık yaşadıklarını göstermektedir. Benzer durum Müzik dersini sevip sevmeme konusunda da gözlenmektedir.

Çizelge 2’deki bulgulara öğrencilerin, Müzik derslerinde zorlanma ($\bar{X}=2,59$), ve mümkün olsa Müzik dersi yerine başka bir seçme ($\bar{X}=2,53$) durumuna dönük görüşleri incelendiğinde bu yöndeki öğrenci görüşlerinin ‘katılmıyorum’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Buna göre Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin, Müzik dersinde zorlanmadıkları ve kendilerine seçenek sunulması halinde müzik dersi yerine başka bir ders seçmeyecekleri görülmektedir. Öğrencilerin Müzik derslerinde birlikte çalıp söylemekten zevk alma yönündeki görüşleri de ‘Katılıyorum’ ($\bar{X}=3,44$) düzeyindedir. Buna göre öğrencilerin bu derste birlikte çalıp söylemekten zevk aldıkları söylenebilir.

Öğrencilerin, Müzik dersi sayesinde yeteneklerin farkına varma ($\bar{X}=3,47$) durumuna ilişkin görüşleri ‘katılıyorum’ düzeyindedir. Buna göre, müzik dersinde öğrencilerin var olan yeteneklerini keşfettikleri ifade edilebilir.

Öğrencilerin Müzik dersinin stres yaratması yönündeki görüş ($\bar{X}=2,50$) ile haftalık Müzik ders saatinin yetersiz gelmesi ($\bar{X}=2,38$) yönündeki görüşe ‘Katılmıyorum’ düzeyinde cevap vermişlerdir. Buna göre öğrencilerin Müzik dersinde stres yaşamadıkları ve Müzik ders saatlerini yeterli buldukları söylenebilir. Öğrenciler derste müzik yeteneğinin geliştiğini hissetme ($\bar{X}=3,50$), Müzik derslerinin yaratıcılıklarını geliştirme ($\bar{X}=3,59$) ve Müzik derslerinde farklı kültürlere ait müzikleri dinlemekten zevk alma ($\bar{X}=3,82$) durumuna dönük görüşleri incelendiğinde bu yöndeki görüşlerin ‘katılıyorum’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Buna göre Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Müzik derslerinde müzik yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının geliştiğini ve stres yarattığı fakat yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının geliştiğini

düşündükleri ve Müzik derslerinde farklı kültürlere ait müzikleri dinlemekten zevk aldıkları söylenebilir.

Öğrencilerin, Müzik dersini zaman kaybı olarak görme ($\bar{X}=2,15$), Müzik dersine zorunlu olarak girmeye ($\bar{X}=2,03$) ilişkin görüşleri ‘kesinlikle katılmıyorum’ düzeyindedir. Buna göre, öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezi’ndeki Müzik dersini vakit kaybı olarak görmedikleri ve istekli olarak bu derse katıldıkları söylenebilir.

Çizelge 2’de öğrencilerin Müzik dersinin çalgılara olan ilgiyi artırma ($\bar{X}=4,03$) dönük görüşleri incelendiğinde bu yöndeki öğrenci görüşlerinin ‘katılıyorum’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Buna göre Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin daha önce ilgi duymadıkları çalgılara karşı artık ilgi duydukları söylenebilir.

Çizelge 2’de öğrencilerin Müzik dersine yalnızca not için çalışma ($\bar{X}=1,85$) durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde bu yöndeki öğrenci görüşlerinin ‘katılıyorum’ düzeyinde olduğu görülmektedir. Buna göre Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Müzik dersine sadece iyi not alabilmek için çalışmadıkları, derse istekli olarak çalıştıkları söylenebilir.

4.2. Nitel Boyuta İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğrencilerle yapılan görüşmelere ait bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Nitel boyuta ilişkin veriler N-VIVO 11 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Veriler programa yüklendikten sonra, sorulara verilen cevaplara göre alt başlıklar oluşturulmuştur. Elde edilen kodlamalar, frekansları ile tablo şeklinde sunulmuştur. Böylece kodlamaların hangi alt başlıklarda yoğunlaştığı gösterilmiştir. Çözümlemenin ardından uygulamanın temel modeli ile alt başlıkların modelleri de sunulmuştur.

4.2.1. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmenlerinin Dersi İşleme Biçimine İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

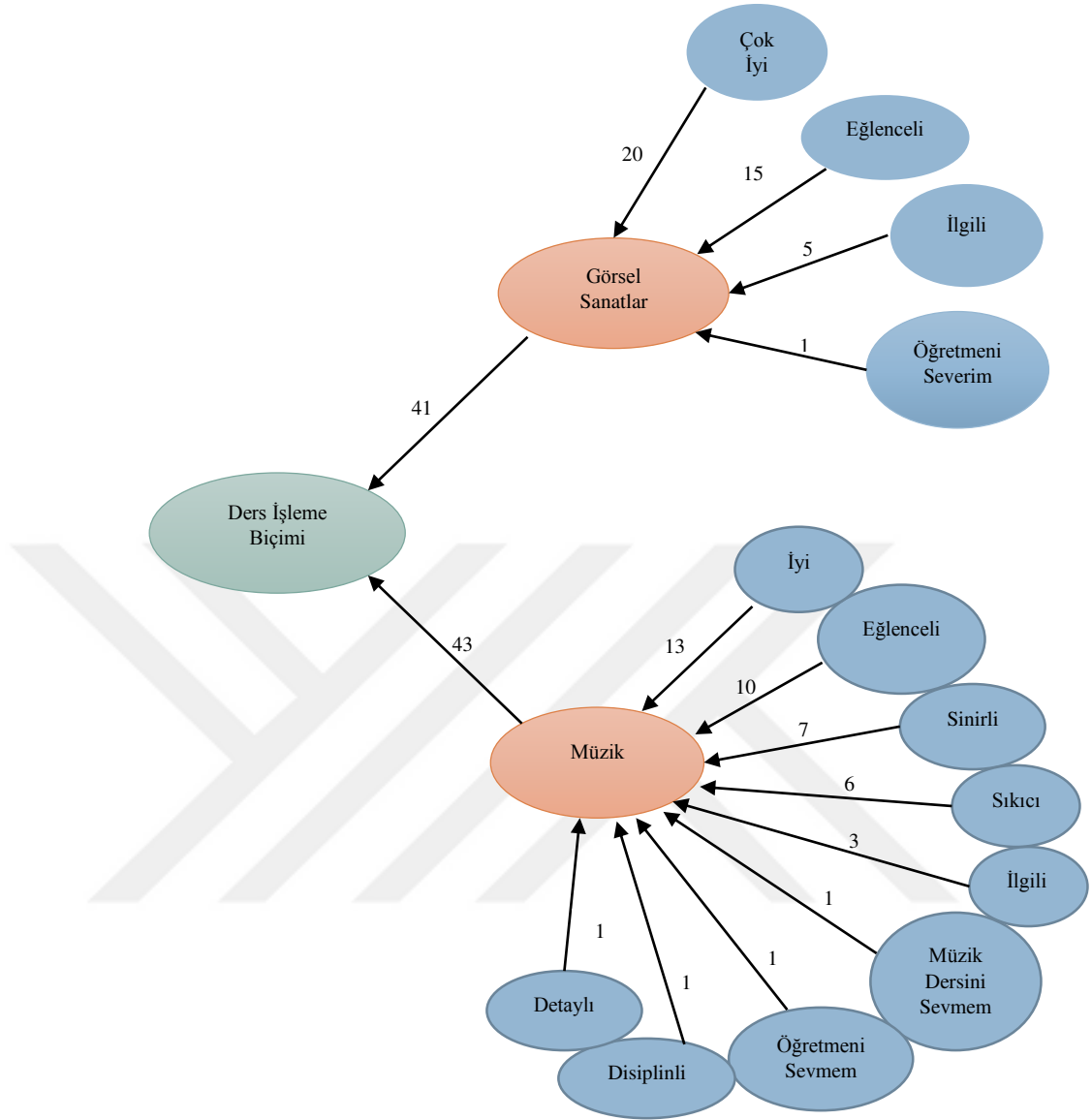
Öğrencilere birinci soru olarak, Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmenlerinin dersi işleme biçimlerine ilişkin görüşlerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla, *‘Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmenlerinizin dersi işleme biçimine ilişkin*

görüşleriniz nelerdir?’ sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayıları Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3. Öğretmenlerin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşlerine ait kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
Çok İyi	20
Eğlenceli	15
İlgili	5
Öğretmeni Severim	1
Müzik	
Alt Temalar	f
İyi	13
Eğlenceli	10
Sinirli	7
Sıkıcı	6
İlgili	3
Müzik Dersini Sevmem	1
Öğretmeni Sevmem	1
Disiplinli	1
Detaylı	1

Çizelge 3’te görüldüğü gibi öğrencilerin, Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin görüşlerine verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Bu ana temaya ait öğrenci görüşlerine ilişkin yapılan yüklemeler görülmektedir. Öğretmenlerin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri temasına ait Görsel Sanatlar dersi için dört alt tema, müzik dersi için dokuz alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme yapılandan en az yükleme yapılana doğru, Görsel Sanatlar dersi için, **‘Çok iyi’ (f:20), ‘Eğlenceli’ (f: 15), ‘İlgili’ (f: 5), ‘Öğretmeni severim’ (f:1)**, Müzik dersi için, **‘İyi’ (f:13), ‘Eğlenceli’ (f:10), ‘Sinirli’ (f: 7), ‘Sıkıcı’ (f: 6), ‘İlgili’ (f: 3), ‘Müzik dersini sevmem’ (f: 1), ‘Öğretmeni sevmem’ (f: 1), ‘Disiplinli’ (f: 1), ‘Detaylı’ (f:1)**, şeklinde sıralanmıştır. ‘Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 1. Öğretmenlerin Dersi İşleme Biçimlerine İlişkin Model

4.2.1.1. Görsel Sanatlar

Şekil 1 incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin görüşlerine ilişkin alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Çok İyi

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “çok iyi” temasıdır. Çok iyi alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-10-K, *“Görsel Sanatlar dersinin işlenme biçiminden çok memnunum ve çok iyi olduğunu düşünüyorum, derse seve seve ve koşarak geliyorum.”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Öğrenci-15-K, *“Görsel Sanatlar dersi çok güzel bir ders, çok iyi işleniyor. Öğretmenimiz, biz resim yaparken müzik açıyor, bu da beni çok mutlu ediyor.”* şeklinde hem ders sürecinde neler yaptıklarını, hem de öğretmenin dersi işleme biçiminin kendisini mutlu ettiğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci,

Öğrenci-18-K, *“Çok İyi ders işleniyor, nasıl geçtiğini anlamıyoruz bile. Etkinlikler yaparız arada sırada da şakalar yapılır.”* şeklinde yapılanları özetlemiştir. Bu doğrultuda bir diğer öğrenci de,

Öğrenci-38-E, *“Görsel Sanatlar öğretmenimiz dersi çok iyi işliyor çünkü sürekli etkinlik yapıyoruz.”* diyerek Görsel Sanatlar dersinde çok etkinlik yapmanın önemine vurgu yapmıştır.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, Görsel Sanatlar öğretmenlerinin dersi işleme biçimini çok iyi şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Öğrenciler dersin işlenmesinde etkinlik yapmanın dersi sevmelerindeki önemini vurgulamışlardır.

2. Eğlenceli

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema da “eğlenceli” temasıdır. Eğlenceli alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır:

Öğrenci-1-K, *“Görsel Sanatlar dersinde kendimi hiç kasmıyorum çünkü çok eğlenceli geçiyor. Öğretmen eğlenceli ders işliyor ve hiç sıkılmıyoruz.”* şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci,

Öğrenci-13-K, *“Görsel Sanatlar dersi öğretmenimiz dersi eğlenceli bir hale getiriyor, bu da biz öğrencilerin ilgisini çekiyor. Böylece bu derse daha çok ilgi gösteriyor ve mutlu oluyoruz.”* diyerek dersin eğlenceli işleniyor olmasının, derse ilgi duymasını sağladığını belirtmiştir. Bir başka öğrenci ise,

Öğrenci-14-E, “Öğretmenimiz bizimle beraber dersimizi eğlenceli bir şekilde sürdürüyor. Onun bu hali öğrenmemi kolaylaştırıyor.” diyerek dersi öğrenmede eğlenceli işleniyor olmasının önemini vurgulamıştır.

Bütün bu görüşler doğrultusunda öğrencilerin dersi eğlenceli buldukları ve dersi öğrenmelerinde dersin eğlenceli işlenmesinin etkili olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Görsel Sanatlar dersinin eğlenceli geçmesi öğrencilerin derse olan ilgilerinin artmasına ve mutlu olmalarına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. İlgili

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema ise “ilgili” temasıdır. Bu yönde görüş bildiren öğrencilerin görüşleri şu şekilde sıralanmıştır:

Öğrenci-12-E, “Görsel Sanatlar öğretmenimiz, sınıfımız az kişi olduğundan herkese uygulamalı anlatabiliyor, hepimiz ile tek tek ilgileniyor, çok ilgili işliyor.” demiştir.

Öğrenci-31-E, “Görsel Sanatlar öğretmenimiz, ders işlerken gereğinden fazla bizimle ilgileniyor ve bu bizim öğretmenimize olan güvenimizi artırıyor.” şeklinde ifade ederek güven duygusunun önemine de vurgu yapmıştır. Bir başka öğrenci ise,

Öğrenci-39-K, “Görsel Sanatlar öğretmenimiz, ders işlerken bize yardımcı oluyor, çok ilgileniyor ve bu sayede rahat olabiliyoruz.” şeklinde durumu açıklamıştır.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin dersi ilgili bir şekilde işlediği, bunun da kendilerine ve öğretmene olan güvenlerini artırdığı görülmektedir. Görsel Sanatlar dersi uygulama ağırlıklı bir ders olduğundan öğretmenin kendileri ile tek tek ilgilenmesinin ve yardım etmesinin gerekliliğine vurgu yapmışlardır.

4. Öğretmeni Severim

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en az yüklemenin yapıldığı alt tema ise “öğretmeni severim” temasıdır. Öğretmeni sevmesinin ders işleme biçiminde önemli olduğunu belirten bir öğrenci şu şekilde görüş bildirmiştir:

Öğrenci-9-K, *“Görsel Sanatlar öğretmenimizi dünyalar kadar çok seviyorum, dersi işleme biçimini de.”*

Bu görüş doğrultusunda öğrencinin, öğretmenini seviyor olmasının, dersi işleme biçimine olan tutumunu olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir.

4.2.1.2. Müzik

Şekil 1 incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersi öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin görüşlerine ilişkin alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. İyi

Müzik öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “iyi” temasıdır. İyi alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-7-K, *“Müzik dersi öğretmenimin dersi iyi işlediğini düşünüyorum.”* demiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-16-E, *“Müzik dersinde farklı müzik aletleri kullanmayı öğrettiği için iyi işliyor. Bundan zevk alıyorum.”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Öğrenci-20-E, *“Müzik dersi öğretmenimiz dersi iyi ve anlayacağımız dilden anlatıyor.”* şeklinde süreci anlatmıştır. Bir başka öğrenci ise,

Öğrenci-38-E, *“Müzik dersinin iyi işlendiğini düşünüyorum. Hep etkinlik yapıyoruz.”* diyerek uygulamada etkinlik yapmanın da önemini vurgulamıştır.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, Müzik öğretmenlerinin ders işleme biçimini iyi şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Öğrenciler dersin işlenmesinde etkinlik yapmanın, farklı enstrümanlar kullanılmasının dersi sevmelerindeki önemini vurgulamışlardır.

2. Eğlenceli

Müzik öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “eğlenceli” temasıdır. Eğlenceli alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır:

Öğrenci-12-E, “Müzik dersi eğlenceli geçiyor, flüt falan çalıyoruz. Öğretmenimiz yaşına oranla daha genç ve eğlenceli, bu şekilde bize dersi farklı alanlarda anlatıyor.” diyerek dersin uygulama aşamasını örneklendirerek ifade etmiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-13-K, “Müzik dersi öğretmeni dersi eğlenceli bir hale getiriyor. Bu da biz öğrencilerin ilgisini çekiyor ve böylece derslere ilgi gösteriyoruz.” demiştir. Bu yönde iki öğrencinin görüşü de aşağıda verilmiştir:

Öğrenci-14-E, “Öğretmenimiz bizimle beraber derslerimizi eğlenceli bir şekilde sürdürüyor. Onun bu hali öğrenmemizi kolaylaştırıyor.”

Öğrenci-37-E, “Güzel ve eğlenceli bir anlatımla dersin daha güzel geçmesini sağlıyor, mutlu oluyorum.”

Görüşler incelendiğinde öğrenciler, öğretmenlerinin dersi eğlenceli işlediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca dersin eğlenceli işlenmesi sayesinde dersi daha iyi anladıklarını ve derse ilgi duyduklarını belirtmişlerdir. Buna göre dersi yürüten müzik öğretmenlerinin dersi eğlenceli işlemelerinin, öğrenciler için dersi keyifli ve öğrenilebilir hale getirdiği ifade edilebilir.

3. Sinirli

Müzik öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema da “sinirli” temasıdır. Sinirli alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır:

Öğrenci-3-E, “Müzik ders olarak güzel fakat güzel işlenmiyor çünkü yapamadığımızda öğretmen çok kızıyor, sinirleniyor.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci,

Öğrenci-22-E, “Müzik dersi öğretmeni çok sinirli ve dersi de sinirli bir şekilde işliyor bu yüzden zorlanabiliyorum.” ifadesini kullanmıştır. Bir başka öğrenci ise,

Öğrenci-26-K, “Müzik dersine girdiğimde, öğretmen zor şarkı verdiğinde bazen dersi işleme biçimi beni olumsuz etkiliyor. Çalamayınca, öğretmen sinirlenir diye çok korkuyorum. Çünkü öğretmenimiz çok sinirli.” diyerek öğretmeninden korktuğunu ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci de,

Öğrenci-28-E, “*Müzik dersi öğretmenini hep bağırıp kızıyor. Hiç bir şey anlamıyorum.*” şeklinde, öğretmenlerinin sinirli olmasının dersi anlamamalarına neden olduğunu belirtmiştir.

Bazı öğrenciler Müzik dersi öğretmenlerinin dersi işleme biçimini sinirli bulmaktadırlar. Bu öğrenciler öğretmenin olumsuz davranışından dolayı kendilerinde korku oluştuğunu ve dersi anlamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum öğrencilerin uygulama sırasında kaygı faktörünün olumsuz etkisini de göstermektedir.

4. Sıkıcı

Müzik öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema ise “sıkıcı” temasıdır. Sıkıcı alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır: Bir öğrenci,

Öğrenci-1-K, “*Müzik dersinin çok sıkıcı işlendiğini düşünüyorum, sadece ders sonuna doğru eğlenabiliyorum. Bu durum beni çok kasiyor.*” diyerek öğretmenin dersi işleme biçimin kendisini olumsuz etkilediğini ve süreçte rahat olmadığını belirtmiştir. Bir başka öğrenci,

Öğrenci-5-E, “*Ben yazmayı sevmiyorum. Müzik dersinde yazı olmamasına rağmen bana berbat geliyor, çok sıkılıyorum. Çok sıkıcı.*” şeklinde görüş bildirerek ders sürecinde sıkıldığını özetlemiştir. Bu görüş doğrultusunda yine bir başka öğrenci,

Öğrenci-10-K, “*Müzik dersi pek eğlendirici geçmiyor, çok sıkıcı. İyi işlendiğini düşünmüyorum hatta müzik dersine gelmek istemiyorum.*” demiştir ve dersi sevmeme nedeni olarak dersin sıkıcı işleniyor olmasını ifade etmiştir. Buna göre bazı öğrenciler dersin sıkıcı işlendiğini, derste rahat hareket edemediklerini ve bu yüzden de derse gelmek istemediklerini belirtmişlerdir.

5. İlgili

Müzik öğretmenlerinin dersi işleme biçimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema ise “ilgili” temasıdır. İlgili alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır: Bir öğrenci,

Öğrenci-31-E, “*Gereğinden fazla bizimle ilgileniyorlar ve bu bizim onlara olan güvenimizi artırıyor.*” diyerek öğretmenlerin ilgili olmasının güvenlerini olumlu yönde etkilediğini vurgulamıştır.

Öğrenci-39-K, “*Müzik dersi öğretmenimiz çok ilgili ders işliyor. Derslerde rahat olabiliyoruz ve bize yardımcı oluyor.*” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Öğrenci-42-E, “*Müzik dersi öğretmenimiz dersi olması gerektiği gibi işliyor yani ilgili.*” diyerek dersin olması gerektiği gibi işlendiğini belirtmiştir.

Müzik dersi öğretmenlerinin dersi ilgili bir şekilde işliyor olmasının, öğrencilerin kendilerine ve öğretmene olan güvenlerini artırdığı görülmektedir. Uygulama ağırlıklı bir ders olmasından dolayı ise, öğretmenin öğrenciler ile tek tek ilgilenilmesinin ve yardım edilmesinin gerekliliğine vurgu yapmışlardır.

4.2.2. Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmenlerinin Derslerde Kullandıkları Farklı Etkinlikler ve Bunların Öğrenciler Üzerindeki Etkilerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

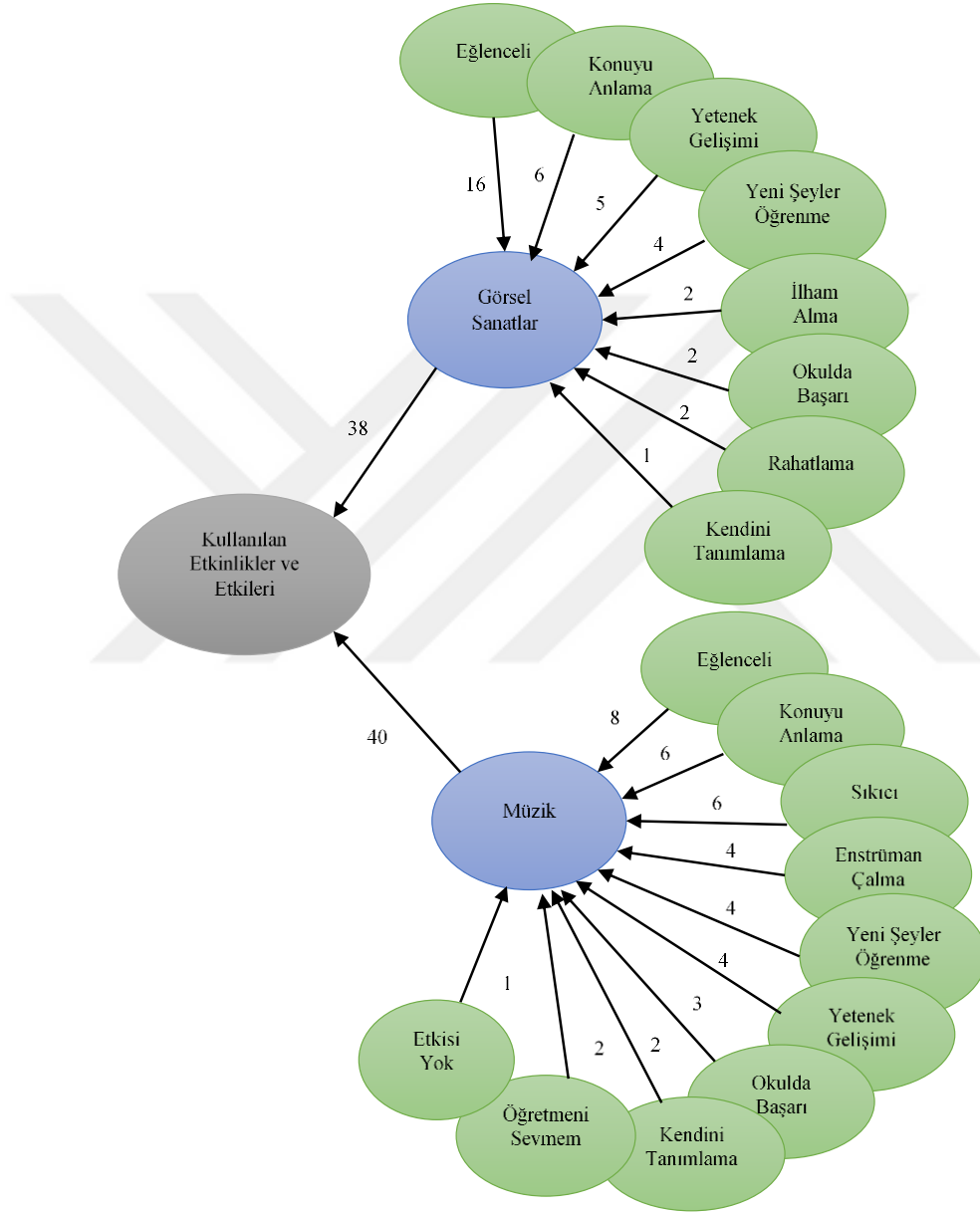
Öğrencilere ikinci soru olarak, Görsel Sanatlar ve Müzik öğretmenlerinin bu derslerde kullandıkları farklı etkinlikleri ve bu etkinliklerin öğrenciler üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla, ‘*Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmenlerinizin bu derslerde kullandıkları farklı etkinlikler ve bunların sizin üzerinizdeki etkileri nelerdir?*’ sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt tema ve yükleme sayıları, Çizelge 4’de verilmiştir.

Çizelge 4. Öğretmenlerin derslerde kullandıkları farklı etkinlikler ve etkilerine ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
Eğlenceli	16
Konuyu Anlama	6
Yetenek Gelişimi	5
Yeni Şeyler Öğrenme	4
İlham Alma	2
Okulda Başarı	2
Rahatlama	2
Kendimi Tanımlama	1
Müzik	
Alt Temalar	f
Eğlenceli	8
Konuyu Anlama	6
Sıkıcı	6
Enstrüman Çalma	4
Yeni Şeyler Öğrenme	4
Yetenek Gelişimi	4
Okulda Başarı	3
Kendimi Tanımlama	2
Öğretmeni Sevmem	2
Etkisi Yok	1

Çizelge 4’te görüldüğü gibi öğrencilerin, Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmenlerinin bu derslerde kullandıkları farklı etkinlikler ve bunların etkilerinin neler olduğuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Bu ana temaya ait öğrenci görüşlerine ilişkin yapılan yüklemeler görülmektedir. Öğretmenlerin derslerde kullandıkları farklı etkinlikler ve etkileri temasına ait Görsel Sanatlar dersi için sekiz alt tema, müzik dersi için on alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme yapılandan en az yükleme yapılan doğru, Görsel Sanatlar dersi için, *‘Eğlenceli’ (f:16)*, *‘Konuyu anlama’ (f: 6)*, *‘Yetenek gelişimi’ (f: 5)*, *‘Yeni şeyler öğrenme’ (f:4)*, *‘İlham alma’ (f: 2)*, *‘Okulda başarı’ (f: 2)*, *‘Rahatlama’ (f:2)*, *‘Kendimi tanımlama’ (f: 1)*, Müzik dersi için, *‘Eğlenceli’ (f:8)*, *‘Konuyu anlama’ (f:6)*, *‘Sıkıcı’ (f: 6)*, *‘Enstrüman çalma’ (f: 4)*, *‘Yeni şeyler*

öğrenme’ (f: 4), ‘Yetenek gelişimi’ (f: 4), ‘Okulda başarı’ (f: 3), ‘Kendimi tanımlama’ (f: 2), ‘Öğretmeni sevmem’ (f:2), ‘Etkisi yok’ (f: 1), şeklinde sıralanmıştır. ‘Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkileri’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 2. Farklı Etkinlikler ve Etkilerine İlişkin Model

4.2.2.1. Görsel Sanatlar

Şekil 2 incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Eğlenceli

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “eğlenceli” temasıdır. Eğlenceli alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-10-K, *“Görsel Sanatlar öğretmenimiz derse enerjik başlayıp, enerjik bir şekilde bitiriyor bu da bize yansıyor, bu yüzden eğlenceli geçiyor.”* diyerek öğretmenin olumlu enerjisinin etkinliklere ve kendilerine yansıdığına vurgu yapmıştır.

Öğrenci-11-E, *“Görsel Sanatlar dersi ve etkinlikleri güzel ve eğlenceli geçiyor.”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Etkinliklerin ve etkililerinin eğlenceli olduğunu belirten üç öğrenci görüşü de aşağıda verilmiştir.

Öğrenci-23-E, *“Bence bu etkinlikler dersin eğlencesini arttırıyor.”*

Öğrenci-37-E, *“Yapılan bu etkinlikler dersin daha eğlenceli ve olumlu geçmesini sağlıyor.”*

Öğrenci-40-K, *“Derslerdeki farklılıklar dersin monotonluğunu aldığı için dersler daha eğlenceli bir hal alıyor. Bu da dersin daha güzel geçmesini sağlıyor.”*

2. Konuyu anlama

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “konuyu anlama” temasıdır. Konuyu anlama alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-3-E, *“Keyifli ve güzel etkinlikler, bu etkinlikler benim konuyu anlamamda yardımcı oluyor.”* diyerek konuyu anlamada etkinlik yapmanın önemini belirtmiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-6-K, *“Etkinlikler konuyu daha iyi anlamamı sağladı.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrenci-12-E, *“Yapılan bu farklı etkinlikler genel kültürümüzü de geliştiriyor ve konuyu çok iyi anlamamda bana yardımcı oluyor.”* demiş ve etkinlik yapmanın ders dışında da genel kültürüne sağladığı katkıya vurgu yapmıştır. Bu doğrultuda bir diğer öğrenci de,

Öğrenci-25-E, *“Bu etkinlikler konuları daha iyi kavramamı sağlıyor.”* demiştir.

3. Yetenek gelişimi

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “yetenek gelişimi” temasıdır. Yetenek gelişimi alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci yetenek gelişimine ilişkin görüşünü,

Öğrenci-4-E, *“Görsel Sanatlar dersinde resim yeteneğim gelişti. Artık daha güzel resim yapıyorum bu etkinlikler sayesinde.”* biçiminde belirtirken; bir diğeri,

Öğrenci-13-K, *“Öğretmenlerimin yaptığı farklı etkinlikler sayesinde deneyim kazanmış oluyorum ve bu sayede yeteneğimin geliştiğini hissediyorum.”* diyerek belirtmekte; bir başkası ise,

Öğrenci-14-E, *“Birçok açıdan katkı sağlamıştır. Çünkü şu anda geçmiştekenden iki kat daha iyi bir şekilde resim çizebiliyorum, yeteneğim arttı.”* diyerek derslerde etkinlik yapmanın gerekliliğini ortaya koymuştur.

4. Yeni şeyler öğrenme

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema “yeni şeyler öğrenme” temasıdır. Yeni şeyler öğrenme alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-7-K, *“Görsel Sanatlar dersinde yeni şeyler öğreniyorum. Ebru, seramik ve tuval üzerine resim yapmayı öğrendim.”* demiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-20-E, *“Yapılan bu farklı etkinlikler bizim yeni bilgiler öğrenmemizi sağlıyor.”* diyerek yapılan uygulamalarda yeni şeyler öğrendiğini belirtmiştir. Bir başka öğrenci ise,

Öğrenci-33-E, *“Görsel Sanatlar dersinde örneğin, şişelerden insan yapıyoruz, bu da bizim geri dönüşüm bilincimizi artırıyor. Yeni şeyler öğrenmiş oluyoruz.”* şeklinde etkinliklere örnek vererek süreci ve kendisine katkısını özetlemiştir.

5. İlham alma

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema da “ilham alma” temasıdır. İlham alma alt temasına referans olacağı düşünülen iki öğrencinin görüşü de aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-1-K, *“Görsel Sanatlar dersinde yaptığımız resimlerden ilham alıyorum.”*

Öğrenci-27-E, *“Görsel Sanatlar dersindeki etkinlikler çok etkili örneğin, farklı renkleri karıştırarak boya elde etmek bana ilham veriyor.”*

6. Okulda başarı

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema ise “okulda başarı” temasıdır. Okulda başarı alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-2-E, *“Bana etkileri okulda öğrenmediğimi burada öğrenmiş oluyorum ve okulda başarımla artıyor.”* diyerek Bilim ve Sanat Merkezinde yapılan etkinliklerin okulda başarısını artırdığını vurgulamıştır. Bu doğrultuda bir diğer öğrenci de şöyle demektedir.

Öğrenci-22-E, *“Görsel Sanatlar dersinde yapılan etkinliklerin bana çok faydası olduğunu düşünüyorum. Bu derslerde ki etkinlikler sayesinde okulda daha başarılıyım, okulda ki görsel sanatlar öğretmenimin sorduğu ve istediği her şeyi yapabiliyorum.”*

7. Rahatlama

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “rahatlama” temasıdır. Rahatlama alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Görsel Sanatlar dersinde yapılan etkinliklerin sadece resim çizmekten

ibaret olmadığını ve bu etkinliklerin kendilerini rahatlatıldığını belirten öğrenci görüşleri şöyledir;

Öğrenci-5-E, *“Görsel Sanatlar öğretmeni çok komik, okuldan gelip gevşememe yardım ediyor ve rahatlatıyor.”*

Öğrenci-39-K, *“Görsel Sanatlar dersindeki etkinlikler sadece resim çizmeye yönelik değil bundan dolayı yapılan diğer etkinlikler sayesinde kendimi çok rahatlamış buluyorum.”*

Bulgular incelendiğinde BİLSEM öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin derste kullandıkları farklı etkinliklerin uygulamalarda monotonluğu yok ederek eğlenceli hale getirmesinden dolayı mutlu oldukları görülmektedir. Öğrenciler özellikle konuları daha iyi anladıklarını, yeteneklerinin ve genel kültürlerinin geliştiğini vurgulamışlardır. Bu etkinlikler sayesinde yeni teknikler öğrendiklerini, bu etkinliklerden ilham alarak kendilerini resimlerinde daha rahat ifade ettiklerini ve rahatladıklarını belirtmişlerdir. Okullarında görmedikleri etkinlikleri BİLSEM’de yapmalarından dolayı okullarında başarılarının arttığını da ifade etmişlerdir.

4.2.2.2. Müzik

Şekil 2 incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersi öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Eğlenceli

Müzik öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “eğlenceli” temasıdır. Eğlenceli alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-11-E, *“Müzik dersi ve etkinlikleri güzel ve eğlenceli geçiyor.”* demiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-23-E, *“Bence bu etkinlikler dersin eğlencesini arttırıyor.”* diyerek yapılan etkinliklerin derse eğlence kattığını belirtmiştir.

Öğrenci-32-E, *“Müzik dersinde oldukça eğlenceli ve farklı etkinlikler yapılıyor.”* şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekildeki öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir.

Öğrenci-37-E, *“Yapılan bu etkinlikler dersin daha eğlenceli ve olumlu geçmesini sağlıyor.”*

Öğrenci-40-K, *“Derslerdeki farklılıklar dersin monotonluğunu aldığı için dersler daha eğlenceli bir hal alıyor. Bu da dersin daha güzel geçmesini sağlıyor.”*

2. Konuyu anlama

Müzik öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “konuyu anlama” temasıdır. Konuyu anlama alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-3-E, *“Keyifli ve güzel etkinlikler, bu etkinlikler benim konuyu anlamamda yardımcı oluyor.”* şeklinde dile getirmiştir. Bir başka öğrenci,

Öğrenci-6-K, *“Etkinlikler konuyu daha iyi anlamamı sağladı.”* diyerek uygulamaların konuyu anlamadaki önemini vurgulamıştır. Bu doğrultuda görüş bildiren iki öğrenci de,

Öğrenci-12-E, *“Yapılan bu farklı etkinlikler genel kültürümüzü de geliştiriyor ve konuyu çok iyi anlamamda bana yardımcı oluyor.”* ve

Öğrenci-25-E, *“Bu etkinlikler konuları daha iyi kavramamı sağlıyor.”* şeklinde cevap vererek etkinliklerin konuyu anlamalarına katkısının yanı sıra genel kültürlerini de geliştirdiğini ifade etmişlerdir.

3. Sıkıcı

Müzik öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “sıkıcı” temasıdır. Sıkıcı alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-5-E, *“Müzik dersinde farklı hiçbir etkinlik yapılmıyor, çok sıkıcı.”* demiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-28-E, “Yapılan bu etkinlikler diğer derslerde işe yarıyor olabilir ama Müzik dersi için hiçbir işe yaramıyor. Çok sıkıcı bir ders çünkü Müzik öğretmeni ne yapsak beğenmiyor.” şeklinde öğretmenden kaynaklanan problemi dile getirmiştir. Bir diğer öğrenci,

Öğrenci-29-E, “Müzik dersi etkinlikleri çok kötü ve sıkıcı.” diyerek ders sürecinde sıkıldığını ifade etmiştir.

Öğrenci-30-K, “Müzik dersinde farklı bir etkinlik yapılmıyor. Sadece piyano ve flüt kullandığımız için oldukça sıkıcı geçiyor.” diyerek farklı bir etkinlik yapılmadığından duyduğu rahatsızlığı ifade etmiştir. Bu görüşlere benzer bir görüşte ki bir başka öğrenci ise,

Öğrenci-34-K, “Müzik dersini ve yapılan etkinlikleri sevmiyorum, çok sıkıcı.” demiştir.

4. Enstrüman çalma

Müzik öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema “enstrüman çalma” temasıdır. Enstrüman çalma alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-2-E, “Piyano, keman ve başka enstrümanlar çalışıyoruz.” diyerek etkinlikleri örneklendirmiştir. Bu doğrultu da iki öğrenci görüşü de aşağıda verilmiştir.

Öğrenci-35-K, “Farklı enstrümanlar çalışıyoruz.”

5. Yeni şeyler öğrenme

Müzik öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan başka bir alt tema da “yeni şeyler öğrenme” temasıdır. Yeni şeyler öğrenme alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-7-K, “Müzik dersinde farklı müzik aletleri çaldığımız için yeni şeyler öğrenmiş oluyorum.” şeklinde görüş bildirerek etkinliklerin yeni şeyler öğrenmedeki katkısına vurgu yapmıştır. Benzer görüşteki bir öğrenci,

Öğrenci-20-E, “Yapılan bu farklı etkinlikler bizim yeni bilgiler öğrenmemizi sağlıyor.” derken, bir diğer öğrenci de

Öğrenci-39-K, “*Farklı etkinlikler yapıldığında hep yeni bir şeyler öğrenmiş oluyorum.*” demiştir.

6. Yetenek gelişimi

Müzik öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema ise “yetenek gelişimi” temasıdır. Yetenek gelişimi alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-13-K, “*Öğretmenlerimin yaptığı farklı etkinlikler sayesinde deneyim kazanmış oluyorum ve bu sayede yeteneğimin geliştiğini hissediyorum.*” demiştir. Bir başka öğrenci de

Öğrenci-14-E, “*Birçok açıdan katkı sağlamıştır. Çünkü şu anda geçmiştekinden iki kat daha iyi bir şekilde piyano eşliğinde şarkı söyleyebiliyorum, yeteneğim arttı.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Başka bir öğrenci ise,

Öğrenci-18-K, “*Kesinlikle katkı sağlıyor, dersi daha iyi dinliyor ve anlıyorum. Artık yetenekli olduğumu hissediyorum.*” diyerek etkinlik yapmanın yetenek gelişimini sağladığını ve deneyim kazandığını ifade etmişlerdir.

7. Okulda başarı

Müzik öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir başka alt tema “okulda başarı” temasıdır. Okulda başarı alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-2-E, “*Piyano, keman ve başka enstrümanlar çalışıyoruz, öğreniyoruz. Bana etkileri okulda öğrenmediğimi burada öğrenmiş oluyorum ve okulda başarımla artıyor.*” diyerek Bilim ve Sanat Merkezinde yapılan etkinliklerin okulda başarısını artırdığını vurgulamıştır. Bu doğrultuda iki öğrenci de şöyle demektedir;

Öğrenci-21-K, “*Burada müzik dersinde öğrendiklerim sayesinde, okuluma müzik öğretmenimin sorduğu sorulara cevap verebiliyorum ve başarılı oluyorum.*”

Öğrenci-22-E, “*Yapılan etkinliklerin bana çok faydası olduğunu düşünüyorum, okulda artık çok daha başarılıyım.*” şeklinde cevap vererek okuldaki müzik öğretmenlerinin sorularına cevap verebildiğini ve başarılı olduğunu ifade etmiştir.

8. Kendini tanımlama

Müzik öğretmenlerinin derslerde kullandıkları etkinlikler ve etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “kendini tanımlama” temasıdır. Kendini tanımlama alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-17-E, *“Etkinliklerin çok etkili olduğunu düşünüyorum. Kendimi daha rahat ifade edebiliyorum ve kendimi tanımlayabiliyorum.”* diyerek etkinlikler sayesinde kendini tanımladığına ve daha rahat ifade edebildiğine dikkat çekmiştir.

Öğrenci-26-K, *“Bazen derste öğretmen çok beğendiğim şarkıları piyano ile çalınca üzerimde çok güçlü bir etki oluşuyor ve kendimi tanımlıyorum.”* şeklinde görüş bildirerek etkinliklerin duygularında oluşturduğu güçlü etkiye vurgu yapmıştır.

Bulgular incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersi öğretmenlerinin derste kullandıkları farklı etkinliklerin uygulamalarda monotonluğu yok ederek eğlenceli hale getirmesinden dolayı mutlu olduklarını dile getirdikleri görülmektedir. Özellikle konuları daha iyi anladıklarını, yeteneklerinin ve genel kültürlerinin geliştiğini vurgulamışlardır. Bu etkinlikler sayesinde yeni teknikler öğrendiklerini, bu etkinliklerden ilham alarak kendilerini enstrüman çalarken daha rahat ifade ettiklerini ve rahatladıklarını belirtmişlerdir. Okullarında görmedikleri etkinlikleri BİLSEM’de yapmalarından dolayı okullarında başarılarının arttığını da ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler ise farklı bir etkinlik yapılmadığını sadece flüt ve piyano kullanıldığı için kendilerine bir katkı sağlamadığını dile getirmişlerdir.

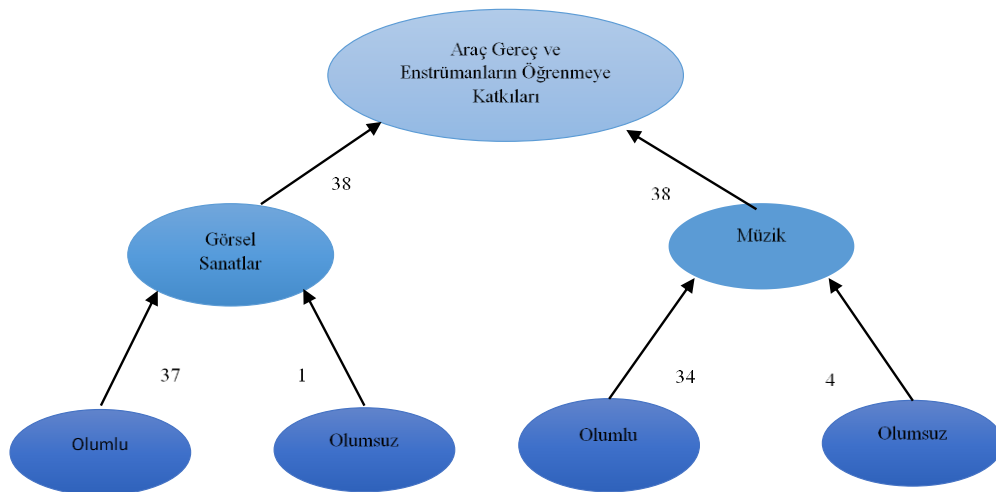
4.2.3. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Kapsamında Kullanılan Araç-Gereç ve Enstrümanların Konuları Öğrenmelerine Katkısına İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

Öğrencilere üçüncü soru olarak, Görsel Sanatlar ve Müzik dersi kapsamında kullanılan araç-gereç ve enstrümanların bu derslerin konularını öğrenmelerine katkılarını belirlemek amacıyla, *‘Görsel Sanatlar ve Müzik dersi kapsamında kullanılan araç-gereç ve enstrümanların bu derslerin konularını öğrenmenize olan katkılarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?’* sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt tema ve yükleme sayıları, Çizelge 5’de verilmiştir.

Çizelge 5. Derslerde kullanılan araç-gereç ve enstrümanların öğrenmeye katkılarına ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
Olumlu	37
Olumsuz	1
Müzik	
Alt Temalar	f
Olumlu	34
Olumsuz	4

Çizelge 5’de görüldüğü gibi öğrencilerin, Görsel Sanatlar ve Müzik dersi kapsamında kullanılan araç-gereç ve enstrümanların bu derslerin konularını öğrenmelerine olan katkılarına ilişkin görüşlerinin neler olduğuna dair verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Derslerde kullanılan araç-gereç ve enstrümanların öğrenmeye katkıları temasına ait Görsel Sanatlar dersi için iki alt tema, Müzik dersi için iki alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme yapılandan en az yükleme yapılarına doğru, Görsel Sanatlar dersi için, **‘Olumlu’ (f:37)**, **‘Olumsuz’ (f: 1)**, Müzik dersi için, **‘Olumlu’ (f:34)**, **‘Olumsuz’ (f:4)**, şeklinde sıralanmıştır. ‘Derslerde kullanılan araç-gereç ve enstrümanların öğrenmeye katkıları’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 3. Araç Gereç ve Enstrümanların Öğrenmeye Katkılarına İlişkin Model

4.2.3.1. Görsel Sanatlar

Şekil 3 incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde kullanılan araç gereçlerin öğrenmeye katkılarına ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Olumlu

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derslerde kullandıkları araç gereçlerin öğrenmeye katkılarına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “olumlu” temasıdır. Olumlu alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-4-E, *“Görsel Sanatlar dersinde seramik, hamur el becerilerimi çok geliştirdi, daha yaratıcı olduğumu hissediyorum.”* diyerek kullanılan araç gereçleri örneklemiştir ve yaratıcılığına olan katkısını ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci,

Öğrenci-7-K, *“Yeni ve farklı araç gereçleri tanıdığım için bu dersleri çok daha iyi anlıyorum.”* şeklinde farklı araç gereçleri tanıyarak bu sayede dersleri daha iyi anladığını dile getirmiştir.

Öğrenci-8-E, *“Görsel Sanatlar dersinde dersi dinledikten sonra, araç gereçlerle uygulama yapınca daha hızlı öğrenmemi sağlıyor.”* diyerek araç gereçlerle uygulama yapabildiklerini, öğrenme hızlarına olan katkısını vurgulamıştır. Başka bir öğrenci,

Öğrenci-13-K, *“Derste kullanılan araç gereçler sayesinde ders eğlenceli hale geliyor, bu da bizim öğrenme isteğimizi artırıyor.”* demiştir.

Öğrenci-17-E, *“Konuları öğrenmeme çok büyük katkısı var. Görsel Sanatlar dersinde daha önce hiç kullanmadığım araç gereçler, boyalar var, bunlarla dersi daha iyi anlıyorum ve başarılı oluyorum.”* diyerek bu araç gereçlerin dersi anlamalarındaki olumlu etkisini söylemiştir.

Öğrenci-20-E, *“Görsel Sanatlar dersini araç gereçlerle işlemek derse eğlence katıyor ve kesinlikle dersi ve konuları daha iyi öğreniyorum.”* diyerek kullanılan araç gereçlerin dersi daha eğlenceli hale getirdiğini ve öğrenmeyi kolaylaştırdığını ifade etmiştir.

Öğrenci-27-E, *“Görsel Sanatlar dersinde araç gereçlerle uygulama yapınca konuları görerek işlememizi sağlıyor yani uygulama yapabiliyorum.”* diyerek araç gereçlerin uygulama yapmaya imkân tanımasından dolayı öğrenmeyi olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Bu yönde iki öğrenci görüşü de aşağıda verilmiştir.

Öğrenci-39-K, *“Çok yardımcı oluyor, evde yapamayacağımız şeyleri yapmak için burada araç gereçler sayesinde imkân bulabiliyoruz.”*

Öğrenci-40-K, *“Görsel Sanatlarda kullandığımız araç gereçler dersi daha anlaşılır hale getiriyor.”*

2. Olumsuz

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin derslerde kullandıkları araç gereçlerin öğrenmeye katkılarına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en az yüklemenin yapıldığı alt tema “olumsuz” temasıdır. Olumsuz alt temasına referans olacağı düşünülen örnek aşağıda verilmiştir. Bir öğrenci,

Öğrenci-30-K, *“Bence Görsel Sanatlar dersi için daha çok araç gereç gerekli, mevcut olanların katkısı yok.”* diyerek araç gereçlerin yetersiz olmasından şikayetçi olmuştur.

Bulgular incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde kullanılan araç gereçlerin öğrenmeye katkısının olumlu olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Öğrenciler araç gereçlerin yaratıcılığı arttırdığını ve el becerilerinin geliştiğini vurgulamışlardır. Özellikle daha önce görmedikleri araç gereçleri tanıma ve kullanma imkânı sağladığı için daha fazla eğlendiklerini belirtmişlerdir. Konuları öğrendikten sonra bu araç gereçler sayesinde uygulama yapabildiklerini ve dersin daha anlaşılır hale geldiğini ifade etmişlerdir. Olumsuz yönde görüş bildiren bir öğrenci ise, daha çok araç gereç olması gerektiğini ve mevcut olanların dersi öğrenmesine katkısı olmadığını ifade etmiştir.

4.2.3.2. Müzik

Şekil 3 incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersinde kullanılan araç gereç ve enstrümanların öğrenmeye katkılarına ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve

bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Olumlu

Müzik öğretmenlerinin derslerde kullandıkları araç gereç ve enstrümanların öğrenmeye katkılarına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “olumlu” temasıdır. Olumlu alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-2-E, “*Müzik dersindeyken öğretmen piyano çalınca ben de çalmak istiyorum, hevesim artıyor.*” diyerek enstrüman kullanımının kendisini derse karşı heveslendirdiğini söylemiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-7-K, “*Yeni ve farklı araç gereçleri tanıdığım için bu dersleri çok daha iyi anlıyorum.*” demiştir. Bir başka öğrenci,

Öğrenci-8-E, “*Dersi dinledikten sonra enstrümanlarla uygulama yapınca daha hızlı öğrenmemi sağlıyor.*” diyerek kullanılan araç gereç ve enstrümanların uygulamadaki ve öğrenmede ki etkisine vurgu yapmıştır.

Öğrenci-13-K, “*Derste kullanılan araç gereç ve enstrümanlar sayesinde ders eğlenceli hale geliyor, bu da bizim öğrenme isteğimizi arttırıyor.*” diyen bir öğrenci enstrümanların derse eğlence kattığını ve bu sayede öğrenme isteği oluştuğunu ifade etmiştir. Bir başka öğrenci,

Öğrenci-14-E, “*Müzik dersinde enstrümanlar sayesinde iyi çalınan parçayı anlıyor, sözlü ve melodik bir şekilde söyleyebiliyorum.*” demiştir.

Öğrenci-17-E, “*Konuları öğrenmeme çok büyük katkısı var. Müzik dersinde daha önce hiç kullanmadığım araç gereçler, enstrümanlar var, bunlarla dersi daha iyi anlıyorum ve başarılı oluyorum.*” diyerek enstrümanların başarısına olan katkısını özetlemiştir. Bu doğrultuda iki öğrenci de,

Öğrenci-20-E, “*Müzik dersini enstrümanlarla işlemek derse eğlence katıyor ve kesinlikle dersi ve konuları daha iyi öğreniyorum.*” ve

Öğrenci-25-E, “*Müzik dersinde kullandığımız tüm araç gereç ve enstrümanlar deneme yapmamızı sağladığı için bizi geliştirir.*” diyerek kullanılan araç gereç ve enstrümanların uygulama ve tekrar yapmaya olanak sağladığını belirtmişlerdir.

2. Olumsuz

Müzik öğretmenlerinin derslerde kullandıkları araç gereç ve enstrümanların öğrenmeye katkılarına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “olumsuz” temasıdır. Olumsuz alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-9-K, “*Müzik dersinde bir katkısı olduğunu düşünmüyorum.*” demiştir.

Başka bir öğrenci,

Öğrenci-28-E, “*Müzik dersinde bir katkısı yok.*” diyerek araç gereç ve enstrümanların öğrenmesinde bir katkı oluşturmadığını ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci ise,

Öğrenci-35-K, “*Müzik dersinde yeterli araç gereç ve enstrüman olmasına rağmen kullanamıyoruz, çünkü izin verilmiyor ve bu yüzden katkısı olmuyor.*” demiştir.

Bulgular incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun Müzik dersinde kullanılan enstrümanların öğrenmeye katkısının olumlu olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Öğrenciler enstrümanların yaratıcılığı arttırdığını ve el becerilerinin geliştiğini vurgulamışlardır. Özellikle daha önce görmedikleri enstrümanları tanıma ve kullanma imkânı sağladığı için daha fazla eğlendiklerini belirtmişlerdir. Konuları öğrendikten sonra enstrümanlar sayesinde uygulama yapabildiklerini ve dersin daha anlaşılır hale geldiğini ifade etmişlerdir. Az sayıda da olsa (f=4) bazı öğrencilerin de enstrümanlar olmasına rağmen öğretmenin izin vermemesinden dolayı kullanamadıklarını ve bu yüzden öğrenmeye katkısı olmadığını ifade ettikleri dikkat çekici bir bulgu olarak görülmektedir.

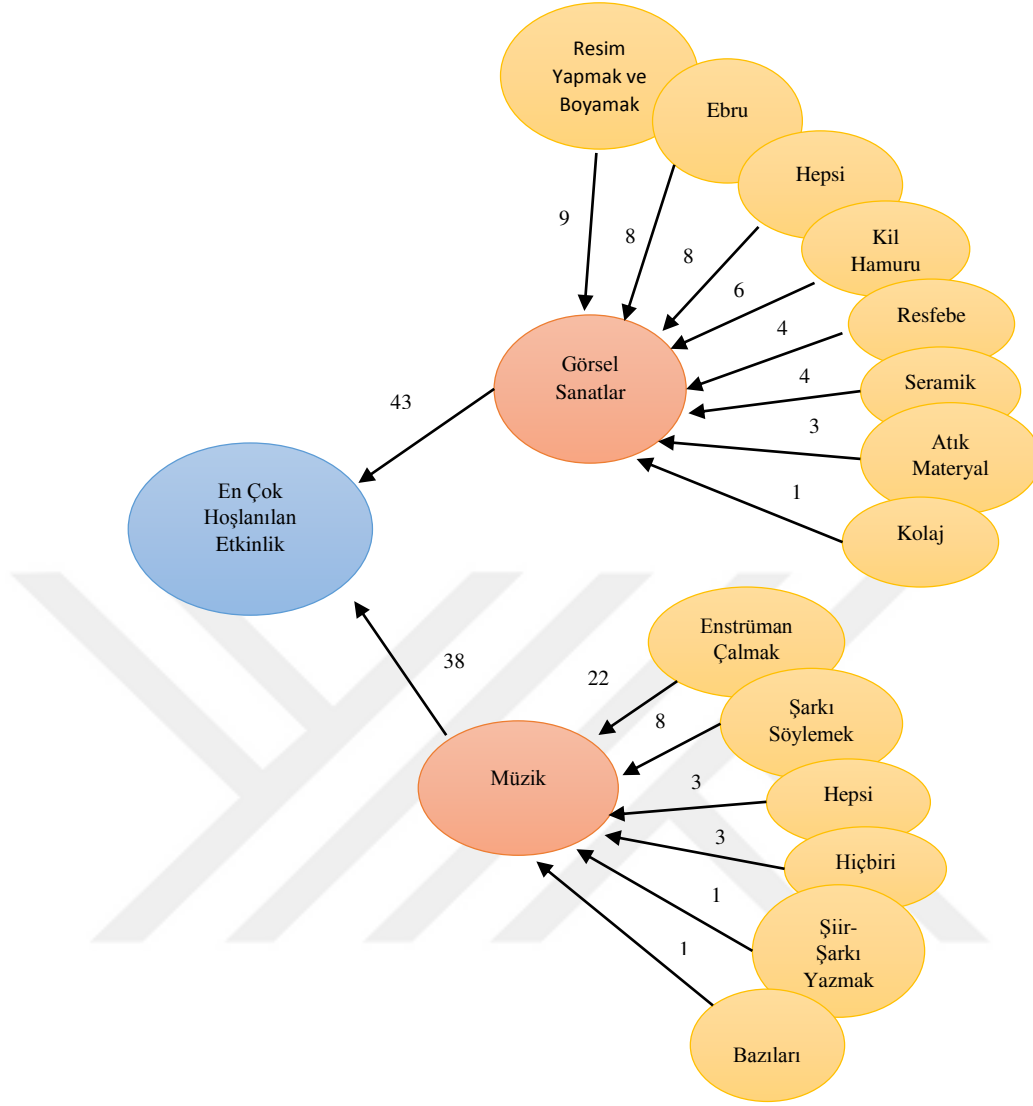
4.2.4. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerinde En Hoşlandıkları Etkinlikler ve Sebeplerinin Neler Oluğuna Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

Öğrencilere dördüncü soru olarak, Görsel Sanatlar ve Müzik dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikleri ve sebeplerini belirlemek amacıyla ‘*Görsel Sanatlar ve Müzik dersinde en hoşlandığınız etkinlikler ve sebepleri nelerdir?*’ sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt tema ve yükleme sayıları, Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6. En hoşlanılan etkinlikler ve sebeplerine ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
Resim yapmak ve Boyamak	9
Ebru	8
Hepsi	8
Kil Hamuru	6
Resfebe	4
Seramik	4
Atık Materyaller	3
Kolaj	1
Müzik	
Alt Temalar	f
Enstrüman Çalmak	22
Şarkı Söylemek	8
Hepsi	3
Hiçbiri	3
Şiir-Şarkı Yazmak	1
Bazıları	1

Çizelge 6’da görüldüğü gibi öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinde en hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerinin neler oluşuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. En hoşlanılan etkinlikler ve sebepleri temasına ait Görsel Sanatlar dersi için sekiz alt tema, müzik dersi için altı alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme yapılandan en az yükleme yapılanına doğru, Görsel Sanatlar dersi için, **‘Resim yapmak ve boyamak’ (f:9), ‘Ebru’ (f: 8), ‘Hepsi’ (f: 8), ‘Kil hamuru’ (f:6), ‘Resfebe’ (f: 4), ‘Seramik’ (f: 4), ‘Atık materyaller’ (f:3), ‘Kolaj’ (f: 1),** Müzik dersi için, **‘Enstrüman çalmak’ (f:22), ‘Şarkı söylemek’ (f:8), ‘Hepsi’ (f: 3), ‘Hiçbiri’ (f: 3), ‘Şiir-şarkı yazmak’ (f: 1), ‘Bazıları’ (f: 1),** şeklinde sıralanmıştır. ‘En hoşlanılan etkinlikler ve sebepleri’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4. En Çok Hoşlanılan Etkinliğe İlişkin Model

4.2.4.1. Görsel Sanatlar

Şekil 4 incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Resim yapmak ve boyamak

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “resim yapmak ve boyamak” temasıdır. Resim yapmak ve boyamak alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-7-K, *“Görsel Sanatlar dersinde farklı kalemler ve boyalar kullandığımız için en sevdiğim etkinlik resim yapmak ve boyamak.”* diyerek farklı materyaller kullanıldığı için en sevdiği etkinliğin resim yapmak ve boyamak olduğunu ifade etmektedir.

Öğrenci-14-E, *“Resim boyamak en sevdiğim etkinlik, boya resme renk katıyor ve içimin ferahladığını hissediyorum.”* diyerek boyama uygulamasının duygularını olumlu yönde etkilediğini vurgulamıştır.

Öğrenci-23-E, *“Görsel Sanatlar dersinde serbest resim etkinliğini çok seviyorum, çok eğlenceli. Resim yaparken istediğimi anlatabiliyorum.”* şeklinde duygularını özgür biçimde anlatabildiği için serbest resim yapma etkinliğini sevdiğine özellikle dikkat çekmiştir.

Öğrenci-30-K, *“Görsel Sanatlar dersinde en çok seramik ve tablo yapımını seviyorum. Resim yapmak ve boyamak benim için çok ayrı.”* demiş ve resim yapmak ve boyamak etkinliğinin kendisi için ayrı bir önemi olduğunu belirtmiştir.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin en sevdiği etkinliğin resim yapmak ve boyamak olduğu görülmektedir. Farklı boyalar ve renkler kullandıklarında içlerinin ferahladığını ve eğlendiklerini belirtmişlerdir. Özellikle serbest resim etkinliğinde kendilerini özgür ve istedikleri gibi ifade edebildiklerini vurgulamışlardır.

2. Ebru

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “ebru” temasıdır. Ebru alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-10-K, *“Görsel Sanatlar dersinde ebru yapmayı seviyorum. Çünkü bu bana huzur veriyor.”* diyerek en sevdiği etkinliğin ebru olduğunu ve kendi üzerinde ki olumlu etkisini dile getirmiştir.

Öğrenci-12-E, “Görsel Sanatlar dersinde ebru.” demiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-15-K, “Ben Görsel Sanatlar dersinde seramik ve ebru yapmaktan çok hoşlanıyorum. Çünkü burada da resim yaparsak mutlu olmam, zaten okulda sürekli resim yapıyoruz, bu yüzden seramik ve ebru çalışmasının daha çok yapılmasını istiyorum.” demiştir. Bir başka öğrenci ise,

Öğrenci-20-E, “En çok ebru etkinliğini seviyorum, su ile resim yapmak çok ama çok eğlenceli.” ifadesiyle su ile resim yaparken çok eğlendiği için ebru etkinliğini çok sevdiğini söylemiştir.

Bu görüşler doğrultusunda, öğrencilerin ebru yapmayı çok sevdiklerini ve ebru yaparken huzur bulduklarını söyledikleri görülmektedir. Öğrenciler, okullarında ki bu ders için etkinlik olarak sadece resim yapıyor olmalarından duyduğu sıkıntıyı dile getirmiş ve ebru etkinliğini neden sevdiğini bu şekilde açıklamıştır. Farklı etkinliklerin daha çok yapılması gerektiği önerisinde de bulunmuştur.

3. Hepsi

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “hepsi” temasıdır. Hepsi alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-1-K, “Görsel Sanatlar dersinde yaptığımız tüm etkinlikleri seviyorum.” diyerek görüşünü belirtmiştir. Bir başka öğrenci,

Öğrenci-5-E, “Görsel Sanatlar dersinde yapılan tüm etkinlikleri seviyorum.” demiştir. Yine bir başka öğrenci,

Öğrenci-11-E, “Görsel Sanatlar dersinde çok eğlenceli etkinlikler var, yani hangisini yazsam diğeri hüznle bakıyor, bu yüzden hepsini seviyorum.” ifadesiyle etkinliklerin tümünü sevdiğini ve ayırt edemediğini vurgulamıştır. Diğer bir öğrenci ise,

Öğrenci-39-K, “Etkinliklerin hepsini seviyorum, istediğimizi yapabildiğimiz sürece.” diyerek özgür bırakıldığı sürece tüm etkinlikleri sevdiğini belirtmiştir.

Görüşler, öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde yapılan tüm etkinlikleri sevdiklerini göstermektedir. Ayırt edememesini hangi birini yazsam diğerine haksızlık ederim şeklinde belirtmiştir. Bunu yanı sıra bazı öğrenciler istediklerini yapabildikleri sürece etkinliklerin hepsini sevdiklerini vurgulamışlardır.

4. Kil Hamuru

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema “kil hamuru” temasıdır. Kil hamuru alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-13-K, “*Görsel Sanatlar dersinde kil hamuruna şekil vermekten ve bunları boyamaktan çok hoşlanıyorum ve eğleniyorum.*” diyerek uygulamanın etkisini ifade etmiştir.

Öğrenci-19-E, “*Görsel Sanatlar dersinde kil hamuru çünkü kil ile oynamak ve bir şeyler üretmek çok eğlenceli.*” şeklinde kil hamuru ile yapılan etkinliklerde üretme kavramına vurgu yapmıştır.

Öğrenci-33-E, “*Görsel Sanatlar dersinde kil hamuru etkinliğini seviyorum, çünkü yaratıcılığımın o zaman arttığını hissediyorum.*” diyerek kil hamuru etkinliğini yaratıcılığını geliştirdiği için sevdiğini belirtmiştir.

Öğrencilerin görüşlerine göre, kil hamuru etkinliği yaratıcılıklarını artırması ve ortaya üç boyutlu bir ürün çıkmasından dolayı çok sevdiklerini dile getirdikleri görülmektedir. Kil hamuru ile oynamanın rahatlatıcı ve üretme kavramının önemini vurgulamışlardır.

5. Resfebe

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema ise “resfebe” temasıdır. Resfebe alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-8-E, “*Kesinlikle resfebe.*” diyerek kendisini net bir şekilde ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci,

Öğrenci-9-K, “*Resfebe, çünkü zekâ geliştiriyor.*” ve

Öğrenci-31-E, “*Resfebe çok eğlenceli ve zekâ gerektiriyor.*” şeklinde cevap vererek en sevdikleri etkinliğin resfebe olduğunu söylemişlerdir.

Görüşler incelendiğinde öğrenciler en sevdiği etkinlikler arasında resfebe cevabını vermişlerdir. Kendi üzerinde etkilerini ise resfebe etkinliğinin farklı

olmasından ve zekâ gerektirdiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanın da zekâlarını geliştirdiğini vurgulamışlardır.

6. Seramik

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde bulunan yine bir diğer alt tema “seramik” temasıdır. Seramik alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-4-E, *“Görsel Sanatlar dersinde hoşlandığım etkinlik seramik.”* demiştir. Bir diğer öğrenci,

Öğrenci-15-K, *“Ben Görsel Sanatlar dersinde seramik ve ebru yapmaktan çok hoşlanıyorum. Çünkü burada da resim yaparsak mutlu olmam, zaten okulda sürekli resim yapıyoruz, bu yüzden seramik ve ebru çalışmasının daha çok yapılmasını istiyorum.”* diyerek okulunda bu ders için etkinlik olarak sadece resim yapıyor olmalarından duyduğu sıkıntıyı dile getirmiş ve seramik etkinliğini neden sevdiğini bu şekilde açıklamıştır. Farklı etkinliklerin daha çok yapılması gerektiği önerisinde de bulunmuştur. Başka bir öğrenci de,

Öğrenci-30-K, *“Görsel Sanatlar dersinde en çok seramik ve tablo yapımını seviyorum. Resim yapmak ve boyamak benim için çok ayrı.”* derken, diğer bir öğrenci de,

Öğrenci-40-K, *“Görsel Sanatlar dersinde en çok hoşlandığım etkinlik seramik, seramik hamurundan üç boyutlu cisimler yapmak. Çünkü üç boyutlu cisimleri seviyorum.”* şeklinde üç boyutlu cisimleri sevmesinden dolayı en sevdiği etkinliğin seramik olduğunu vurgulamıştır.

7. Atık Materyal

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema da “atık materyal” temasıdır. Atık materyal alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-17-E, “Görsel Sanatlar dersinde atık eşyalardan insan yapmayı seviyorum. Nedeni ise bu atıkları geri dönüştürmüş oluyoruz.” biçiminde kendisini ifade ederek çevreye karşı olan bilincini de vurgulamıştır. Diğer bir öğrenci ise,

Öğrenci-37-E, “Görsel Sanatlar dersinde en çok pet şişelerden adam yapma etkinliğini seviyorum, çünkü hem geri dönüşüm oluyor hem de yaptığımız insanlar tamamen bizim hayal gücümüzün eseri oluyor.” demiştir.

4.2.4.2. Müzik

Şekil 4 incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Enstrüman çalmak

Öğrencilerin Müzik dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “enstrüman çalmak” temasıdır. Enstrüman çalmak alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-1-K, “Müzik dersinde enstrüman çalmayı ve müzik eşliğinde şarkı söylemeyi seviyorum.” demiştir. Bir diğer öğrenci,

Öğrenci-2-E, “Melodika çalmak, enstrüman çalmak en sevdiğim etkinliklerdir.” diyerek en sevdiği etkinliği ve enstrümanı örneklendirmiştir. Bir başka öğrenci,

Öğrenci-7-K, “Müzik dersinde farklı müzik aletleri çalmayı öğrendiğimde çok mutlu oluyorum.” şeklinde farklı enstrümanları kullanmanın kendisini mutlu ettiğine vurgu yapmıştır.

Öğrenci-8-E, “Kesinlikle enstrüman çalmak, enstrümansız müzik dersi asla olamamalı.” diyerek müzik dersinin enstrümansız asla olmayacağına dikkat çekmiştir. Yine bir başka öğrenci,

Öğrenci-10-K, “Müzik dersinde kesinlikle en güzel etkinlik enstrüman çalmak, çünkü bana huzur veriyor.” cümlesini kurarak enstrüman çalmanın kendisini manevi yönden etkilediğini ifade etmiştir.

Öğrenci-13-K, “*Müzik dersinde piyano çalmaktan hoşlanıyorum çünkü enstrüman çalmak bana çok eğlenceli geliyor.*” demiş ve enstrüman çalma etkinliğini sevmesini dersi eğlence katmasıyla ilişkilendirmiştir. Bu doğrultuda düşünen üç öğrenci görüşü de şöyledir;

Öğrenci-14-E, “*Enstrüman çalmak en güzel etkinlik çünkü şarkıya eşlik ediyor.*”

Öğrenci-17-E, “*Müzik dersinde piyano çalıp ona göre ses tonumu ayarlayarak şarkı söylemeyi çok seviyorum.*”

Öğrenci-20-E, “*En çok sevdiğim etkinlik enstrüman çalmak yani piyano.*”

2. Şarkı söylemek

Öğrencilerin Müzik dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “şarkı söylemek” temasıdır. Şarkı söylemek alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-1-K, “*Müzik dersinde enstrüman çalmayı ve müzik eşliğinde şarkı söylemeyi seviyorum.*” cümlesiyle enstrüman eşliğinde şarkı söylemenin en sevdiği etkinlik olduğunu söylemiştir. Bir başka öğrenci de,

Öğrenci-12-E, “*Müzik dersinde piyano başında şarkı söylemek en güzel etkinlik.*” diyerek yine enstrüman eşliğinde şarkı söylemenin en sevdiği etkinlik olduğunu belirtmiştir. Diğer bir öğrenci ise,

Öğrenci-15-K, “*Müzik dersinde öğretmen piyano çalarken şarkı söylemeyi seviyorum, o zaman kendime özgüvenim artıyor.*” diyerek hem öğretmeni enstrüman çalarken şarkı söylemeyi sevdiğini hem de bu etkinlik sayesinde kendine özgüveni arttığını vurgulamıştır. En sevdiği etkinliğin şarkı söylemek olduğunu ifade eden bir başka öğrenci de,

Öğrenci-17-E, “*Müzik dersinde piyano çalıp ona göre ses tonumu ayarlayarak şarkı söylemeyi çok seviyorum.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde Müzik dersinde en sevilen etkinlikler olarak enstrüman çalmak ve şarkı söylemek olduğu görülmektedir. Müzik dersinin enstrümansız mümkün olmadığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Ses tonlarını ayarlayıp

şarkı söylemenin kendilerinde özgüven oluşturduğunu ve mutlu olduklarını ifade etmişlerdir.

3. Hepsi

Öğrencilerin Müzik dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “hepsi” temasıdır. Hepsi alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-11-E, *“Müzik dersinde çok eğlenceli etkinlikler var, yani hangisini yazsam diğeri hüznle bakıyor, bu yüzden hepsini seviyorum.”* ifadesiyle etkinliklerin tümünü sevdiğini ve ayırt edemediğini vurgulamıştır. Diğer bir öğrenci ise,

Öğrenci-39-K, *“Etkinliklerin hepsini seviyorum, istediğimizi yapabildiğimiz sürece.”* diyerek özgür bırakıldığı sürece tüm etkinlikleri sevdiğini belirtmiştir.

Görüşler, öğrencilerin Müzik dersinde yapılan tüm etkinlikleri sevdiklerini göstermektedir. Ayırt edememesini hangi birini yazsam diğerine haksızlık ederim şeklinde belirtmiştir. Bunu yanı sıra bazı öğrenciler istediklerini yapabildikleri sürece etkinliklerin hepsini sevdiklerini vurgulamışlardır.

4. Hiçbiri

Öğrencilerin Müzik dersinde en çok hoşlandıkları etkinlikler ve sebeplerine ilişkin görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema “hiçbiri” temasıdır. Hiçbiri alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-4-E, *“Müzik dersinde hoşlandığım hiçbir etkinlik yok.”* şeklinde kendisinde oluşan olumsuz etkiyi dile getirmiştir. Bir başka öğrenci de,

Öğrenci-9-K, *“Müzik dersinde yapılan hiçbir şeyi sevmiyorum.”* Diyerek düşüncesini belirtmiştir.

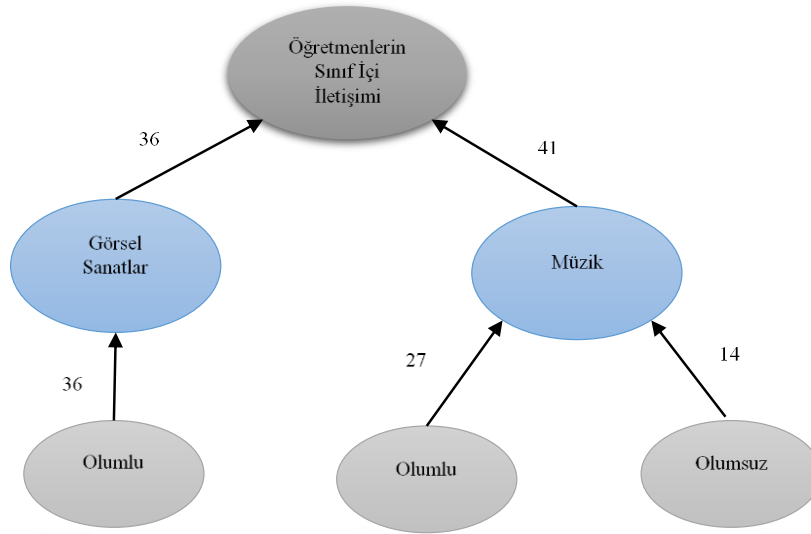
4.2.5. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmenlerinin Sınıf İçi İletişimine İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

Öğrencilere beşinci soru olarak, Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimlerinin nasıl olduğunu belirlemek amacıyla ‘*Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmenlerinizin sınıf içi iletişimine ilişkin görüşleriniz nelerdir?*’ sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt tema ve yükleme sayıları Çizelge 7’de verilmiştir.

Çizelge 7. Öğretmenlerin sınıf içi iletişimine ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
Olumlu	36
Müzik	
Alt Temalar	f
Olumlu	27
Olumsuz	14

Çizelge 7’de görüldüğü gibi öğrencilerin, Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimine ilişkin görüşlerinin neler olduğuna dair verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin sınıf içi iletişimi temasına ait Görsel Sanatlar dersi için bir alt tema, Müzik dersi için iki alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme yapılandan en az yükleme yapılanına doğru, Görsel Sanatlar dersi için, ‘*Olumlu*’ (f:36), Müzik dersi için, ‘*Olumlu*’ (f:27), ‘*Olumsuz*’ (f:14), şeklinde sıralanmıştır. ‘Öğretmenlerin sınıf içi iletişimi’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 5. Öğretmenlerin Sınıf İçi İletişimine İlişkin Model

4.2.5.1. Görsel Sanatlar

Şekil 5 incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Olumlu

Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “olumlu” temasıdır. Olumlu alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-10-K, “*Görsel Sanatlar öğretmeni derse yumuşak başlıyor ve bu sayede kendimi rahatça ifade edebiliyorum.*” diyerek öğretmenin olumlu iletişimi sayesinde kendisini rahatça ifade edebildiğini dile getirmiştir. Bir diğer öğrenci,

Öğrenci-13-K, “*Her iki öğretmende ilk önce öğrencileri anlıyorlar, arkadaş gibi davranıyorlar.*” sözleriyle öğretmenlerinin sınıf içi iletişimlerinde öğrencilerini anlıyor olmanın önemine vurgu yapmıştır. Bir başka öğrenci,

Öğrenci-14-E, “*Görsel Sanatlar öğretmenimiz esprili ve sevecen bir şekilde bizimle iletişim kuruyor.*” şeklindeki sözleriyle öğretmenin olumlu tavırlarından dolayı memnuniyetini ifade etmiştir. Benzer görüşteki bir diğer öğrenci,

Öğrenci-18-K, “*Görsel Sanatlar öğretmenin iletişim güzel, bize hatalarımızı iyi bir şekilde anlatıyor ve yardım ediyor.*” demiştir.

Öğrenci-27-E, “*Sınıfla iletişimlerinin iyi olduğunu düşünüyorum bizi anlıyorlar.*” şeklinde yine öğretmenin kendilerini anlıyor olmalarının iletişimde çok önemli bir ölçüt olduğunu ifade etmiştir.

Öğrenci-35-K, “*Görsel Sanatlar öğretmenimiz bizi çok iyi anlıyor, iletişimi harika.*” derken, başka bir öğrenci de,

Öğrenci-40-K, “*Görsel Sanatlar öğretmenimiz bizimle iletişim kurmaktan çekinmediği için iyidir.*” cümlesiyle görüşünü belirtmiştir.

Bulgular incelendiğinde öğrencilerin tümünün Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimi hakkında olumlu düşündükleri görülmektedir. Öğretmenin öğrencilerine arkadaş gibi yaklaştığı, esprili ve sevecen olduğunu, hatalarını tatlı bir dille söylediğini ve kendilerine yardım ederek düzeltmelerini sağladığını vurgulamışlardır. Öğretmenlerinin kendilerini anladığını düşünmenin öğrenciler için çok önemli olduğunu da özellikle belirtmişlerdir.

4.2.5.2. Müzik

Şekil 5 incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Olumlu

Müzik dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “olumlu” temasıdır. Olumlu alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-13-K, “Her iki öğretmende ilk önce öğrencileri anlıyorlar, arkadaş gibi davranıyorlar.” sözleriyle öğretmenlerinin sınıf içi iletişimlerinde öğrencilerini anlıyor olmanın önemine vurgu yapmıştır. Bir başka öğrenci,

Öğrenci-15-K, “Müzik öğretmenimiz her birimizle birebir ilgileniyor, çok memnunum.” ifadesiyle duygularını ortaya koymuştur. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-18-K, “Müzik öğretmenin iletişim güzel, bize hatalarımızı iyi bir şekilde anlatıyor ve yardım ediyor.” şeklinde öğretmenin iletişiminin olumlu olduğunu düşünmesinin sebebini örneklendirerek açıklamıştır. Yine bir başka öğrenci,

Öğrenci-20-E, “Çok iyi ve eğlenceli bir müzik öğretmenine sahibiz.” diyerek öğretmenin olumlu davranışından dolayı memnuniyetini dile getirmiştir.

Öğrenci-21-K, “Müzik öğretmeni bize nazik bir biçimde davranıyor.” demiştir. Benzer görüşteki başka bir öğrenci,

Öğrenci-27-E, “Sınıfla iletişimlerinin iyi olduğunu düşünüyorum bizi anlıyorlar.” şeklinde yine öğretmenin kendilerini anlamasının önemini dile getirmiştir.

Bulgular incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimi hakkında olumlu düşündükleri söylenebilir. Öğretmenin öğrencilerine arkadaş gibi yaklaştığı, esprili ve sevecen olduğunu, hatalarını tatlı bir dille söylediğini ve kendilerine yardım ederek düzeltmelerini sağladığını vurgulamışlardır. Öğretmenlerinin kendileriyle tek tek ilgilenmesinin öğrenciler için çok önemli olduğunu da özellikle belirtmişlerdir.

2. Olumsuz

Müzik dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “olumsuz” temasıdır. Olumsuz alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-1-K, “Müzik öğretmenin biraz daha rahat olmasını isterdim, hiç rahat değiliz bu derste ve anlaşıyoruz.” sözleriyle öğretmenin derste rahat olmadığını ve öğrencileriyle iletişim kuramadığı için anlaşılmadıklarını ifade etmiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-2-E, “Müzik öğretmeni çok kızıyor, sürekli bağıyor. İletişim kuramıyoruz.” diyerek öğretmenin öğrencilerine kötü davranışları nedeniyle iletişim kuramadıklarını söylemiştir. Bir diğer öğrenci,

Öğrenci-16-E, “Müzik dersinde öğretmen fazla disiplinli olduğu için biraz sinirli.” şeklindeki ifadesiyle öğretmenin sinirli olmasından kaynaklı benzer olumsuz durumu ortaya koymuştur. Yine başka bir öğrenci,

Öğrenci-28-E, “Müzik öğretmeni çok kızıyor ve bağırıyor. Kendime güvenimi kaybediyorum.” şeklinde öğretmenin olumsuz sınıf içi iletişimden dolayı özgüvenini kaybetmesine ilişkin korkusunu dile getirmiştir.

Öğrenci-35-K, “Kesinlikle iletişimi çok kötü, asla bizi anlamıyor ve anlamaya çalışmıyor.” diyerek öğretmenin kendilerini anlamadığına ve iletişiminin kötü olduğuna vurgu yapmıştır.

Bulgulara bakıldığında öğrencilerin Müzik dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimlerinin olumsuz yönde değerlendirdiği görülmektedir. Öğretmenlerinin öğrencilere karşı sürekli sinirli olması ve bağırmasının kendilerine olan güvenlerini zedelediğini belirtmişlerdir. Derste rahat olmadıklarını, öğretmenlerinin kendilerini anlamadığını ve anlamaya çalışmadığını düşündüklerini vurgulamışlardır. İletişim kuramadıklarından şikâyetçi olmuşlardır.

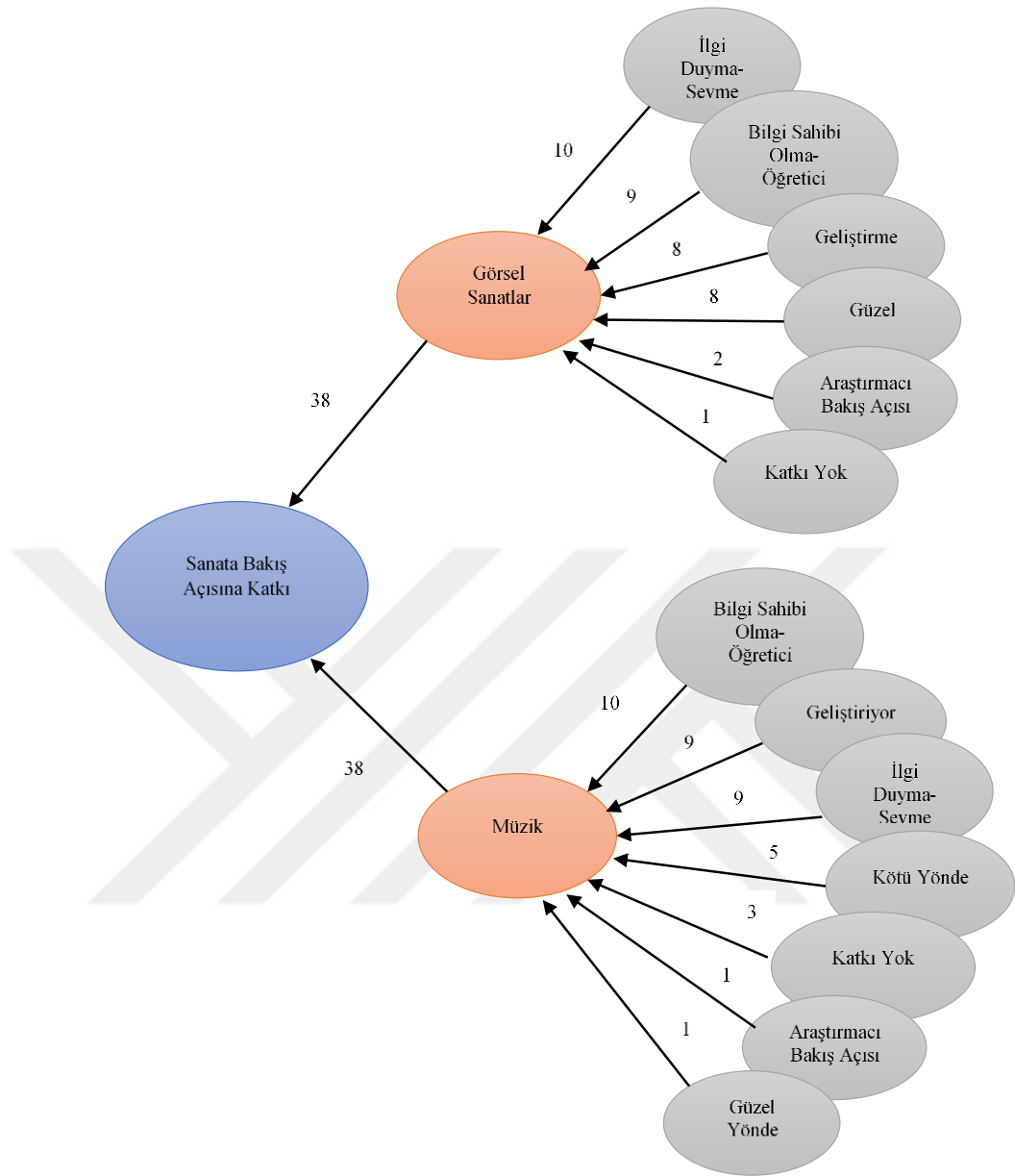
4.2.6. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersinde Öğrendiklerinin Sanata İlişkin Bakış Açısına Katkılarına Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

Öğrencilere altıncı soru olarak, Görsel Sanatlar ve Müzik dersinde öğrendiklerinin sanata ilişkin bakış açılarına katkılarının neler olduğunu belirlemek amacıyla ‘ *Görsel Sanatlar ve Müzik dersinde öğrendiklerinizin sanata olan bakış açınıza katkıları nelerdir?* ’ sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt tema ve yükleme sayıları, Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8. Derslerin sanata bakış açısına katkısına ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
İlgi duyma-sevme	10
Bilgi sahibi olma-öğretici	9
Geliştirme	8
Güzel	8
Araştırmacı bakış açısı	2
Katkı yok	1
Müzik	
Alt Temalar	f
Bilgi sahibi olma-öğretici	10
Geliştiriyor	9
İlgi duyma-sevme	9
Kötü yönde	5
Katkı yok	3
Araştırmacı bakış açısı	1
Güzel yönde	1

Çizelge 8’de görüldüğü gibi öğrencilerin, Görsel Sanatlar ve Müzik dersinde öğrendiklerinin sanata olan bakış açılarına katkısının neler olduğuna ilişkin verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Bu ana temaya ait öğrenci görüşlerine ilişkin yapılan yüklemeler görülmektedir. Derslerin sanata bakış açısına katkısı temasına ait Görsel Sanatlar dersi için altı alt tema, müzik dersi için yedi alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme yapılandan en az yükleme yapılanına doğru, Görsel Sanatlar dersi için, *‘İlgi duyma-sevme’ (f:10)*, *‘Bilgi sahibi olma-öğretici’ (f: 9)*, *‘Geliştirme’ (f: 8)*, *‘Güzel’ (f: 8)*, *‘Araştırmacı bakış açısı’ (f: 2)*, *‘Katkı yok’ (f: 1)*, Müzik dersi için, *‘Bilgi sahibi olma-öğretici’ (f: 10)*, *‘Geliştirme’ (f: 9)*, *‘İlgi duyma-sevme’ (f: 9)*, *‘Kötü yönde’ (f: 5)*, *‘Katkı yok’ (f: 3)*, *‘Araştırmacı bakış açısı’ (f: 1)*, *‘Güzel yönde’ (f: 1)*, şeklinde sıralanmıştır. ‘Derslerin sanata olan bakış açısına katkısı’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 6. Derslerin Sanata Bakış Açısına Katkısına İlişkin Model

4.2.6.1. Görsel Sanatlar

Şekil 6 incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açılarına katkısına ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. İlgi duyma-sevme

Görsel Sanatlar dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açısına katkısına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “ilgi duyma-sevme” temasıdır. İlgi duyma-sevme alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-1-K, *“Görsel Sanatlar dersinde öğrendiklerim sayesinde artık resimler çok ilgimi çekiyor, bence bana katkısı çok büyük.”*

Öğrenci-3-E, *“Öğrendiğim şeyler zevklerimi değiştirdi, örneğin ben hamuru hiç sevmeydim, etkinliklerden sonra artık zevk alıyorum ilgim arttı.”*

Öğrenci-13-K, *“Hiç ilgi duymadığım konulara, farklı metotlar sayesinde ilgi duymaya başladım. Artık Görsel Sanatları seviyorum.”*

Öğrenci-15-K, *“Sanata olan bakış açımı çok değiştirdi, bu dersleri hiç sevmiyordum, çok güzel şeyler öğrendim ve artık seviyorum.”*

2. Bilgi sahibi olma-öğretici

Görsel Sanatlar dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açısına katkısına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “bilgi sahibi olma-öğretici” temasıdır. Bilgi sahibi olma-öğretici alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-2-E, *“Okulda öğrenmediklerimi burada gördüm ve birçok konuda bilgi sahibi oldum.”*

Öğrenci-8-E, *“Artık sanat hakkında bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.”*

Öğrenci-14-E, *“Görsel Sanatlar dersini öğrendikçe, bilgi sahibi oldukça, sanatın bir yaşam şekli olduğunu anladım.”*

Öğrenci-39-K, *“Katkısı çok fazla, çok farklı şeyler öğrendim ve artık sanatın bazı şeylerini biliyorum.”*

3. Geliştirme

Görsel Sanatlar dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açısına katkısına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema “geliştirme” temasıdır. Geliştirme alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-6-K, *“Kesinlikle yararlıdırlar, çok seviyorum. Sanata olan bakış açımı geliştiriyorlar. Başarıyorum.”*

Öğrenci-7-K, *“Bu derslerde sanat ile ilgili yeni bilgiler öğreniyorum ve bu bana katkı sağlıyor, geliştiriyor.”*

Öğrenci-12-E, *“Görsel Sanatlar dersinde, okuldaki derse göre daha az stres yaşıyoruz ve rahatlıyoruz. Bundan dolayı sanat açısından beni çok geliştirdi.”*

Öğrenci-37-E, *“Sanat açısından geliştiğimi hissediyorum, sanat eserlerine olan bakış açım değişti.”*

4. Güzel

Görsel Sanatlar dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açısına katkısına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema da “güzel” temasıdır. Güzel alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-5-E, *“Çok katkısı var, artık güzel bakıyorum sanata.”*

Öğrenci-29-E, *“Görsel Sanatlar açısından çok güzel yönde.”*

Öğrenci-35-K, *“Doya doya bakıyorum artık hayata. Olaylara daha objektif bakıyorum Görsel Sanatlar dersi sayesinde ve tabi ki çok mutlu oluyorum, her şey güzel.”*

Öğrenci-41-E, *“Çok katkısı var, güzel bakıyorum artık.”*

5. Araştırmacı bakış açısı

Görsel Sanatlar dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açısına katkısına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir başka alt tema ise “araştırmacı bakış açısı” temasıdır. Araştırmacı bakış açısı alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-10-K, *“Artık sanatı merak ediyorum ve araştırmak istiyorum.”*

Öğrenci-40-K, *“Görsel Sanatlar dersi, sanatı araştırmama ve farklı açılardan yorumlamama yardım ediyor.”*

Bulgular incelendiğinde, öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde öğrendiklerinden sonra sanata ilgi duymaya başladıklarını ve sanat eserlerini yorumlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Özellikle sanatın hayatın her alanında olduğunu ve kendilerine objektiflik özelliği kattığını vurgulamışlardır. Görsel Sanatlar dersini öğrendikçe sanatın yaşam şekli olduğunu düşündüklerini ve kendilerinde sanata karşı merak uyandırdığını dile getirmişlerdir.

4.2.6.2. Müzik

Şekil 6 incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açılarına katkısına ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Bilgi sahibi olma-öğretici

Müzik dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açısına katkısına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “bilgi sahibi olma-öğretici” temasıdır. Bilgi sahibi olma-öğretici alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-2-E, *“Okulda öğrenmediklerimi burada gördüm ve birçok konuda bilgi sahibi oldum.”*

Öğrenci-8-E, *“Artık sanat hakkında bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.”*

Öğrenci-14-E, *“Müzik dersini öğrendikçe, bilgi sahibi oldukça, sanatın bir yaşam şekli olduğunu anladım.”*

Öğrenci-21-K, *“Müzik dersinde enstrüman çalmayı öğrendikçe bilgim arttı. Artık enstrüman çalmayı sanat olarak var sayıyorum.”*

Öğrenci-39-K, *“Katkısı çok fazla, çok farklı şeyler öğrendim ve artık sanatın bazı şeylerini biliyorum.”*

2. Geliştiriyor

Müzik dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açısına katkısına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “geliştiriyor” temasıdır. Geliştiriyor alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-6-K, “*Kesinlikle yararlıdırlar, çok seviyorum. Sanata olan bakış açımı geliştiriyorlar. Başarıyorum.*”

Öğrenci-7-K, “*Bu derslerde sanat ile ilgili yeni bilgiler öğreniyorum ve bu bana katkı sağlıyor, geliştiriyor.*”

Öğrenci-12-E, “*Müzik dersinde, okuldaki derse göre daha az stres yaşıyoruz ve rahatlıyoruz. Bundan dolayı sanat açısından beni çok geliştirdi.*”

Öğrenci-37-E, “*Müzik dersinde çok katkısı var, artık müzikle ilgili her şeye sanat eseri olarak bakabiliyorum, geliştirdi.*”

3. İlgi duyma-sevme

Müzik dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açısına katkısına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “ilgi duyma-sevme” temasıdır. İlgi duyma-sevme alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-13-K, “*Hiç ilgi duymadığım konulara, farklı metotlar sayesinde ilgi duymaya başladım. Artık müziği seviyorum.*”

Öğrenci-15-K, “*Sanata olan bakış açımı çok değiştirdi, bu dersleri hiç sevmiyordum, çok güzel şeyler öğrendim ve artık seviyorum.*”

Öğrenci-16-E, “*Artık ilgi duyuyorum ve bir insanın sanatın mutlaka bir dahıyla uğraşması gerektiğini daha iyi anladım.*”

Öğrenci-27-E, “*Çok katkısı var, sanatı bize sevdirdiler.*”

4. Kötü yönde

Müzik dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açısına katkısına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema “kötü yönde” temasıdır. Kötü yönde alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-5-E, “*Müzik benim için çok önemliydi, ama artık berbat bakıyorum.*”

Öğrenci-30-K, “Müzik beni boğuyor, bunu öğretmen yapıyor. Yoksa benim müzikle ilgili bir problemim yok. Gitar çalma yeteneğine sahip olduğum halde beni soğutuyor.”

Öğrenci-35-K, “Müzik öğretmenin bize karşı çok kızması benim müzik sanatına artık kötü bakmama neden oldu.”

5. Katkı Yok

Müzik dersinde öğrendiklerinin sanata bakış açısına katkısına ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan başka bir alt tema da “katkı yok” temasıdır. Katkı yok alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-1-K, “Müzik dersinde sadece enstrüman ve müzik eşliğinde şarkı söylediğimde ben kendimi müzik yönünden geliştirdiğimi düşünmüyorum. Yani hiç katkısı yok.”

Öğrenci-4-E, “Müzik dersinde aynı şeyleri sürekli yapıyoruz. Dolayısıyla katkısı olduğunu düşünmüyorum.”

Öğrenci-9-K, “Müzik dersinde öğretmenden dolayı hiçbir katkı olduğunu düşünmüyorum.”

Bulgular incelendiğinde, öğrencilerin Müzik dersinde öğrendiklerinden sonra sanata ilgi duymaya başladıklarını ve sanat eserlerini yorumlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Özellikle sanatın hayatın her alanında olduğunu ve kendilerine objektiflik özelliği kattığını vurgulamışlardır. Müzik dersinde bilgi sahibi oldukça sanatın yaşam şekli olduğunu düşündüklerini ve kendilerinde sanata karşı merak uyandırdığını dile getirmişlerdir. Bazı öğrencilerin ise, daha önce enstrüman çalma yeteneği olmasına karşın Bilsene geldikten sonra öğretmenin olumsuz davranışından dolayı sanata karşı bakış açısında kötü yönde değişiklik olduğunu ifade etmişlerdir.

4.2.7. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersinde Teknolojiden Yararlanma Durumlarına İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

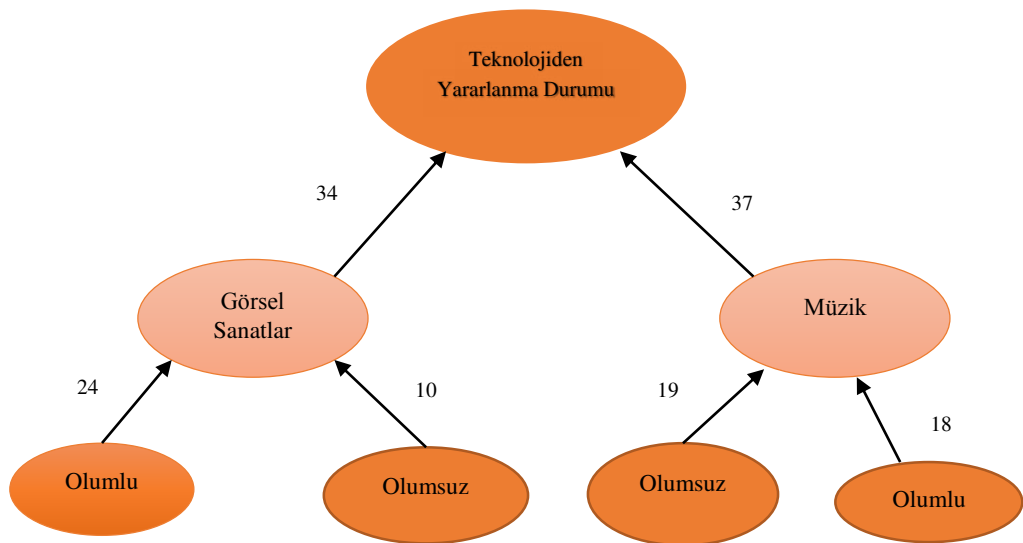
Öğrencilere yedinci soru olarak, Görsel Sanatlar ve Müzik dersinde teknolojiden yararlanma durumlarına ilişkin görüşlerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla, ‘Görsel Sanatlar ve Müzik dersinde teknolojiden yararlanma durumlarına ilişkin

görüşleriniz nelerdir?’ Sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayıları Çizelge 9’da verilmiştir.

Çizelge 9. Derslerde teknolojiden yararlanma durumuna ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
Olumlu	24
Olumsuz	10
Müzik	
Alt Temalar	f
Olumsuz	19
Olumlu	18

Çizelge 9’da görüldüğü gibi öğrencilerin, Görsel Sanatlar ve Müzik dersinde teknolojiden yararlanma durumuna ilişkin görüşlerinin neler olduğuna dair verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Derslerde teknolojiden yararlanma durumu temasına ait Görsel Sanatlar dersi için iki alt tema, Müzik dersi için iki alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme yapılandan en az yükleme yapılarına doğru, Görsel Sanatlar dersi için, ‘*Olumlu*’ (f: 24), ‘*Olumsuz*’ (f: 10), Müzik dersi için, ‘*Olumsuz*’ (f: 19), ‘*Olumlu*’ (f: 18), şeklinde sıralanmıştır. ‘Derslerde teknolojiden yararlanma durumu’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 7. Teknolojiden Yararlanma Durumuna İlişkin Model

4.2.7.1. Görsel Sanatlar

Şekil 7 incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin derste teknolojiiden yararlanma durumuna ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Olumlu

Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin derste teknolojiiden yararlanma durumuna ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “olumlu” temasıdır. Olumlu alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-6-K, *“Görsel Sanatlarda bilgisayar, fırın ve projeksiyon kullanıyoruz.”*

Öğrenci-8-E, *“Görsel Sanatlar dersinde teknolojiiden oldukça yararlanıyoruz. Hem işimiz kolaylaşıyor hem de öğrenmemiz.”*

Öğrenci-13-K, *“Teknoloji günümüzün olmazsa olmazıdır, bu yüzden teknolojiye ihtiyaç duyarız ve bu derslerde yararlanıldığını düşünüyorum.”*

Öğrenci-30-K, *“Görsel Sanatlar dersinde teknolojiiden yararlanıyoruz, özellikle projeksiyon kullanımında.”*

Öğrenci-40-K, *“Görsel Sanatlar dersinde ihtiyacımız olan tüm teknolojiiden yararlanabiliyoruz, kullanıyoruz.”*

Öğrenci-42-E, *“Görsel Sanatlar dersinde teknolojiiden yararlanabiliyoruz. Projeksiyon ve bilgisayar bunlar arasında.”*

Öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, Görsel Sanatlar dersinde öğretmenlerinin teknolojiiden faydalandığını düşündükleri ve bununla işlerini kolaylaştırdığını düşündüklerini ifade ettikleri görülmektedir.

2. Olumsuz

Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin derste teknolojiiden yararlanma durumuna ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “olumsuz”

temasıdır. Olumsuz alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-18-K, *“Teknoloji günümüzün olmazsa olmazıdır ama fazla yararlanmıyoruz.”*

Öğrenci-22-E, *“Görsel Sanatlar dersinde şimdiye kadar teknolojik bir alet kullanmadık.”*

Öğrenci-23-E, *“Bu derslerde maalesef teknolojiden fazla yararlanılmamaktadır.”*

Öğrenci-28-E, *“Hiç yararlanmadığımızı düşünüyorum.”*

Bazı öğrenci görüşleri incelendiğinde ise, Görsel Sanatlar dersinde öğretmenlerinin teknolojiden yararlanmıyor olduğunu belirttikleri görülmektedir. Günümüzde teknolojinin ne kadar önemli olduğunu ve kullanmaları gerektiğini düşündüklerine de vurgu yapmışlardır.

4.2.7.2. Müzik

Şekil 7 incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersi öğretmenlerinin derste teknolojiden yararlanma durumuna ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Olumsuz

Müzik dersi öğretmenlerinin derste teknolojiden yararlanma durumuna ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “olumsuz” temasıdır. Olumsuz alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-3-E, *“Müzik dersi tamamen teknolojisizlik.”*

Öğrenci-15-K, *“Müzik öğretmeni genellikle kitaptan nota yazdırıyor ve teknolojiyi kullanmıyor, sıkıcı.”*

Öğrenci-28-E, *“Hiç yararlanmadığımızı düşünüyorum.”*

Öğrenci-30-K, *“Müzik dersinde teknolojiyi yeterince kullanmıyoruz. Çünkü bizimde kullanmamıza izin vermiyor ve öğrenemiyorum.”*

Öğrenci-35-K, *“Müzikte hiç teknoloji yok, sadece yazdırarak ya da şarkı söyletmekle olmaz.”*

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, Müzik dersinde öğretmenlerinin teknolojiden yararlanmıyor olduğunu belirttikleri görülmektedir. Müzik dersinde teknolojiden yararlanmak yerine kitaptan nota yazıyor olmalarını örnek vererek memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir. Mevcut olan teknolojiyi de öğretmenlerinin öğrencilere kullanmalarına izin vermemesinden şikâyetçi olmuşlardır.

2. Olumlu

Müzik dersi öğretmenlerinin derste teknolojiden yararlanma durumuna ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “olumlu” temasıdır. Olumlu alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-4-E, *“Teknolojiden yararlanıyoruz.”*

Öğrenci-7-K, *“Müzik dersinde teknolojik aletler olan çalgıları tanıyıp kullanmayı öğrendiğimiz için, teknolojiden yararlanmış oluyoruz.”*

Öğrenci-13-K, *“Teknoloji günümüzün olmazsa olmazıdır, bu yüzden teknolojiye ihtiyaç duyarız ve bu derslerde yararlanıldığını düşünüyorum.”*

Öğrenci-14-E, *“Müzik dersinde piyano eşliğinde şarkı söylüyoruz, bu enstrümanların teknolojik olduğunu düşünürsek yararlanılıyor denilebilir.”*

Öğrenci-26-K, *“Bence müzik dersinde kullandığımız çoğu alet modern çağ enstrümanı olduğu için teknolojiden yararlanmış oluyoruz.”*

Görüşler, bazı öğrencilerin ise enstrümanları teknoloji olarak düşündüklerinden dolayı, Müzik dersinde teknolojiden yararlandıklarını düşündükleri görülmektedir. Teknolojinin günümüzün olmazsa olmazı diyerek derslerde kullanılmasının önemini vurgulamışlardır.

4.2.8. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmeni Olmaları Durumunda Dersi Nasıl Yürüteceklerine İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

Öğrencilere sekizinci soru olarak, ileride Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin görüşlerinin neler

olduğunu belirlemek amacıyla, ‘Eğer ileride Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmeni olursanız bu dersi nasıl yürütürsünüz?’ sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayıları Çizelge 10’da verilmiştir.

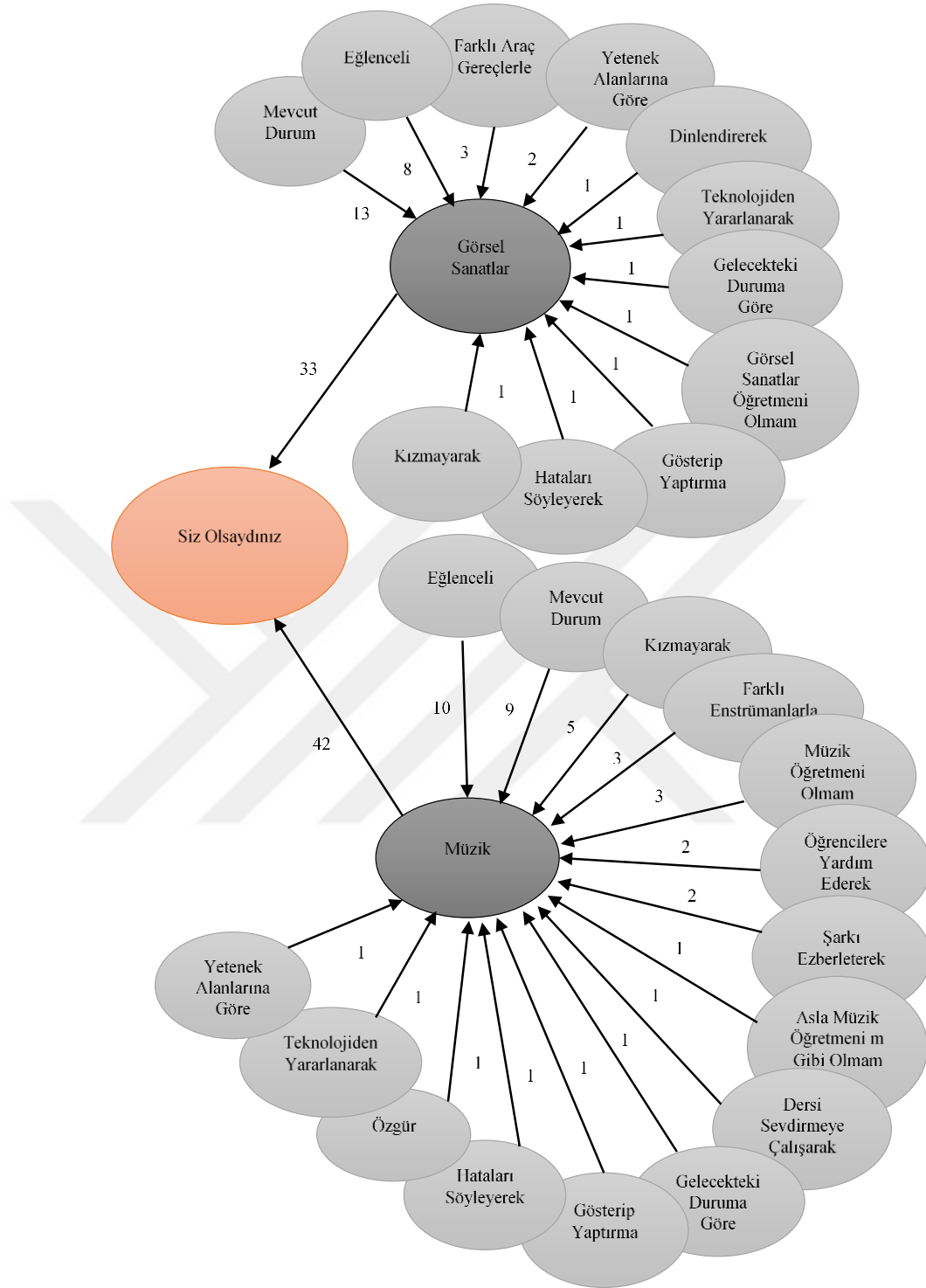
Çizelge 10. Siz olsaydınız ilişkin kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
Mevcut durum	13
Eğlenceli	8
Farklı araç gereçlerle	3
Yetenek alanlarına göre	2
Dinlendirerek	1
Gelecekteki duruma göre	1
Görsel Sanatlar öğretmeni olmam	1
Gösterip yaptırma	1
Hataları söyleyerek	1
Kızmayarak	1
Teknolojiden yararlanarak	1
Müzik	
Alt Temalar	f
Eğlenceli	10
Mevcut durum	9
Öğrencilere kızmayarak	5
Farklı enstrümanlar	3
Müzik öğretmeni olmam	3
Öğrencilere yardım ederek	2
Şarkı ezberleterek	2
Asla müzik öğretmenim gibi olmam	1
Dersi sevdirmeye çalışarak	1
Gelecekteki duruma göre	1
Gösterip yaptırma	1
Hataları söyleyerek	1
Özgür	1
Teknolojiden yararlanarak	1
Yetenek alanlarına göre	1

Çizelge 10’da görüldüğü gibi öğrencilerin, İleride Görsel Sanatlar ve Müzik dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin görüşlerinin neler olduğuna dair verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Siz olsaydınız temasına ait Görsel Sanatlar dersi için on bir alt tema, Müzik dersi için on beş alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme yapılandırılan en az yükleme yapılandırılan doğru, Görsel Sanatlar dersi için, ‘*Mevcut durum*’ (f: 13), ‘*Eğlenceli*’ (f: 8), ‘*Farklı araç gereçlerle*’ (f: 3), ‘*Yetenek alanlarına göre*’ (f: 2), ‘*Dinlendirerek*’ (f: 1), ‘*Gelecekteki duruma göre*’ (f: 1), ‘*Görsel Sanatlar öğretmeni olmam*’ (f: 1), ‘*Gösterip yaptırma*’ (f: 1), ‘*Hataları söyleyerek*’ (f: 1),

‘Kızmayarak’ (f: 1), ‘Teknolojiden yararlanarak’ (f: 1), Müzik dersi için, ‘Eğlenceli’ (f: 10), ‘Mevcut durum’ (f: 9), ‘Kızmayarak’ (f: 5), ‘Farklı enstrümanlarla’ (f: 3), ‘Müzik öğretmeni olmam’ (f: 3), ‘Öğrencilere yardım ederek’ (f: 2), ‘Şarkı ezberleterek’ (f: 2), ‘Asla Müzik öğretmenim gibi olmam’ (f: 1), ‘Dersi sevdirmeye çalışarak’ (f: 1), ‘Gelecekteki duruma göre’ (f: 1), ‘Gösterip yaptırma’ (f: 1), ‘Hataları söyleyerek’ (f: 1), ‘Özgür’ (f: 1), ‘Teknolojiden yararlanarak’ (f: 1), ‘Yetenek alanlarına göre’ (f: 1), şeklinde sıralanmıştır. ‘Siz olsaydınız’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 8. Siz Olsaydınıza İlişkin Model

4.2.8.1. Görsel Sanatlar

Şekil 8 incelendiğinde öğrencilerin ileride Görsel Sanatlar dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Mevcut durum

Görsel Sanatlar dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “mevcut durum” temasıdır. Mevcut durum alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-1-K, *“Görsel Sanatlar dersini aynen öğretmenim gibi yürüttürdüm, çünkü çok iyi.”*

Öğrenci-6-K, *“Aynı şuan ki öğretmenlerimiz gibi olurdum.”*

Öğrenci-33-E, *“Kendi öğretmenlerimiz gibi yürüttürdüm.”*

Öğrenci-35-K, *“Görsel Sanatlar dersini aynı öğretmenim gibi yürüttürdüm.”*

Öğrenci-36-E, *“Hocalarımın yaptığı gibi ders işlerdim.”*

2. Eğlenceli

Görsel Sanatlar dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “eğlenceli” temasıdır. Eğlenceli alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-14-E, *“Eğlenceli ve güzel bir şekilde öğrencilerime anlatır, anlayana kadar ısrar ederek öğretmeye çalışırdım.”*

Öğrenci-19-E, *“Eğlenceli ve çocukların anlayacağı şekilde anlatırdım.”*

Öğrenci-37-E, *“Görsel Sanatlar dersini eğlenceli ve faydalı bir halde geçirmeye çalışırdım.”*

3. Farklı araç gereçlerle

Görsel Sanatlar dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “farklı araç gereçlerle” temasıdır. Farklı araç gereçlerle alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-7-K, *“Bütün öğrencilerime farklı resim araç gereçleri kullanarak onların dersi daha iyi anlamasını sağladım.”*

Öğrenci-13-K, *“Ben farklı malzemelerden yararlanarak etkinlikler yaptım.”*

4. Yetenek alanlarına göre

Görsel Sanatlar dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema ise “yetenek alanlarına göre” temasıdır. Yetenek alanlarına göre alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-22-E, *“Öncelikle çocukların yetenek alanlarını bulmaya çalıştım ve yeteneğine yönelip onun kendini o yönde geliştirmesini sağladım.”*

Öğrenci-24-E, *“Görsel Sanatlar dersinde öğrencimin yetenek alanını keşfeder ona göre ders işledim.”*

Bulgular incelendiğinde öğrencilerin ileride Görsel Sanatlar öğretmeni olmaları durumunda dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin görüşlerinin çoğunluğunun mevcut durum cevabıyla şuan ki derslerinden memnuniyetlerini dile getirdikleri görülmektedir. Öğrenciler, farklı etkinlikler yaparak dersi eğlenceli hale getireceklerini ve öğrencilerinin bu sayede daha iyi öğreneceklerini düşündükleri söylenebilir. Öğrencilerin yetenek alanlarını keşfedip, yetenek alanına göre geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Uygulama ağırlıklı bir ders olmasından dolayı gösterip yaptırmanın önemini belirtmişlerdir. Yine, ileride bu dersin öğretmeni olmaları durumunda teknolojiye oldukça fazla yararlanacaklarını ve öğrencilerine hatalarını güzel bir dille söyleyeceklerini ifade etmişlerdir.

4.2.8.2. Müzik

Şekil 8 incelendiğinde öğrencilerin ileride Müzik dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Eğlenceli

Müzik dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “eğlenceli” temasıdır. Eğlenceli alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-1-K, *“Müzik dersini kesinlikle eğlenceli bir hale getirerek yürütürüm.”*

Öğrenci-2-E, *“Çocuklara hiç bağırمام, kızmam, arada sırada şarkı, oyun açıp eğlendiririm.”*

Öğrenci-10-K, *“Müzik öğretmeni olursam daha enerjik ve eğlenceli ders işlerim.”*

Öğrenci-14-E, *“Eğlenceli ve güzel bir şekilde öğrencilerime anlatır, anlayana kadar ısrar ederek öğretmeye çalışırdım.”*

Öğrenci-37-E, *“Dersi eğlenceli ve faydalı bir şekilde geçirmeye çalışırdım.”*

2. Mevcut durum

Müzik dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “mevcut durum” temasıdır. Mevcut durum alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-6-K, *“Aynı şuan ki öğretmenlerimiz gibi olurdum.”*

Öğrenci-8-E, *“Aynı Bilim ve Sanat Merkezindeki öğretmenlerim gibi dersi yürütürdüm.”*

Öğrenci-21-K, *“Bizim Müzik öğretmenimiz gibi yürütürdüm.”*

Öğrenci-33-E, *“Kendi öğretmenlerimiz gibi yürütürdüm.”*

Öğrenci-36-E, *“Hocalarımın yaptığı gibi ders işlerdim.”*

3. Kızmayarak

Müzik dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema “kızmayarak” temasıdır. Kızmayarak alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-2-E, *“Çocuklara hiç bağırmam, kızmam, arada sırada şarkı, oyun açıp eğlendiririm.”*

Öğrenci-3-E, *“Güzel etkinlikler yapıp, öğrencilere kızmayarak ve yardım eden bir öğretmen olurum.”*

Öğrenci-26-K, *“Çocuklara ne kadar yanlış yapsalar da kızmam, hızlarını yavaş yavaş arttırırım.”*

4. Farklı enstrümanlar

Müzik dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema da “farklı enstrümanlarla” temasıdır. Farklı enstrümanlarla alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-7-K, *“Bütün öğrencilerime farklı müzik aletleri kullanarak onların dersi daha iyi anlamasını sağladım.”*

Öğrenci-15-K, *“Müzik öğretmeni olsaydım sadece flütle değil de tuşlu melodika ile etkinlik yapardım, koro kurardım ve şarkı söyletirdim.”*

5. Müzik öğretmeni olmam

Müzik dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema ise “müzik öğretmeni olmam” temasıdır. Müzik öğretmeni olmam alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-5-E, *“Müzik öğretmeni olmam.”*

Öğrenci-9-K, *“Asla Müzik öğretmeni olmam.”*

Öğrenci-28-E, *“Müzik öğretmeni olmayı düşünmüyorum.”*

6. Öğrencilere yardım ederek

Müzik dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan başka bir alt tema daha “öğrencilere yardım ederek” temasıdır. Öğrencilere yardım ederek alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-3-E, *“Güzel etkinlikler yapıp, öğrencilere kızmayarak ve yardım eden bir öğretmen olurdum.”*

Öğrenci-39-K, *“Müzik öğretmeni olursam öğrencilere yardımcı olur ve onları yönlendirerek dersi yürüttürdüm.”*

7. Şarkı ezberleterek

Müzik dersi öğretmeni olmaları durumunda bu dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en az yüklemenin yapıldığı alt tema “şarkı ezberleterek” temasıdır. Şarkı ezberleterek alt temasına referans olacağı düşünülen örnek aşağıda verilmiştir.

Öğrenci-24-E, *“Müzik dersinde öğrencilerime şarkı ezberletirdim.”*

Bulgular incelendiğinde öğrencilerin ileride Müzik öğretmeni olmaları durumunda dersi nasıl yürüteceklerine ilişkin görüşlerinin çoğunluğunun mevcut durum cevabıyla şu anki derslerinden memnuniyetlerini dile getirdikleri görülmektedir. Öğrenciler, farklı etkinlikler yaparak dersi eğlenceli hale getireceklerini ve öğrencilerinin bu sayede daha iyi öğreneceklerini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yetenek alanlarını keşfedip, yetenek alanına göre geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Uygulama ağırlıklı bir ders olmasından dolayı gösterip yaptırmanın önemini belirtmişlerdir.

4.2.9. Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerinin Öğrencilere Göre Daha Etkili Nasıl Yürütülebileceğine İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

Öğrencilere dokuzuncu soru olarak, Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin görüşlerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla, ‘Size göre Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri daha etkili nasıl yürütülebilir?’ Sorusu

yöneltiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayıları Çizelge 11’de verilmiştir.

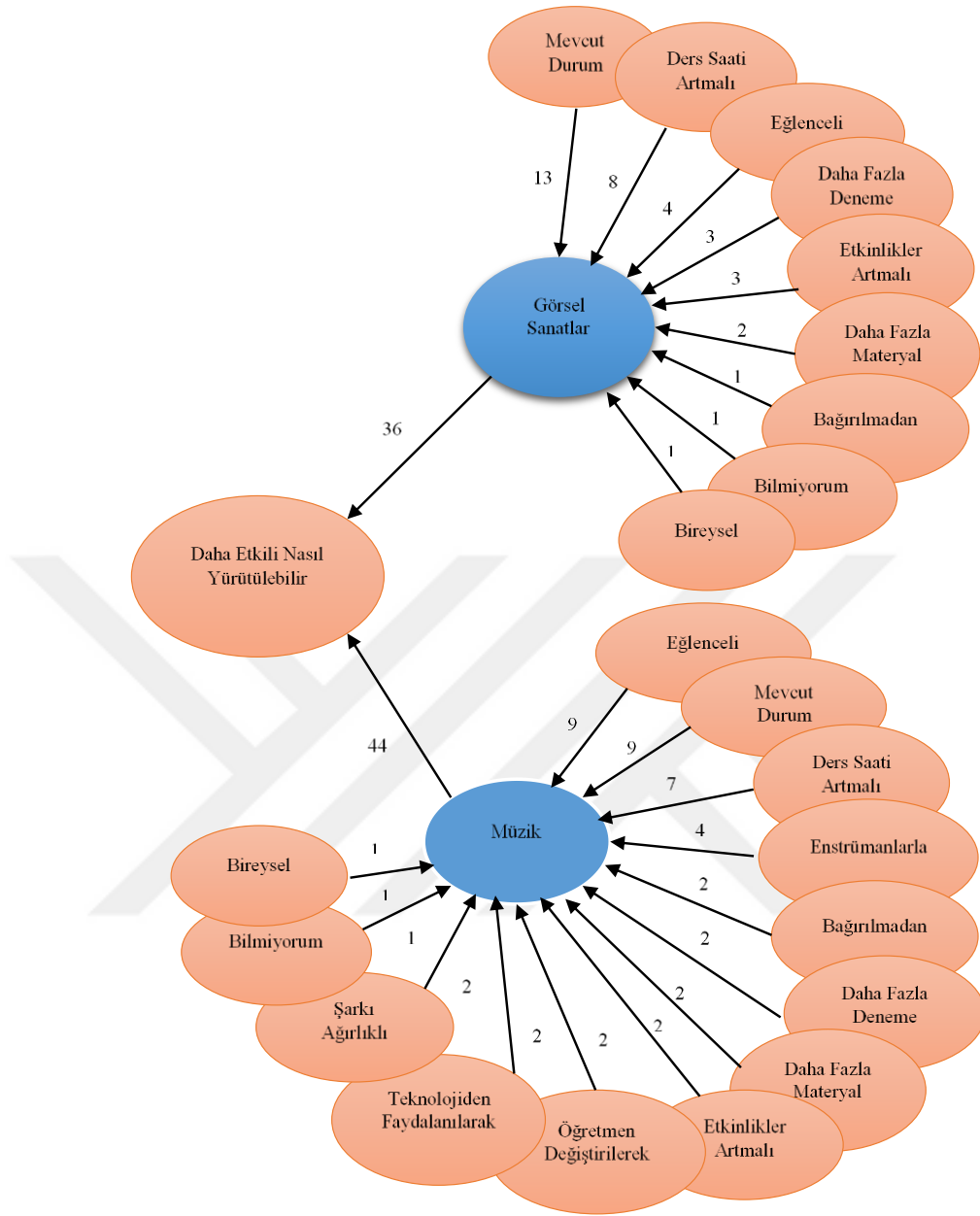
Çizelge 11. Derslerin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşlerine ait kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
Mevcut durum	13
Ders saati artmalı	8
Eğlenceli	4
Daha fazla deneme yaptırılarak	3
Etkinlikler artmalı	3
Daha fazla materyal	2
Bağırılmadan	1
Bilmiyorum	1
Bireysel	1
Müzik	
Alt Temalar	f
Eğlenceli	9
Mevcut durum	9
Ders saati artmalı	7
Enstrümanlarla	4
Bağırılmadan	2
Daha fazla deneme yaptırılarak	2
Daha fazla materyal	2
Etkinlikler artmalı	2
Öğretmen değiştirilerek	2
Teknolojiden faydalanılarak	2
Bilmiyorum	1
Bireysel	1
Şarkı ağırlıklı	1

Çizelge 11’de görüldüğü gibi öğrencilerin, Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin görüşlerinin neler olduğuna dair verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Dersler daha etkili nasıl yürütülebilir temasına ait Görsel Sanatlar dersi için dokuz alt tema, Müzik dersi için on üç alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme

yapılandan en az yükleme yapılana doğru, Görsel Sanatlar dersi için, *‘Mevcut durum’* (f: 13), *‘Ders saati artmalı’* (f: 8), *‘Eğlenceli’* (f: 4), *‘Daha fazla deneme’* (f: 3), *‘Etkinlikler artmalı’* (f: 3), *‘Daha fazla materyal’* (f: 2), *‘Bağırılmadan’* (f: 1), *‘Bilmiyorum’* (f: 1), *‘Bireysel’* (f: 1), Müzik dersi için, *‘Eğlenceli’* (f: 9), *‘Mevcut durum’* (f: 9), *‘Ders saati artmalı’* (f: 7), *‘Enstrümanlarla’* (f: 4), *‘Bağırılmadan’* (f: 2), *‘Daha fazla deneme’* (f: 2), *‘Daha fazla materyal’* (f: 2), *‘Etkinlikler artmalı’* (f: 2), *‘Öğretmen değiştirilerek’* (f: 2), *‘Teknolojiden faydalanılarak’* (f: 2), *‘Bilmiyorum’* (f: 1), *‘Bireysel’* (f: 1), *‘Şarkı ağırlıklı’* (f: 1), şeklinde sıralanmıştır. ‘Dersler daha etkili nasıl yürütülebilir’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 9. Daha Etkili Nasıl Yürütülebileceğine İlişkin Model

4.2.9.1. Görsel Sanatlar

Şekil 9 incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Mevcut durum

Görsel Sanatlar dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “mevcut durum” temasıdır. Mevcut durum alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-7-K, *“Bence şuan oldukça etkili yürütülüyor.”*

Öğrenci-10-K, *“Görsel Sanatlar dersi olduğu gibi güzel.”*

Öğrenci-12-E, *“Şuan oldukça iyi bence.”*

Öğrenci-13-K, *“Görsel Sanatlar dersi etkili olarak yürütülüyor.”*

Öğrenci-14-E, *“Ben olduğunca iyi ve etkili şekilde yürütüldüğünü düşünüyorum.”*

Öğrenci-15-K, *“Görsel Sanatlar dersinde seramik, ebru sanatı gibi etkinlikler yapmak hoşumuza gidiyor, olduğu gibi etkili zaten.”*

Öğrenci-30-K, *“Görsel Sanatlar dersi şu kıvamıyla iyi.”*

Öğrenci-31-E, *“Aynısı gibi.”*

Öğrenci-33-E, *“Görsel Sanatlar dersi şuan yeterli ve etkili.”*

Öğrenci-34-K, *“Görsel Sanatlar dersi bu haliyle zaten etkili ve çok güzel.”*

Öğrenci-35-K, *“Görsel Sanatlar dersi mevcut haliyle zaten etkili.”*

Öğrenci-41-E, *“Böyle iyi.”*

Öğrenci-42-E, *“Bence şuan ki hali iyi, devam edebilir.”*

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, Görsel Sanatlar dersinin şuan etkili biçimde yürütüldüğü ve mevcut durumdan memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

2. Ders saati artmalı

Görsel Sanatlar dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “ders saati artmalı” temasıdır. Ders saati artmalı alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-1-K, *“Görsel Sanatlar dersi daha fazla olmalı, bence böyle yürütülmeli çünkü uygulamalarımız ancak yetişir ve daha iyi öğreniriz.”*

Öğrenci-3-E, *“Kesinlikle ders saatleri artmalı ve zamanları uzatılmalı.”*

Öğrenci-8-E, *“Ders saati çoğaltılarak.”*

Öğrenci-17-E, *“Bence şuan yeterli ama birkaç hafta değil de 5 hafta Görsel Sanatlar dersi olmalı.”*

Öğrenci-18-K, *“Haftalık ders saatleri arttırılmalı ve daha çok faaliyet yaptırılabilir.”*

Öğrenci-27-E, *“Ders saatleri arttırılmalı.”*

Öğrenci-40-K, *“Görsel Sanatlar dersinin daha etkili olabilmesinin tek yolu bence ders süresinin uzatılmasıdır.”*

Bütün bu görüşler doğrultusunda öğrenciler Görsel Sanatlar dersinin daha etkili olabilmesi için ders saatinin arttırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ders saati arttığında etkinliklerin daha fazla olacağını ve dersi daha iyi anlayacaklarını düşündüklerini vurgulamışlardır.

3. Eğlenceli

Görsel Sanatlar dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “eğlenceli” temasıdır. Eğlenceli alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-4-E, *“Eğlenceli şekilde daha etkili yürütülebilir.”*

Öğrenci-11-E, *“Güzel ve eğlenceli geçse çok daha iyi anlarız.”*

Öğrenci-19-E, *“Daha fazla araç gereçlerle eğlenceli bir şekilde ders işletilerek.”*

Öğrenci-26-K, *“Öğrencilere daha eğlenceli ders işleterek ve en önemlisi de projeksiyon vb. teknolojik cihazları daha sık kullanarak etkili olabilir.”*

Görüşler, Görsel Sanatlar dersinin daha etkili yürütülmesinin eğlenceli olmasına bağlı olduğuna vurgu yaptıkları görülmektedir. Eğlenceli olduğunda dersin daha iyi anlaşıldığını belirtmişlerdir.

4. Daha fazla deneme

Görsel Sanatlar dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema “daha fazla deneme” temasıdır. Daha fazla deneme alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-22-E, *“Bir işi kendimiz yaparak daha iyi öğreniriz, bu yüzden daha fazla deneme yapmamıza izin verilmeli böylece daha etkili olur.”*

Öğrenci-23-E, *“Öğretmen kendi tahtaya çizerek ve bizimle daha fazla deneme yaptırarak etkili işlenebilir.”*

Öğrenci-25-E, *“Bir etkinlik yapılıyorsa daha fazla denememize izin verilmeli.”*

Görüşlere bakıldığında, etkinliklerde daha fazla deneme yapılarak Görsel Sanatlar dersinin daha etkili yürütülebileceği sonucuna varılmıştır. Öğrenciler, etkinlikleri kendileri uygulayarak daha iyi öğrendiklerini belirtmişlerdir.

5. Etkinlikler artmalı

Görsel Sanatlar dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan başka bir alt tema “etkinlikler artmalı” temasıdır. Etkinlikler artmalı alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-18-K, *“Haftalık ders saatleri arttırılmalı ve daha çok faaliyet yaptırılabilir.”*

Öğrenci-32-E, *“Görsel Sanatlar dersinde etkinlikleri arttırmalılar.”*

6. Daha fazla materyal

Görsel Sanatlar dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir başka alt tema ise “daha fazla materyal” temasıdır. Daha fazla materyal alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-24-E, *“Ders işlerken daha fazla materyal kullanılmalı.”*

Öğrenci-38-E, *“Daha etkili yürütülmesi için daha fazla ders saati ve daha fazla materyal lazım, mevcut olanlar bence bu ders için yetersiz.”*

Öğrenci görüşlerine bakıldığında, dersin daha etkili yürütülebilmesi için etkinliklerin artması ve daha fazla materyal kullanılması gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Mevcut araç gereçlerin yetersiz olduğundan şikâyetçi olmuşlardır. Daha etkili olabilmesi için öğretmenlerinin tek tek ilgilenmesi ve daha bireysel işlenmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır.

4.2.9.2. Müzik

Şekil 9 incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Eğlenceli

Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “eğlenceli” temasıdır. Eğlenceli alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-1-K, “Müzik dersi biraz daha eğlenceli olmalı.”

Öğrenci-4-E, “Eğlenceli şekilde daha etkili yürütülebilir.”

Öğrenci-10-K, “Müzik dersi daha eğlenceli, etkinliklerle ve enerjik geçmeli.”

Öğrenci-11-E, “Güzel ve eğlenceli geçse çok daha iyi anlarız.”

Öğrenci-19-E, “Daha fazla enstrümanlarla eğlenceli bir şekilde ders işletilerek.”

Öğrenci-26-K, “Öğrencilere daha eğlenceli ders işleterek.”

Öğrenci-30-K, “Müzik dersinde oyunlar oynatılmalı, ders eğlenceli hale getirilmeli.”

Öğrenci-35-K, “Müzik dersi daha canlı, daha eğlenceli olmalı.”

Görüşler, Müzik dersinin daha etkili yürütülmesinin eğlenceli olmasına bağlı olduğuna vurgu yaptıkları görülmektedir. Eğlenceli olduğunda dersin daha iyi anlaşıldığını belirtmişlerdir.

2. Mevcut durum

Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “mevcut durum” temasıdır. Mevcut durum alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-7-K, “Bence şuan oldukça etkili yürütülüyor.”

Öğrenci-12-E, “Şuan oldukça iyi bence.”

Öğrenci-13-K, “Müzik dersi etkili olarak yürütülüyor.”

Öğrenci-14-E, *“Ben olduğunca iyi ve etkili şekilde yürütüldüğünü düşünüyorum.”*

Öğrenci-31-E, *“Aynısı gibi.”*

Öğrenci-33-E, *“Müzik dersi şuan yeterli ve etkili.”*

Öğrenci-41-E, *“Böyle iyi.”*

Öğrenci-42-E, *“Bence şuan ki hali iyi, devam edebilir.”*

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, Müzik dersinin şuan etkili biçimde yürütüldüğü ve mevcut durumdan memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

3. Ders saati artmalı

Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “ders saati artmalı” temasıdır. Ders saati artmalı alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-3-E, *“Kesinlikle ders saatleri artmalı ve zamanları uzatılmalı.”*

Öğrenci-8-E, *“Ders saati çoğaltılarak.”*

Öğrenci-17-E, *“Bence şuan yeterli ama birkaç hafta değil de 5 hafta müzik dersi olmalı.”*

Öğrenci-18-K, *“Haftalık ders saatleri arttırılmalı ve daha çok faaliyet yaptırılabilir.”*

Öğrenci-27-E, *“Ders saatleri arttırılmalı.”*

Öğrenci-40-K, *“Müzik dersinin daha etkili olabilmesinin bir çözümü de bence ders süresinin uzatılmasıdır.”*

Bütün bu görüşler doğrultusunda öğrenciler Görsel Müzik dersinin daha etkili olabilmesi için ders saatinin arttırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ders saati arttığında etkinliklerin daha fazla olacağını ve dersi daha iyi anlayacaklarını düşündüklerini vurgulamışlardır.

4. Enstrümanlarla

Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema da “enstrümanlarla” temasıdır. Enstrümanlarla alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-15-K, *“Müzik dersinde flüt yerine daha çok farklı enstrümanlarla daha etkili hale getirilebilir.”*

Öğrenci-19-E, *“Daha fazla enstrümanlarla eğlenceli bir şekilde ders işletilerek.”*

Öğrenci-24-E, *“Enstrüman çok az, müzik enstrümansız olur mu? Bence daha fazla enstrüman kullanılmalı ancak o zaman etkili olabilir.”*

Öğrenci-36-E, *“Daha etkili yürütülmesi için sadece piyano çalınmamalı, farklı ve daha çok enstrümanlar olmalı.”*

5. Bağırılmadan

Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema ise “bağırılmadan” temasıdır. Bağırılmadan alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-2-E, *“Bence öğrencilere bağırılmasın ki etkili olsun, ben müzik öğretmeni bağırınca hiçbir şey anlamıyorum.”*

Öğrenci-29-E, *“Kesinlikle öğrencilere kızılmamalı, bağırılmamalı.”*

6. Daha fazla deneme

Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir başka alt tema “daha fazla deneme” temasıdır. Daha fazla deneme alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-23-E, *“Bizimle daha fazla deneme yaptırarak etkili işlenebilir.”*

Öğrenci-25-E, *“Bir etkinlik yapılıyorsa daha fazla denememize izin verilmeli.”*

7. Daha fazla materyal

Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan başka bir alt tema da “daha fazla materyal” temasıdır. Daha fazla materyal alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-24-E, *“Ders işlerken daha fazla materyal kullanılmalı.”*

Öğrenci-38-E, *“Daha etkili yürütülmesi için daha fazla ders saati ve daha fazla materyal lazım, mevcut olanlar bence bu ders için yetersiz.”*

8. Etkinlikler artmalı

Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan yine diğer bir alt tema “etkinlikler artmalı” temasıdır. Etkinlikler artmalı alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-18-K, *“Haftalık ders saatleri arttırılmalı ve daha çok faaliyet yaptırılabilir.”*

Öğrenci-32-E, *“Müzik dersinde etkinlikler artmalıdır.”*

9. Öğretmen değiştirilerek

Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema “öğretmen değiştirilerek” temasıdır. Öğretmen değiştirilerek alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-5-E, *“Müzik öğretmeni değiştirilerek ancak etkili olabilir.”*

Öğrenci-9-K, *“Müzik öğretmeni değişmeli hem de hemen.”*

10. Teknolojiden faydalanılarak

Müzik dersinin daha etkili nasıl yürütülebileceğine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema daha “teknolojiden faydalanılarak” temasıdır. Teknolojiden faydalanılarak alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-16-E, *“Müzik dersinde yapılan tüm işlerin daha iyi yapılması gerekli, öncelikle ve en önemlisi teknolojiden faydalanılması, teknolojinin kullanılması gerekli.”*

Öğrenci-26-K, *“Müzik dersinde teknolojiyi daha iyi ve fazla kullanarak.”*

Öğrenci görüşlerine bakıldığında, dersin daha etkili yürütülebilmesi için etkinliklerin artması ve daha fazla enstrüman kullanılması gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Mevcut enstrümanların yetersiz olduğundan şikâyetçi olmuşlardır. Daha etkili olabilmesi için öğretmenlerinin tek tek ilgilenmesi ve daha bireysel işlenmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bazı öğrenciler teknolojiden daha fazla yararlanılması gerektiğini ve öğretmenin daha sakin olması durumunda daha etkili olacağını

söylemişlerdir. Birkaç öğrenci de dersin etkili olabilmesi için tek çözümünün öğretmenini değiştirilmesi olduğunu ifade etmişlerdir.

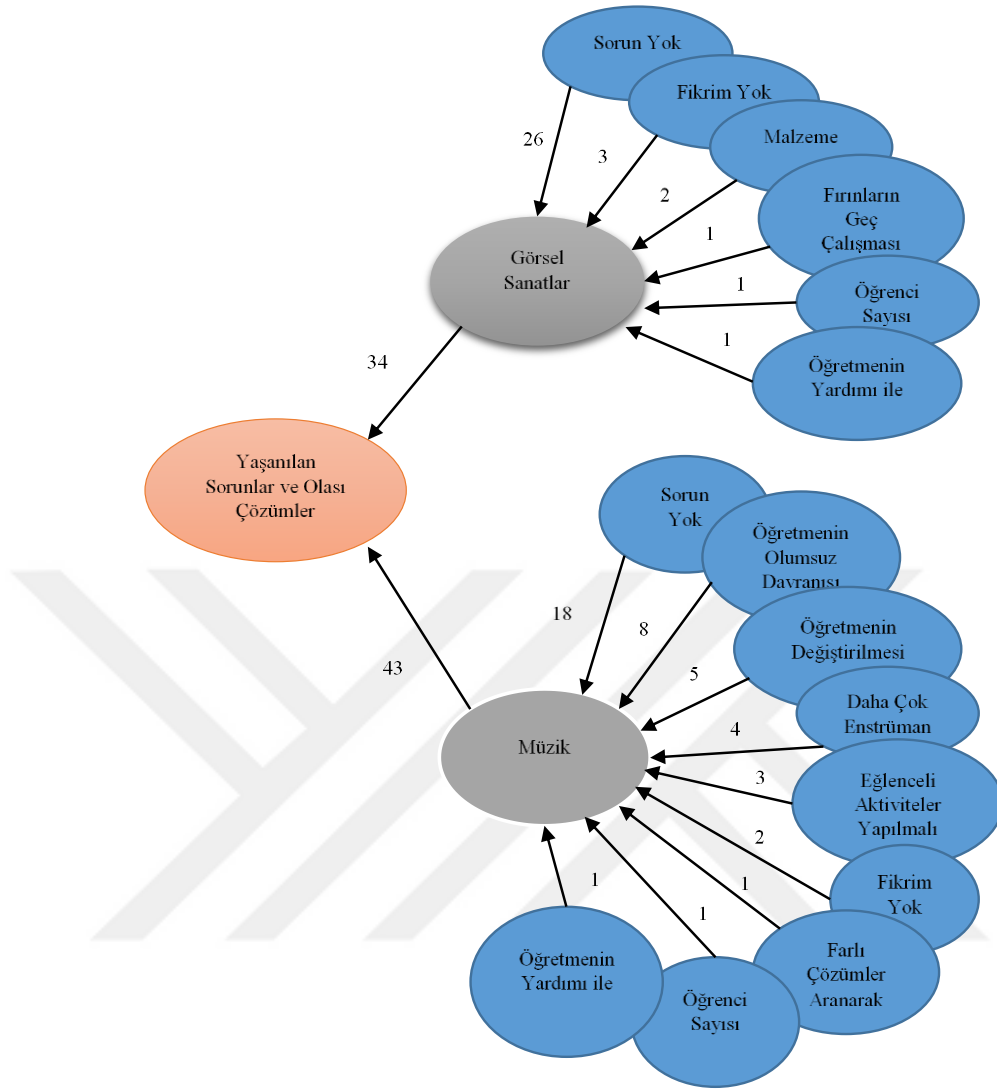
4.2.10. Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersinde Yaşanılan Sorunlar ve Olası Çözümlerine İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

Öğrencilere 10. soru olarak, Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinde yaşanan sorunlar ve bu sorunlara olası çözüm önerilerine ilişkin görüşlerinin neler olduğunu belirlemek amacıyla, '*Görsel Sanatlar ve Müzik dersinde yaşadığınız sorunlara ilişkin görüşleriniz ve size göre olası çözümleri nelerdir?*' sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayıları Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12. Derslerde yaşanan sorunlar ve olası çözümlere ilişkin öğrenci görüşlerine ait kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
Sorun yok	26
Fikrim yok	3
Malzeme	2
Fırınların geç çalışması	1
Öğrenci sayısı	1
Öğretmenin yardımı ile	1
Müzik	
Alt Temalar	f
Sorun yok	18
Öğretmenin olumsuz davranışı	8
Öğretmen değiştirilmeli	5
Daha çok enstrüman kullanılmalı	4
Eğlenceli aktiviteler yapılmalı	3
Fikrim yok	2
Farklı çözümler aranarak	1
Öğrenci sayısı	1
Öğretmenin yardımıyla	1

Çizelge 12’de görüldüğü gibi öğrencilerin, Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin görüşlerinin neler olduğuna dair verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Derslerde yaşanan sorunlar ve olası çözümler temasına ait Görsel Sanatlar dersi için altı alt tema, Müzik dersi için dokuz alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme yapılandan en az yükleme yapılana doğru, Görsel Sanatlar dersi için, **‘Sorun yok’ (f: 26)**, **‘Fikrim yok’ (f: 3)**, **‘Malzeme’ (f: 2)**, **‘Fırınlara geç çalışması’ (f: 1)**, **‘Öğrenci sayısı’ (f: 1)**, **‘Öğretmenin yardımı ile’ (f: 1)**, Müzik dersi için, **‘Sorun yok’ (f: 18)**, **‘Öğretmenin olumsuz davranışı’ (f: 8)**, **‘Öğretmen değiştirilmeli’ (f: 5)**, **‘Daha çok enstrüman kullanılmalı’ (f: 4)**, **‘Eğlenceli aktiviteler yapılmalı’ (f: 3)**, **‘Fikrim yok’ (f: 2)**, **‘Farklı çözümler aranarak’ (f: 1)**, **‘Öğrenci sayısı’ (f: 1)**, **‘Öğretmenin yardımıyla’ (f: 1)**, şeklinde sıralanmıştır. ‘Derslerde yaşanan sorunlar ve olası çözümler’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 10. Yaşanılan Sorunlar ve Olası Çözümler Durumuna İlişkin Model

4.2.10.1. Görsel Sanatlar

Şekil 10 incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Sorun yok

Görsel Sanatlar dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “sorun yok”

temasıdır. Sorun yok alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-1-K, “*Görsel Sanatlar öğretmenimden çok memnunum hiçbir sorun yaşamıyoruz.*” diyerek öğretmeninden kaynaklı memnuniyetini dile getirmiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-7-K, “*Görsel Sanatlar dersinde bir sorun yaşamıyorum.*” demiştir.

Öğrenci-8-E, “*Bu derslerde hiç sorun yaşamıyorum.*” demiştir.

Öğrenci-10-K, “*Görsel Sanatlar dersine ilişkin bir sorun yok.*” şeklinde sorun yaşamadığını ifade etmiştir.

Öğrenci-12-E, “*Görsel Sanatlar dersinde çok nadir aksaklıklar çıkabiliyor, ama bunlar sorun niteliğinde değil yani bu derste sorun yaşamıyorum.*” diyen bir başka öğrenci, yaşadığı küçük aksaklıkları sorun olarak nitelememiştir.

Öğrenci-14-E, “*Şuana kadar yaşadığım büyük bir sorun yok.*” demiştir.

Öğrenci-18-K, “*Görsel Sanatlar dersinde bir sorun yaşamıyorum, yaşarsam mutlaka öğretmenimle konuşup çözüme kavuştururuz.*” diyerek sorun yaşamadığını söylemiş ve olası sorun yaşaması durumunda öğretmeniyle konuşarak çözüme kavuşacağına duyduğu inancı vurgulamıştır.

Öğrenci-31-E, “*Görsel Sanatlar dersinde bir sorun yaşamıyorum.*” demiştir.

Öğrenci-34-K, “*Görsel Sanatlar dersinde hiçbir sorun yaşamıyoruz.*” demiştir.

Öğrencilerin görüşlerine bakıldığında Görsel Sanatlar dersinde nadiren aksaklıklar yaşandığı ve bir sorun olmadığını düşündükleri görülmüştür. Yaşanılan küçük problemlerin öğretmenle konuşarak çözüldüğünü belirterek, memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

2. Fikrim yok

Görsel Sanatlar dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “fikrim yok” temasıdır. Fikrim yok alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır.

Öğrenci-3-E, “*Sorunlar hakkında bir fikrim yok.*”

Öğrenci-23-E, “*Görsel Sanatlar dersindeki sorunlara ilişkin bir fikrim yok.*”

Öğrenci-27-E, “*Fikrim yok.*”

3. Malzeme

Görsel Sanatlar dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “malzeme” temasıdır. Malzeme alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-20-E, “*Bence en büyük sorun malzeme. Görsel Sanatlar dersinde daha çok malzeme olması gerekli.*” diyerek malzeme konusunda şikâyetçi olmuş ve daha fazla malzeme gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Başka bir öğrenci ise,

Öğrenci-25-E, “*Görsel Sanatlar dersinde daha çok malzememiz olmalı ve bunları kullanmalıyız.*” şeklinde cevap vererek olması gerekeni belirtmiştir.

4.2.10.2. Müzik

Şekil 10 incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Sorun yok

Müzik dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “sorun yok” temasıdır. Sorun yok alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-6-K, “*Müzik dersinde hiçbir sorun yaşamıyorum.*” demiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-7-K, “*Müzik dersinde bir sorun yaşamıyorum.*” demiştir. Bir başka öğrenci,

Öğrenci-8-E, “*Bu derslerde hiç sorun yaşamıyorum.*” demiştir.

Öğrenci-14-E, “*Şuana kadar yaşadığım büyük bir sorun yok.*” demiştir. Yine bir başka öğrenci,

Öğrenci-18-K, “*Müzik dersinde bir sorun yaşamıyorum, yaşarsam mutlaka öğretmenimle konuşup çözüme kavuştururuz.*” diyerek sorun yaşamadığını söylemiş ve

olası sorun yaşaması durumunda öğretmeniyle konuşarak çözüme kavuşacağına duyduğu inancı vurgulamıştır. Bir başka öğrenci ise,

Öğrenci-31-E, “*Müzik dersinde bir sorun yaşamıyorum.*” şeklinde sorun yaşamadığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin görüşlerine bakıldığında Müzik dersinde büyük bir sorun olmadığını düşündükleri görülmüştür. Yaşanılan küçük problemlerin öğretmenle konuşarak çözüldüğünü belirterek, memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

2. Öğretmenin olumsuz davranışı

Müzik dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “öğretmenin olumsuz davranışı” temasıdır. Öğretmenin olumsuz davranışı alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-1-K, “*Müzik öğretmeni hep kızıyor ve bağırıyor. Müzik öğretmeni daha iyi davranmalı.*” diyerek öğretmenin kendilerine kötü davrandığını ifade etmiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-2-E, “*Müzik dersinde sorun var, öğretmen sürekli kızıyor ve bağırıyor. Bence bunları yapmamalı.*” şeklinde öğretmenin olumsuz davranışından kaynaklı sorun yaşadıklarını ve bunların yapılmamasını gerektiğini vurgulamıştır. Bir diğer öğrenci,

Öğrenci-5-E, “*Müzik öğretmeni daha az sinirli olmalı.*” demiştir.

Öğrenci-15-K, “*Müzik öğretmeni derslerde daha az sinirli olmalı.*” şeklinde öğretmenin sinirli olmasından dolayı problemi dile getirmiştir. Yine bir başka öğrenci,

Öğrenci-22-E, “*Müzik dersinde deneyerek öğrenmemize ve tahmin yürütmemize izin verilmeli. Bağırılmamalı.*” diyerek öğretmenlerinin deneme yapmalarına izin vermediğini ve bağırıldığını söylemiştir. Bir diğer öğrenci ise,

Öğrenci-28-E, “*Müzik dersi çok sıkıcı ve öğretmen korkutucu.*” demiş ve öğretmenden korktuğundan dolayı derste sıkıldığını ifade etmiştir.

Görüşler, öğrencilerin yaşadığı sorunların Müzik öğretmenlerinin olumsuz davranışlarından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerinin kendilerine iyi davranarak iyi iletişim kurabilmesi halinde sorunun çözüleceğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

3. Öğretmenin değiştirilmesi

Müzik dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan bir diğer alt tema “öğretmenin değiştirilmesi” temasıdır. Öğretmenin değiştirilmesi alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-4-E, *“Tek çözüm öğretmenin değiştirilmesi.”* demiştir. Diğer bir öğrenci,

Öğrenci-9-K, *“Müzik öğretmeni değişirse bütün sorunlar bitecek.”* diyerek tek çözümün öğretmenin değiştirilmesi olduğunu ve böylece bütün sorunların biteceğini düşündüğünü söylemiştir. Yine bir başka öğrenci,

Öğrenci-10-K, *“Müzik dersi için öğretim şekli çok sıkıcı ve çözüm olarak öğretmenin acilen değişmesi gerekli.”* şeklinde öğretmenden kaynaklanan öğretim yönteminin kötü olduğunu ve acil olarak öğretmenin değiştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda görüş bildiren bir diğer öğrenci ise,

Öğrenci-35-K, *“Müzik dersinde sorunlarım var. Çözüm:*

1. Müzik öğretmeni kesinlikle değişmeli!

2. Enstrüman kullanılmasına izin verilmeli,

3. Eğlenceli aktiviteler yapılmalı.” diyerek bütün sorunların öğretmenden kaynaklandığını ve öğretmenin değiştirilerek sorunların çözüleceğini belirtmiştir.

Bulgular incelendiğinde öğrencilerin Müzik öğretmenleri ile sorun yaşadıkları görülmektedir. Öğretim şeklinin de çok sıkıcı olduğuna vurgu yapmışlardır. Tek çözümün Müzik öğretmenlerinin değiştirilmesi olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

4. Daha çok enstrüman

Müzik dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema “daha çok enstrüman” temasıdır. Daha çok enstrüman alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-24-E, “*Benim sorunum müzik dersinde çok az enstrüman kullanıyoruz, daha fazla olmalı.*” diyerek müzik dersinde olması gereken enstrümanı çok az kullanmalarından kaynaklı sorununu dile getirmiştir. Bu görüş doğrultusunda bir başka öğrenci ise,

Öğrenci-25-E, “*Müzik dersinde daha çok enstrüman kullanmalıyız.*” demiştir.

5. Eğlenceli aktiviteler yapılmalı

Müzik dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer bir alt tema ise “eğlenceli aktiviteler yapılmalı” temasıdır. Eğlenceli aktiviteler yapılmalı alt temasına referans olacağı düşünülen örnek aşağıda verilmiştir.

Öğrenci-23-E, “*Bazen müzik dersi çok sıkıcı hale geliyor bunu engellemek için, öğretmenin bizimle ara sıra konuşması gerekiyor. Eğlenceli aktiviteler yapması gerekiyor.*” diyerek sorunun dersin eğlenceli geçmemesi olduğunu belirtmiştir. Çözüm önerisi olarak ise, derslerde daha eğlenceli etkinlikler yapılması gerektiğini belirtmiştir.

6. Fikrim yok

Müzik dersinde yaşanan sorunlar ve olası çözümlerine ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “fikrim yok” temasıdır. Fikrim yok alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-3-E, “*Sorunlar hakkında bir fikrim yok.*” diyerek sorunlar hakkında bir fikir belirtmemiştir. Başka bir öğrenci de,

Öğrenci-27-E, “*Fikrim yok.*” demiştir.

Bulgulara bakıldığında öğrencilerin Müzik dersinde enstrüman kullanılmasının yetersizliği ve öğrenci sayısının çokluğundan dolayı sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Öğrenciler, daha fazla enstrüman ile etkinlik yapmaları sağlandığında ve öğretmenlerinin etkinlikler sırasında kendilerine yardım etmesiyle sorunların

çözüleceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler ise, sorunlar hakkında fikir sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

4.2.11. Öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezindeki Uygulamaların Sanatla İlgili Derslere Bakış Açısında Oluşturduğu Değişikliklere İlişkin Görüşlerine Ait Nitel Veri Çözümlemeleri

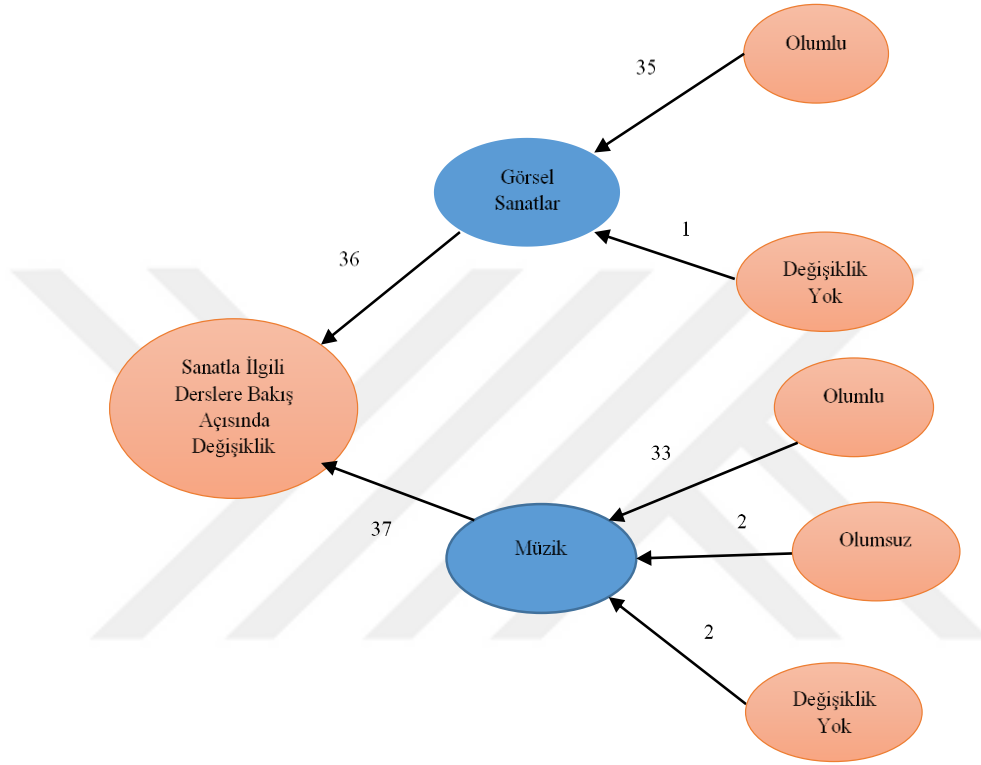
Öğrencilere 11. soru olarak, Bilim ve Sanat Merkezindeki uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açılarında bir değişiklik oluşturup oluşturmadığını belirlemek amacıyla, '*Bilim ve Sanat Merkezindeki uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açınızda oluşturduğu değişikliklere ilişkin görüşleriniz nelerdir?*' sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin olarak oluşturulan temaya ait alt temalar ve yükleme sayıları Çizelge 13'de verilmiştir.

Çizelge 13. Uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısında oluşturduğu değişikliklere ilişkin öğrenci görüşlerine ait kodlamalar ve yükleme sayıları

Görsel Sanatlar	
Alt Temalar	f
Olumlu	35
Değişiklik yok	1
Müzik	
Alt Temalar	f
Olumlu	33
Olumsuz	2
Değişiklik yok	2

Çizelge 13'te görüldüğü gibi öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezi'ndeki uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açılarında oluşturduğu değişikliklere ilişkin görüşlerinin neler olduğuna dair verdikleri yanıtlar farklılık göstermektedir. Uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısındaki oluşturduğu değişiklikler temasına ait Görsel Sanatlar dersi için iki alt tema Müzik dersi için üç alt tema oluşturulmuştur. Ana temaya ilişkin oluşan alt temalara bakıldığında; en fazla yükleme yapılandan en az

yükleme yapılana doğru, Görsel Sanatlar dersi için, ‘*Olumlu*’ (f: 35), ‘*Olumsuz*’ (f: 1), Müzik dersi için, ‘*Olumlu*’ (f: 33), ‘*Olumsuz*’ (f: 2), ‘*Değişiklik yok*’ (f: 2), şeklinde sıralanmıştır. ‘Uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısındaki değişiklikler’ temasına ilişkin oluşturulan model aşağıda yer almaktadır.

Şekil 11. Sanatla İlgili Derslere Bakış Açısında Değişiklik Durumuna İlişkin Model

4.2.11.1. Görsel Sanatlar

Şekil 11 incelendiğinde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde yapılan uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısında oluşturduğu değişikliklere ilişkin görüşlerine ait alt temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Olumlu

Görsel Sanatlar dersinde yapılan uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısında oluşturduğu değişikliklere ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “olumlu” temasıdır. Olumlu alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-1-K, *“Sanatla ilgili derslere bakışımı olumlu yönden değiştiriyor. Görsel Sanatlar ders saati fazlalaştırılmalı.”*

Öğrenci-3-E, *“Bilim ve Sanat Merkezindeki Görsel Sanatlar dersindeki uygulamalar sayesinde resimleri güzel buluyorum, seviyorum ve eğleniyorum.”*

Öğrenci-5-E, *“Görsel Sanatları çok sevdim.”*

Öğrenci-6-K, *“Sanatla ilgili derslere bakışımı değiştiriyor. Eskiden her şeyin yani derslerin matematik ve fen olduğunu düşünüyordum, ama şimdi Bilseme gelerek sanatı keşfettim.”*

Öğrenci-7-K, *“Etkinlikler benim Görsel Sanatlar dersinde daha başarılı olmamı sağladı.”*

Öğrenci-8-E, *“Burada yapılan uygulamalar bana Görsel Sanatlar dersini sevdirdi.”*

Öğrenci-10-K, *“Görsel Sanatlar dersinde yapılan uygulamalar, okuldaki dersimde daha ileride olmama neden oldu ve bu çok güzel.”*

Öğrenci-11-E, *“Görsel Sanatlar dersi için çok değişiklikler oldu, okuldaki başarıım arttı.”*

Öğrenci-12-E, *“Bilim ve Sanat Merkezi bana sanatın zorluktan ziyade kolay ve zevkli olduğunu gösterdi’.*

Öğrenci-14-E, *“Sanatın hayatıma girmesini sağladı. Sanat bence her yerde ve hayatın her anında olmalı.”*

Öğrenci-15-K, *“Ben Görsel Sanatlar dersini hiç sevmiyordum. Ama buraya geldim, değişik etkinlikler yaptım ve çok sevdim.”*

Öğrenci-17-E, *“Görsel Sanatlar dersinde yapılan etkinlikler bence çok güzel, mantıklı, zekâ geliştirici ve eğlenceli uygulamalar. Bu etkinlikler sayesinde bakış açım değişti.”*

Öğrenci-18-K, *“Görsel Sanatlarda dersinde yapılan etkinlikler sayesinde sevmediğim dersleri sevdim, yeteneklerimi gördüm. Kendime güvenim arttı, diğer okuluma ön bilgi ile gitmiş oldum ve özel bir insan olduğumu anladım.”*

Öğrenci-25-E, *“Biz okuldaki derslerde kendimizi Bilim ve Sanat Merkezinden öğrendiklerimizden dolayı üstün hissediyoruz. Öğretmenin anlattığı konuda bilgim olduğunu düşünebiliyorum.”*

Öğrenci-33-E, *“Bu uygulamalar sayesinde sanatla ilgili derslere ilgim arttı.”*

Öğrenci-37-E, *“Bu etkinlikler sayesinde nesnelere, doğaya daha farklı bir bakış açısıyla bakmamı sağladı.”*

Öğrenci-40-K, *“Bu etkinlikler sanat konusunda değer anlamama yardımcı oluyor. Eskiden gereksiz ve değersiz düşündüğüm derslerin ve sanatın, ne emeklerle gerçekleştirildiğinin farkına vardım.”*

2. Değişiklik yok

Görsel Sanatlar dersinde yapılan uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısında oluşturduğu değişikliklere ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “değişiklik yok” temasıdır. Değişiklik yok alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-4-E, *“Burada yapılan görsel sanatlar dersi etkinliklerinin üzerimde hiçbir değişiklik oluşturmadığını düşünüyorum.”*

Bulgular incelendiğinde, öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde yapılan uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açılarında olumlu bir değişiklik oluşturduğunu düşündükleri görülmektedir. Daha önce sadece matematik ve fen gibi dersleri önemsedikleri bu uygulamalardan sonra sanatla ilgili derslere ilgilerinin arttığı ve artık bu dersleri ciddiye alarak başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bir öğrenci ise, uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısında hiçbir değişiklik olmadığını vurgulamıştır.

4.2.11.2. Müzik

Şekil 11 incelendiğinde öğrencilerin Müzik dersinde yapılan uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısında oluşturduğu değişikliklere ilişkin görüşlerine ait alt

temaların sıralamaları ve bu temalara yapılan yükleme sayıları gösterilmiştir. Aşağıda alt temalar ve bu temalara ilişkin referans cümleleri yer almaktadır.

1. Olumlu

Müzik dersinde yapılan uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısında oluşturduğu değişikliklere ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en fazla yüklemenin yapıldığı alt tema “olumlu” temasıdır. Olumlu alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-2-E, *“Buradaki etkinlikler daha kolay öğrenmemi sağladı. Okulda konularda geriyiz, Bilim ve Sanat Merkezinde çoğu bilgiyi daha öncesinde öğreniriz.”*

Öğrenci-6-K, *“Sanatla ilgili derslere bakışımı değiştiriyor. Eskiden her şeyin yani derslerin matematik ve fen olduğunu düşünüyordum, ama şimdi BİLSEM’e gelerek sanatı keşfettim.”*

Öğrenci-7-K, *“Etkinlikler benim müzik dersinde daha başarılı olmamı sağladı.”*

Öğrenci-8-E, *“Burada yapılan uygulamalar bana Müzik dersini sevdirdi.”*

Öğrenci-10-K, *“Müzik dersinde yapılan uygulamalar, okuldaki dersimde daha ileride olmama neden oldu ve bu çok güzel.”*

Öğrenci-11-E, *“Müzik dersi için çok değişiklikler oldu, okuldaki başarıım arttı.”*

Öğrenci-12-E, *“Bilim ve Sanat Merkezi bana sanatın zorluktan ziyade kolay ve zevkli olduğunu gösterdi’.*

Öğrenci-14-E, *“Sanatın hayatıma girmesini sağladı. Sanat bence her yerde ve hayatın her anında olmalı.”*

Öğrenci-15-K, *“Ben müzik dersini hiç sevmiyordum. Ama buraya geldim, değişik etkinlikler yaptım ve çok sevdim.”*

Öğrenci-17-E, *“Müzik dersinde yapılan etkinlikler bence çok güzel, mantıklı, zeka geliştirici ve eğlenceli uygulamalar. Bu etkinlikler sayesinde bakış açım değişti.”*

Öğrenci-18-K, *“Müzik dersinde yapılan etkinlikler sayesinde sevmediğim dersleri sevdim, yeteneklerimi gördüm. Kendime güvenim arttı, diğer okuluma ön bilgi ile gitmiş oldum ve özel bir insan olduğumu anladım.”*

Öğrenci-22-E, *“Bilim ve Sanat Merkezine geldikten sonra çok değiştim, müziksiz hiçbir şey yapamadığımı fark ettim.”*

Öğrenci-25-E, “Biz okuldaki derslerde kendimizi Bilim ve Sanat Merkezinden öğrendiklerimizden dolayı üstün hissediyoruz. Öğretmenin anlattığı konuda bilgim olduğunu düşünebiliyorum.”

Öğrenci-33-E, “Bu uygulamalar sayesinde sanatla ilgili derslere ilgim arttı.”

Öğrenci-37-E, “Bu etkinlikler sayesinde nesnelere, doğaya daha farklı bir bakış açısıyla bakmamı sağladı.”

Öğrenci-40-K, “Bu etkinlikler sanat konusunda değer anlamama yardımcı oluyor. Eskiden gereksiz ve değersiz düşündüğüm derslerin ve sanatın, ne emeklerle gerçekleştirildiğinin farkına vardım.”

Bulgular incelendiğinde, öğrencilerin Müzik dersinde yapılan uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açılarında olumlu bir değişiklik oluşturduğunu düşündükleri görülmektedir. Daha önce sadece matematik ve fen gibi dersleri önemsedikleri bu uygulamalardan sonra sanatla ilgili derslere ilgilerinin arttığı ve artık bu dersleri ciddiye alarak başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

2. Olumsuz

Müzik dersinde yapılan uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısında oluşturduğu değişikliklere ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde bulunan diğer alt tema “olumsuz” temasıdır. Olumsuz alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-1-K, “Bilim ve Sanat Merkezindeki müzik derslerinin azaltılması ve daha eğlenceli geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum artık.”

Öğrenci-3-E, “Bilim ve Sanat Merkezindeki müzik dersleri yüzünden artık müzikte biraz sıkılıyorum.”

3. Değişiklik yok

Müzik dersinde yapılan uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açısında oluşturduğu değişikliklere ilişkin öğrenci görüşleri ana teması içerisinde en az yüklemenin yapıldığı alt tema “değişiklik yok” temasıdır. Değişiklik yok alt temasına referans olacağı düşünülen örnekler aşağıda sıralanmıştır. Bir öğrenci,

Öğrenci-4-E, “Burada yapılan müzik dersi etkinliklerinin üzerimde hiçbir değişiklik oluşturmadığını düşünüyorum.”

Öğrenci-34-K, *“Müzik dersine bakış açıma buradaki uygulamaların hiçbir etkisi olmadı, değişiklik yok.*

Bulgulara bakıldığında Müzik dersinde yapılan uygulamaların bazı öğrenciler üzerinde olumlu değişikliğe neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler Müzik dersinde yapılan etkinlikler sayesinde dersi sevdiklerini ve BİLSEM’deki uygulamalardan sonra kendilerine güvenlerinin arttığını vurgulamışlardır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırmanın bulgularından yola çıkılarak ulaşılan sonuçlar, elde edilen bu sonuçların konu ile alakalı alan yazınla karşılaştırılması neticesinde oluşan tartışma bölümü ve araştırma sonucuna bağlı olarak ortaya çıkan öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Sonuç bölümünde; nicel ve nitel boyutta yürütülen araştırmanın sonuçları, nicel bulgulara ilişkin sonuçlar ve nitel bulgulara ilişkin sonuçlar olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

5.1.1. Nicel Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Araştırma ile ulaşılan sonuçlar şöyledir: Araştırmada Bilim ve Sanat merkezi öğrencilerinin ressam, heykeltıraş veya grafiker olma gibi bir düşüncelerinin bulunmadığı sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte öğrenciler Görsel Sanatlar dersini ve yapılan etkinlikleri diğer tüm derslere oranla daha çok sevmekte ve bu derste mutlu olmaktadırlar. Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde işlenen konuları yeterli düzeyde öğrendikleri ve bu kazanımlarını ders dışı etkinliklerine de yansıtarak kullandıkları ulaşılan bir diğer sonuçtur.

Bilim ve Sanat Merkezi öğrencileri Görsel Sanatlar dersinde kendilerini rahat hissetmekte ve bu durum da dersi anlamalarında etkili olmaktadır. Buna bağlı olarak öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinin olduğu gün okula isteyerek, mutlu şekilde gittikleri ve verilen ödevleri zevkle yaptıkları, hatta boş zamanlarını bile resim yaparak geçirdikleri sonucu elde edilmiştir.

Görsel Sanatlar dersinin Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin en sevdikleri dersler arasında olduğu, bu derste yeni etkinlikler öğrenirken heyecan duydukları, bu etkinliklerin kendilerini dinlendirdiği dolayısıyla bu derse verilen sürenin daha uzun olması gerektiğini düşündükleri araştırma ile elde edilen bir diğer sonuçtur. Bu çerçevede Görsel Sanatlar dersinin öğrenciler için eğlenceli olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersindeki etkinlikleri yaparken zorlanmadıkları belirlenmiştir. Bu nedenle dersi zor bir ders olarak görmemektedirler. Ayrıca yapılan etkinliklerin ilgilerini çektiği, buna bağlı olarak da ders dışında bir etkinlik yapmaya çalıştıkları araştırma ile ulaşılan bir diğer sonuçtur.

Bunun yanı sıra araştırma ile Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine önem verdikleri, bu derste kendilerini mutlu hissettikleri, derste sıkılmadıkları ve bu yüzden de Görsel Sanatlar ders süresinin azaltılmamasını istedikleri yönünde bir sonuca da ulaşılmıştır.

Araştırma ile Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin gelecekte müzikle ilgili bir meslek seçme düşüncelerinin olmadığı ve müzik dersini diğer derslerden daha fazla önemsemedikleri sonucu elde edilmiştir.

Araştırma ile ulaşılan bir diğer ilginç sonuç da öğrencilerin Müzik dersinde zorlanmadıkları, kendilerine seçenek sunulması halinde müzik dersi yerine başka bir ders seçmeyi düşünmedikleri yönündedir. Ancak müzik dersinde öğrencilerin var olan yeteneklerini keşfettikleri de ulaşılan bir diğer sonuçtur. Buna göre Bilim ve Sanat Merkezi öğrencileri Müzik derslerinde yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının geliştiğini düşünmektedirler. Öğrenciler derste stres yaşamamakta ve ders saatlerini yeterli bulmaktadırlar. Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinin Müzik derslerinde farklı kültürlere ait müzikleri dinlemekten zevk aldıkları da araştırma ile ulaşılan bir diğer sonuçtur.

5.1.2. Nitel Bulgulara İlişkin Sonuçlar

Araştırma ile Görsel Sanatlar öğretmenlerinin dersi çok iyi işledikleri ve dersin işlenmesinde etkinlik yapmanın öğrencilerin dersi sevmelerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Dersin eğlenceli işlendiği ve bunun da öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırdığı ve kendilerini mutlu hissetmelerine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görsel Sanatlar dersi öğretmeninin dersi ilgili bir şekilde işlediği bunun da öğrencilerin kendilerine ve öğretmenlerine olan güvenlerini artırdığı belirlenmiştir. Ancak ders uygulama ağırlıklı olduğundan, öğrenciler öğretmenlerinin kendileri ile tek tek ilgilenmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Araştırmada öğrencilerin Müzik dersi öğretmenlerinin dersi iyi işlediği sonucu elde edilmiştir. Öğrenciler dersi eğlenceli bulmaktadırlar. Ancak öğretmeni sınırlı bulmakta ve bazen enstrümanı çalamayınca öğretmenin sinirlendiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenin dersi ilgili biçimde işlediği sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler Müzik dersinin uygulama ağırlıklı bir ders olmasından dolayı derste kendileri ile tek tek ilgilenilmesini ve yardım edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlama dersin öğrencilerin istek ve beklentileri doğrultusunda yürütüldüğü söylenebilir. Müzik dersinde farklı etkinliklerin yapıldığı, bu etkinliklerin öğrencilere bir katkı sağladığı ortaya konmuştur.

Mevcut araştırmada Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin derste kullandıkları farklı etkinlikler ile uygulamalardaki monotonluğun ortadan kalktığı, bunun da dersleri eğlenceli hale getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler böylece konuları daha iyi anlamakta, yeteneklerini ve genel kültürlerini geliştirmektedirler. Öğrencilerin okullarında görmedikleri etkinlikleri BİLSEM’de yapmalarından dolayı okullarında başarılarının arttığı yönünde bir sonuç elde edilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde kullandıkları araç gereçlerin öğrenmelerine katkıda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araç-gereçler yaratıcılığı arttırmakta ve el becerilerini geliştirmektedir. Özellikle daha önce görmedikleri araç gereçleri tanıma ve kullanma imkânı sağladığı için öğrenciler daha fazla eğlenmektedirler. Öğrenciler konuları öğrendikten sonra bu araç gereçler sayesinde uygulama yapabilmekte ve dersi daha anlaşılır bulmaktadırlar.

Müzik dersinde kullanılan enstrümanlar öğrenmeye olumlu katkıda bulunmakta, öğrencilerin yaratıcılığını arttırmakta ve el becerilerini geliştirmektedir. Öğrenciler konuları öğrendikten sonra enstrümanlar sayesinde uygulama yapabilmekte ve ders daha anlaşılır hale gelmektedir. Ancak enstrümanların olmasına rağmen öğretmenin izin vermemesinden dolayı öğrencilerin bunları kullanamadıkları, bu durumun da öğrenmeye katkısı bulunmadığı ulaşılan bir diğer sonuç olmuştur.

Araştırmada öğrencilerin en sevdiği etkinliğin resim yapmak ve boyamak olduğu sonucu elde edilmiştir. Öğrenciler farklı boyalar ve renkleri kullanarak eğlenmektedirler. Özellikle serbest resim etkinliğinde öğrenciler kendilerini özgür ve istedikleri gibi ifade edebilmektedirler. Bir diğer sonuç ise öğrencilerin ebru yapmayı çok sevdikleri ve ebru yaparken huzur buldukları yönündedir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde yapılan tüm etkinlikleri sevdikleri görülmüştür. Kil hamuru etkinliğini yaratıcılıklarını arttırdığı, ortaya üç boyutlu bir ürün çıktığı ve kendilerini rahatlattığı için sevmektedirler. Ayrıca resfebeyi de çok sevdikleri sonucu elde edilmiştir. Buna gerekçe olarak da resfebe etkinliğinin farklı olması ve zekâ gerektirdiği ifade edilmiştir. Araştırma ile öğrencilerin atık materyal ve kolaj etkinliğini çevre ve geri dönüşüm bilinci oluşturduğu ve hayal güçlerini geliştirdiği için sevdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Seramik etkinliği ise ortaya bir ürün çıkarmayı sağladığı için öğrenciler üzerinde olumlu etkide bulunmaktadır.

Araştırmada öğrencilerin Müzik dersinde enstrüman çalmayı ve şarkı söylemeyi çok sevdiği belirlenmiştir. Öğrenciler Müzik dersinin enstrümansız mümkün olmadığını düşünmekte, ses tonlarını ayarlayıp şarkı söylemenin kendilerinde özgüven oluşturduğunu ve mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler Müzik dersinde yapılan tüm etkinlikleri sevdiklerini ve istediklerini yapabildikleri sürece etkinliklerin hepsini sevdiklerini vurgulamışlardır.

Araştırmada öğrencilerin tümünün Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişimini olumlu buldukları sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlerinin kendilerine arkadaş gibi yaklaştığı, esprili ve sevecen olduğu, hatalarını tatlı bir dille söylediği ve kendilerine yardım ederek düzeltmelerini sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde öğrendiklerinden sonra sanata ilgi duymaya başladıkları belirlenmiştir. Öğrenciler bu ders sayesinde sanat eserlerini yorumlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Görsel Sanatlar dersini öğrendikçe sanatın yaşam şekli olduğunu düşündükleri ve kendilerinde sanata karşı merak uyandırdığı vurgulanmıştır. Bir öğrenci ise, derslerde sürekli aynı etkinliklerin yapılıyor olmasından dolayı sanata bakış açısında bir katkı olmadığını belirtmiştir.

Araştırma ile ayrıca öğrencilerin Müzik dersinde öğrendiklerinden sonra sanata ilgi duymaya başladıkları ve sanat eserlerini yorumlayabildikleri belirlenmiştir. Öğrenciler Müzik dersinde bilgi sahibi oldukça sanatın yaşam şekli olduğunu

düşünmekte ve sanata karşı merak duyguları uyanmaktadır. Öğrenciler daha önce enstrüman çalma yeteneği olmalarına karşın BİLSEM'e geldikten sonra da kendilerinde olumlu yönde değişiklikler olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer taraftan Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin teknolojiye faydalandığı ve bunun da işleri kolaylaştırdığı sonucu elde edilmiştir. Müzik dersinde teknolojiye yararlanılmaktadır. Öğrencilerin teknolojiyi günümüzün olmazsa olmazı buldukları ve bunun da derslerde kullanılmasını istedikleri araştırma ile ulaşılan bir diğer sonuç olmuştur.

Araştırma sonucunda öğrencilerin ileride Görsel Sanatlar öğretmeni olmaları halinde farklı etkinlikler yaparak dersi eğlenceli hale getirecekleri ve öğrencilerinin bu sayede daha iyi öğreneceklerini düşündükleri belirlenmiştir. Öğrencilerin yetenek alanlarını keşfedip, yetenek alanına göre geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Uyulama ağırlıklı bir ders olmasından dolayı gösterip yaptırmanın önemini belirtmişlerdir. İleride bu dersin öğretmeni olmaları durumunda teknolojiye oldukça fazla yararlanacaklarını ve öğrencilerine hatalarını güzel bir dille söyleyeceklerini ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler de bunu ileride düşüneceğini ve Görsel Sanatlar öğretmeni olmak istemediğini belirtmişlerdir.

Gelecekte Müzik öğretmeni olmaları durumunda ise farklı etkinlikler yaparak dersi eğlenceli hale getireceklerini ve öğrencilerinin bu sayede daha iyi öğreneceklerini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yetenek alanlarını keşfedip, yetenek alanına göre geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Uyulama ağırlıklı bir ders olmasından dolayı gösterip yaptırmanın önemi belirtilmiştir. Öğrencilerini Müzik alanında yaratıcı olabilmeleri için özgür bırakarak ders işleyeceklerine dikkat çekmişlerdir. Yine, ileride bu dersin öğretmeni olmaları durumunda teknolojiye oldukça fazla yararlanacaklarını ve öğrencilerine hatalarını güzel bir dille söyleyeceklerini ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler de bunu ileride düşüneceğini ve Müzik öğretmeni olmak istemediğini belirtmişlerdir.

Mevcut araştırma ile Görsel Sanatlar dersinin etkili biçimde yürütüldüğü ve öğrencilerin bu durumdan memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bütün bu görüşler doğrultusunda öğrenciler Görsel Sanatlar dersinin daha etkili olabilmesi için ders saatinin arttırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ders saati arttığında etkinliklerin daha fazla olacağını ve dersi daha iyi anlayacaklarını düşündüklerini vurgulamışlardır.

Görüşler, Görsel Sanatlar dersinin daha etkili yürütülmesinin eğlenceli olmasına bağlı olduğu yönündedir. Eğlenceli olduğunda dersin daha iyi anlaşıldığını belirtilmiştir.

Araştırmada ulaşılan bu yöndeki bir diğer sonuç ise etkinliklerde daha fazla deneme yapılarak Görsel Sanatlar dersinin daha etkili yürütülebileceği yönündedir. Öğrenciler, etkinlikleri kendileri uygulayarak daha iyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler dersin daha etkili yürütülebilmesi için etkinliklerin artırılması ve daha fazla materyal kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Müzik dersinin daha etkili yürütülebilmesi için etkinliklerin artırılması ve daha fazla enstrüman kullanılması gerektiği görülmektedir. Mevcut enstrümanlar yetersiz bulunmakta, dersin daha etkili olabilmesi için öğretmenlerinin tek tek ilgilenmesi ve daha bireysel işlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bazı öğrenciler teknolojiye daha fazla yararlanılması gerektiğini ve öğretmenin daha sakin olması durumunda daha etkili olacağını söylemişlerdir.

Araştırma ile öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde nadiren aksaklıklar yaşandığını ve bir sorun olmadığını düşündükleri belirlenmiştir. Görsel Sanatlar dersinde malzeme yetersizliği, fırınların geç çalışması ve öğrenci sayısının çokluğundan dolayı sorunlar yaşandığı da ulaşılan bir diğer sonuçtur. Daha fazla malzeme sağlandığında ve öğretmenlerinin etkinlikler sırasında kendilerine yardım etmesiyle sorunların çözüleceği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma ile öğrencilerin Müzik dersi öğretmenlerinin sınıf içi iletişiminde olumlu buldukları sonucu elde edilmiştir. Öğretmenin öğrencilerine arkadaş gibi yaklaştığı, esprili ve sevecen olduğunu, hatalarını tatlı bir dille söylediğini ve kendilerine yardım ederek düzeltmelerini sağladığını ulaşılan bir diğer sonuç olmuştur. Öğretmenin öğrencilerle tek tek ilgilenmesinin öğrenciler açısından önemi dikkate alındığında bu durumun öğrenme ortamına ve öğrencilerin öğrenmesine olumlu katkısının olduğu söylenebilir.

Araştırma ile öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde yapılan uygulamaların sanatla ilgili derslere bakış açılarında olumlu bir değişiklik oluşturduğu sonucu elde edilmiştir. Önceden sadece matematik ve fen gibi dersleri önemserlerken bu uygulamalardan sonra sanatla ilgili derslere ilgilerinin arttığı ve artık bu dersleri ciddiye alarak başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Müzik dersinde yapılan uygulamaların bazı öğrenciler üzerinde olumsuz değişikliğe neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler daha önce sanatla ilgili dersleri sevmesine rağmen BİLSEM'deki uygulamalardan sonra müzik dersinden artık sıkıldıklarını vurgulamışlardır. Bunun yanında değişiklik olmadığı görüşünü belirten öğrencilerde durumdan şikâyetçi olmuşlardır.

5.2. Öneriler

1. Bilim ve sanat merkezlerinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerden görsel/uzamsal zekâları baskın olan bireylere fotoğrafçılık, grafik tasarımcılığı, mimarlık, yönetmenlik gibi meslekleri tanıtıcı içeriklere programlarda daha fazla yer verilmeli ve bu bireylerin bu tarzdaki mesleklere daha fazla yönlendirilmeleri sağlanmalıdır.

2. Sanat eğitimlerinin verildiği eğitim ortamları üstün yetenekli bireylerin kendilerini daha iyi hissedebilecekleri bir şekilde oluşturulmalı gerekli materyaller eksiksiz bir şekilde sağlanmalıdır.

4. BİLSEM'lerde verilen sanat eğitimi hakkında velilere gerekli bilgilendirmeler yapılmalı ve bu sayede öğrencilerin merkez dışında da sanat ile bağlantılı olmaları sağlanmalıdır.

5. BİLSEM'e devam eden öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarındaki sanat derslerinin programları üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını da karşılayabilecek şekilde geliştirilmelidir.

6. Benzer nitelikteki araştırmalar BİLSEM'lerde yürütülen diğer dersler için de yürütülebilir.

7. Görsel Sanatlar ve Müzik dersine ilişkin diğer illerde bulunan BİLSEM'lerde de benzer araştırmalar yürütülmelidir.

KAYNAKLAR

- Akarsu, F. (1992). *Üstün yeteneklilerin eğitimi: İnanç Lisesi. Zeki ve Yetenekli Çocukların Yetiştirilmesine Yardım Sempozyumu*. Petek Çocuk Evi ve NAGC (National Association for Gifted Children) İstanbul.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. Ankara: Eduser Yayınları
- Akarsu F. (2004a). Üstün Yetenek Kavramı. Bulunduğu Eser: Şirin, M.R., Kulaksızoğlu A., Bilgili, A.E. (Eds.), I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı. (127-168). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akarsu F. (2004b). Enderun: Üstün yetenekliler için saray okulu. Bulunduğu Eser: Şirin, M.R., Kulaksızoğlu A., Bilgili, A.E. (Eds.), I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı. (97-101) İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akboy, R. (2000). *Eğitim Psikolojisi*. Konya. Mikro Yayınları.
- Akkutay, Ü. (1984). *Enderun Mektepleri*, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi.
- Akyüz, Y. (1994). *Türk Eğitim Tarihi*. (5. Baskı). İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Akyüz, Y. (2004). *Türk eğitim tarihi*. (9. Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Arkonaç, S., A. (2001). *Sosyal Psikoloji*. 2. Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayım ve Dağıtım.
- Aslantaş, S. (2014). Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2, 185-196
- Ataman, A. (1975) , Üstün Zekâlı Çocuk İlkokulda, A.Ü. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*.
- Ataman, A. (1982). Üstün Zekâlı Çocuklara Ana-Baba ve Öğretmenleri Nasıl Yardımcı Olabilir?. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 335-344.
- Ataman, A. (2002). *Özel eğitim üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler. Özel Eğitim içinde*, (s. 173-190). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Ataman, A. (2003). *Üstün Zekâlı/Yetenekli Çocuklar. Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Balcı, Y. (2009). *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmen ve Yöneticilerin Örgütsel Bağlılığı İle Yöneticilerin Öğretimsel Liderlik ve Dönüşümcü (Transformasyonel) Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkilerin Analizi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bilsem Yönergesi (2007). (Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi), T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Bozgeyikli, H., Doğan, H. ve Işıklar, A. (2010). Üstün yetenekli öğrencilerin mesleki Olgunluk düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin İncelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 133-149.
- Clark, B. (1997). *Growing up Gifted* (5th ed.). Upper Saddle River, New Jersey, Columbus, Ohio: Merrill, an imprint of Prentice Hall.
- Creswell, J. W., Plano Clark, V. L., Gutmann, M. L. ve Hanson, W. E. (2003). *Advanced mixed methods research design*, Abbas Tashakkori ve Charles Teddlie (Ed.), *Handbook of Mixed Methods: in Social & Behavioral Research* (s.209-240), California: SAGE Publications Inc.
- Çakın, N. (2005). *Bilim ve Sanat Merkezine Zihinsel Alandan Devam Eden Öğrencilerin Akranları ile Okul Başarıları Açısından Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Dağlıoğlu, H. E. (1995). *İlkokul 2.-5. Sınıflara Devam Eden Çocuklar Arasından Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Tıp-Uzmanlık Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Devellioğlu, F.(1995). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Durum Tespit Raporu (2004): *Üstün Yetenekli Çocuklar, Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu*, (Haz. Ümit Davaslıgil ve diğerleri, İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları.
- Enç, M. (1979). *Üstün beyin gücü: Gelişim ve eğitimleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Enç, M. (2005). *Üstün beyin gücü* (3. bs). Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Et, S. Z. (2013). *Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersine ve Motivasyon Düzeylerine İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,

- Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Elazığ.
- Gagné, François (2004); “Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental model”, *High ability studies*, 15(2), 119-147.
- Gardner, H. (2004). *Zihin çerçeveleri: Çoklu zekâ kuramı*. (Çev: E. Kılıç). İstanbul: Alfa Basım ve Yayın.
- Genç, M. A. (2016). Görsel Sanatlar Alanında Üstün Yetenek Farkındalığı: Tanılama. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 38: 152-167.
- Genç, M. A. (2017). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Resim Uygulamalarında Zekâ. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, cilt.18, 1: 643-655.
- Gömlüksiz, M. N. Kan, A. Ü., Öner, Ü. (2012). Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri (Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi örneği). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4: 41-54.
- Gross, M. (1999). Small Poppies: Highly Gifted Children in the Early Years. *Roeper Review*, 21 (3).
- Grybek, D. D. (1997). Mentoring the gifted and talented. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 41(3), 115–118.
- Kansu Çelik, F. (2015). *Üstün Zekâlı Bireylerin Görsel Sanatlar Eğitimine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Şanlıurfa ve İstanbul İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karabulut, R. (2010). *Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihi Süreci*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Karaduman, G. B. (2011). *Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Yaklaşımlar: Uluslararası Karşılaştırma. İconte*. 27–29 Nisan. Ankara: Siyasal Kitabevi, 326–336.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaufman, S. B. ve Sternberg R.J. (2008). Conception of giftedness, S. I. Pfeiffer (Ed.), *Handbook of giftedness in children* içinde (s.71-92) N.Y. Springer Science+Business Media.
- Keskin, S. (2006). *Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklar ve Bilgisayara ve Bilgisayar Dersi Ne Yönelik Tutumları*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen

- Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Kocaarslan, B. (2009). *Genel Müzik Eğitimi Alan İlköğretim Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum, Müzikal Özgüven ve Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Koçak, R. ve İçmenoğlu, E. (2012). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Duygusal Zekâ ve Yaratıcılık Düzeylerinin Yaşam Doyumlarını Yordayıcı Rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 73- 85.
- Larsson, Yvonne (1986). Governmental Policies on the Education of Gifted and Talented Children: A World View. *Educational Studies in Mathematics*, 17 (3), 213–219.
- Leana, Z. Marilena (2009). *Üstün ve Normal Öğrencilerin Yönetici İşlevlerinin ve Çalışma Belleklerinin Değerlendirilmesi ve İhtiyaçlarına Yönelik Eğitim Programının Uygulanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Levent, F. (2000). *Üstün Yetenekli Çocukların Hakları El Kitabı: Anne, Baba ve Öğretmenler İçin*, İstanbul: Erkam Matbaası.
- Levent, F. (2011). *Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Görüş ve Politikaların İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Macintyre, C. 2008. *Gifted and Talented Children 4-11*. Oxford: Routledge.
- Malkoç, T. (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Müzik Eğitimi. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Mertol, H. (2014). *Türkiye ve ABD’de Üstün Zekâlı Çocuklara Sosyal Bilgiler Dersi Veren Öğretmenlerin Görüş ve Uygulamaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Moore, A.D. (1992), ‘Gifted and Talented Children and Youth’. *Exceptionalities in Children and Youth*. Lyndal Mc. Bullock (Eds.), Allyn and Bacon Inc, USA.
- MEB, (2001). Talim ve Terbiye Kurulu 25.10.2001 tarih ve 370 sayılı kararı (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi), Ankara.

- MEB. (2007). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi.
- MEB. (2015). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi
- Oya, Ramazan (2005). Yabancı Ülkelerde Üstün Yeteneklilere Yönelik Eğitim Uygulamaları, *Eğitim Bülteni Dergisi*, (11).1-4.
- Özel Eğitim Konseyi Raporu. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 13–15 Mayıs 1991, 223-246.
- Özer Keskin, M., Keskin Samancı, N., Aydın, S. (2013). Bilim ve Sanat Merkezileri: Mevcut Durumları, Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, (1) 2.
- Özgüven, G. (1994). *Psikolojik Testler*. Ankara: Yeni Doğu Matbaası.
- Öznacar, M. D. ve Bildiren, A. (2012). *Üstün zekâlı öğrencilerin eğitimi ve eğitsel bilim etkinlikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özsoy, Y. (1984). Üstün Yetenekli Çocuklar ve Yetenekleri. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 29-33.
- Özsoy, Y. (1988). Üstün Zekâlı Ve Üstün Yetenekliler. Y. Özsoy, M. Özyürek, ve S. Eripek, Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, Özel Eğitime Giriş, içinde (s.146-171). Ankara: Karatepe Yayınları.
- Öztürk, D., Peker, A., Gökdaş, Y. (2017). Üstün Zekâlı Öğrencilerin Gözüyle Görsel Sanatlar Dersi: Bayburt Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 8(19), 115-127.
- Renzulli, J. S. (1986). *The Tree Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model for Creative Productivity*, Cambridge: University of Cambridge Press.
- Renzulli, J. S. (2002). Emerging conceptions of giftedness: Building a bridge to the new century, *Exceptionality*, 10(2), 67-75, Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Renzulli J. S. (2005). “The three-ring conception of giftedness”. *Conceptions of Giftedness*, Ed. by R. J. Sternberg and J. E. Davidson, 246-279. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekâlılar, özellikleri tanınmaları eğitimleri*. Ankara: Maya Akademi Yayınevi.
- Sak, U. (2011). *Üstün zekâlılar: Özellikleri, tanınmaları, eğitimleri*. Ankara: Maya Akademi.

- Sak, U. (2012). *Üstün zekâlılar: Özellikleri tanınmalarını eğitimleri*. (2.baskı) Ankara: Vize Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*, Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamasının Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Balıkesir.
- Southern, W. T., Jones, E. D. ve Stanley, J. C. (1993). Acceleration and enrichment: The context and development of program options. K. A. Heller, F. J. Mönks, & A. H. Passow (Eds.), *International handbook of research and development of giftedness and talent* (pp. 387–405). New York: Pergamon.
- Sönmez, H. (2011). Üstün Yeteneklilerin Eğitimi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, (141), 43–45.
- Sungur, N. (2003). *İşıltılı Bilmeceler*. İzmit: Sesim Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.
- Şenol, C. (2011). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (BİLSEM ÖRNEĞİ)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Tannenbaum, A. J. (1983); *Gifted Children: Psychological And Educational Perspectives*, Macmillan, New York.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. 3. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Terman, L.M. (1926). *Genetic studies of genius: Mental and physical traits of a thousand gifted children*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDKY
- Uçan, A. (2005). *İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi*. (3. basım). Ankara: Önder Matbaacılık. Evrensel Müzik Evi.
- Uzun, A. (2006). *Üstün ve ya Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları ile Cinsiyet, Yaş Sınıf Düzeyi, Ana-Babanın Öğrenim Durumu, Ailenin Ekonomik Durumu, Öğretmenin Cinsiyeti, Akademik Başarı, Bilim ve Sanat*

Merkezine Giriş Alanı Arasındaki, İlişkiler Nelerdir?.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Winner, E. (1997). *Gifted Children Myths and Realities*. New York: Basic Books.

Varış, Y. A. ve Cesur, D. (2012). Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(4), 362-374.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (6. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldız, H. (2010). *Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEMLER) Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yumuş, A. ve Toptaş, V. (2011). Bilim ve Sanat Merkezlerinin Amacına Uygun İşleyişinin Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 80- 88.

EKLER

Ek 1. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Cinsiyetiniz: a ( ) Kız b ( ) Erkek

Kaçıncı sınıfta okuyorsunuz: (Lütfen belirtiniz) .....

Öğrenim gördüğünüz okulun adı: (Lütfen belirtiniz) .....

Madde No	Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. Kendinize uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği (X) işareti ile işaretleyiniz	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katlıyorum	Tamamen Katlıyorum
1	“Görsel Sanatlar” dersinin süresinin daha uzun olmasını isterim.				
2	“Görsel Sanatlar” dersinde sıkılırım.				
3	“Görsel Sanatlar” dersi benim için zordur.				
4	“Görsel Sanatlar” dersinde kendimi mutsuz hissedirim.				
5	“Görsel Sanatlar” dersinin benim için önemi yoktur.				
6	İleride “Görsel Sanatlar” ile ilgili (ressam, heykeltıraş, grafiker gibi) bir meslek seçmek isterim.				
7	“Görsel Sanatlar” dersi eğlenceli bir derstir.				
8	“Görsel Sanatlar” dersinde bulunmaktan mutlu olurum.				
9	“Görsel Sanatlar” dersi ile ilgili bilgilerimi artırmak için ders dışında bir çaba göstermem.				
10	“Görsel Sanatlar” dersini kolay anlarım.				
11	Derslerimin içinde en çok “Görsel Sanatlar” dersi etkinlikleri yaparken mutlu olurum.				
12	“Görsel Sanatlar” dersine ayrılan süresinin daha az olmasını isterim.				
13	“Görsel Sanatlar” dersi olduğu gün okula daha mutlu giderim.				
14	“Görsel Sanatlar” dersinde yaptığım etkinliklerle ilgili konuşmaktan mutlu olurum.				
15	“Görsel Sanatlar” dersi olduğu gün okula gitmek istemem.				

16	Diğer derslerle karşılaştırdığımda “Görsel Sanatlar” dersinde daha mutlu olurum.				
17	“Görsel Sanatlar” dersinde öğrendiğim konularla ilgili ders dışında etkinlik yapmam.				
18	“Görsel Sanatlar” dersinde etkinlikleri yapmakta zorlanırım.				
19	“Görsel Sanatlar” dersine çalışırken sıkılırım.				
20	“Görsel Sanatlar” dersinde yeni konular öğrenmek beni heyecanlandırır.				
21	“Görsel Sanatlar” dersi ödevlerini keyifle yaparım.				
22	“Görsel Sanatlar” dersinde yapılan etkinlikler ilgimi çekmez.				
23	“Görsel Sanatlar” dersinde kendimi rahat hissederim.				
24	“Görsel Sanatlar” dersindeki etkinlikler beni dinlendirir.				
25	“Görsel Sanatlar” dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.				
26	“Görsel Sanatlar” dersi ilgi duyduğum bir ders değildir.				
27	Boş zamanlarımda resim yapmaktan hoşlanırım.				
28	“Görsel Sanatlar” dersinde öğrendiğim konularla ilgili ders dışında etkinlikler yaparım.				

Ek 2. Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

MÜZİK DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Cinsiyetiniz: a ( ) Kız b ( ) Erkek

Kaçıncı sınıfta okuyorsunuz: (Lütfen belirtiniz) .....

Öğrenim gördüğünüz okulun adı: (Lütfen belirtiniz) .....

Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra bu ifadenin size uygunluk derecesini gösteren sütuna ait olan ve ifadenin hizasında bulunan kutucuğu **X** ile işaretleyiniz.

Madde No	Madde	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Bence müzik dersine girmek zaman kaybıdır.					
2	Müzik dersine yalnızca not için çalışırım.					
3	Müzik dersinde farklı kültürlerle ait müzikleri dinlemekten hoşlanırım.					
4	Müzik dersi bende stres yaratır.					
5	Müzik dersi sayesinde yeteneklerimin farkına varırım.					
6	Müzik dersi en sevdiğim derslerden biridir.					
7	Müzik dersine zorunlu olduğum için giriyorum.					
8	Müzik dersleri yaratıcılığımı geliştirir.					
9	Müzik dersi çalgılara olan ilgimi artırır.					
10	Müzik derslerinde birlikte çalıp söylemekten zevk alırım.					
11	Mümkün olsa müzik dersi yerine başka bir ders alırdım.					
12	İleride müzikle ilgili bir meslek seçmek isterim.					
13	Müzik dersi kendime olan güvenimi artırır.					
14	Müzik dersinde flüt çalmaktan hoşlanmam.					
15	Müzik dersi zorlandığım dersler arasındadır.					
16	Haftalık müzik ders saati bana yetersiz gelir.					
17	Müzik dersini diğer derslerden daha çok önemserim.					
18	Derste müzik yeteneğimin geliştiğini hissedirim.					

Ek 3. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Kullanım İzni

**GÖRSEL SANATLAR DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ
KULLANIM İZNİ**

Sayın ...Başak BİLGİLİ.....

İlköğretim öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla 2014 yılında tarafımdan geliştirilen, toplam 28 maddeden oluşan “Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”ni YÜKSEK LİSANS çalışmanızda kullanabilirsiniz.

08.12.2014

Dr. Selma ASLANTAŞ

Adres
Gazi Üniversitesi
Gazi Eğitim Fakültesi,
İlköğretim Bölümü
selmaaslantas@hotmail.com

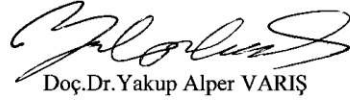
Ek 4. Ortaöğretim Müzik Dersi Tutum Ölçeği Kullanım İzni

ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNİ

Sayın Başak BİLGİLİ,

Ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla 2012 yılında tarafımızdan geliştirilen, toplam 18 maddeden oluşan “Ortaöğretim Müzik Dersi Tutum Ölçeği”ni YÜKSEK LİSANS çalışmanızda kullanabilirsiniz.

12.12.2014

Doç.Dr. Yakup Alper VARIŞ

Adres
Ondokuzmayıs Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
yalperv@omu.edu.tr

Ek 5. Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerine Uygulanan Görüşme Soruları

**ELAZIĞ BİLİM VE SANAT MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN
GÖRÜŞME SORULARI**

Cinsiyetiniz: a ( ) Kız   b ( ) Erkek

Kaçıncı   sınıfta   okuyorsunuz: (Lütfen   belirtiniz)

.....

Öğrenim   gördüğünüz   okulun   adı: (Lütfen   belirtiniz)

.....

1. Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmenlerinizin Dersi İşleme Biçimine İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?
2. Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmenlerinizin Bu Derslerde Kullandıkları Farklı Etkinlikler ve Bunların Sizin Üzerinizdeki Etkileri Nelerdir?
3. Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Kapsamında Kullanılan Araç Gereç ve Enstrümanların Bu Derslerin Konularını Öğrenmenize Olan Katkılarına İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?
4. Görsel Sanatlar ve Müzik Dersinde En Hoşlandığınız Etkinlikler ve Sebepleri Nelerdir?
5. Görsel Sanatlar ve Müzik Dersi Öğretmenlerinizin Sınıf İçi İletişimine İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?
6. Görsel Sanatlar ve Müzik Dersinde Öğrendiklerinizin Sanata İlişkin Bakış Açınıza Katkıları Nelerdir?
7. Görsel Sanatlar ve Müzik Dersinde Teknolojiden Yararlanma Durumlarına İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?
8. Eğer İleride Görsel Sanatlar veya Müzik Dersi Öğretmeni Olursanız Bu Dersi Nasıl Yürütürsünüz?
9. Size Göre Görsel Sanatlar ve Müzik Dersleri Daha Etkili Nasıl Yürütülebilir?
10. Görsel Sanatlar ve Müzik Dersinde Yaşadığınız Sorunlara İlişkin Görüşleriniz ve Size Göre Olası Çözümleri Nelerdir?
11. Bilim ve Sanat Merkezindeki Uygulamaların Sanatla İlgili Derslere Bakış Açınızda Oluşturduğu Değişikliklere İlişkin Görüşleriniz Nelerdir?

Ek 6. Anket Uygulama İzni

T.C
ELAZIĞ VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 79137285/605.01/593084
Konu: Anket Uygulama İzni.

20/01/2015

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi :a) MEB'e Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik
İzinleri 2012/13 sayılı Genelgesi,
b) Fırat Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 08/01/2015 tarih ve 21037
sayılı yazısı.

Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında danışmanlığını Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ' in yaptığı, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Başak BİLGİLİ' nin "Elazığ Bilim ve Sanat Merkezine Devam Eden Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerine Yönelik Görüşlerinin ve Tutumlarının Belirlenmesi" konulu yüksek lisans tezi ile ilgili anket çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerine yönelik uygulamak için izin isteği ilgi(b) yazı ile bildirilmiştir.

Konu ile ilgili olarak Müdürlüğümüz AR-GE Biriminde, İlgi(a) genelge çerçevesinde oluşturulmuş Bilimsel Araştırma İzin Değerlendirme Komisyonu 16/01/2015 tarihinde toplanarak başvuru hakkında gerekli incelemeyi yapmış olup; Söz konusu anket çalışmasının, Müdürlüğümüze bağlı Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerine gönüllülük esasına dayalı olarak, Okul idarelerinin de izni alınarak, çalışmaların eğitim öğretim saatleri dışında, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde 16/02/2015 ile 20/03/2015 tarihleri arasında uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

İlhan MAKİNİST
Müdür a.

Şube Müdürü

OLUR
20/01/2015

Ahmet BAĞLITAŞ
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Elektronik İmza ile Aynıdır.
01.01.2015
MUSTAFA BUNGOR
Memur

Akpınar Mah. Kolordu Cad. NO:5/1 23100 /ELAZIĞ
Elektronik Ağ: <http://elazig.meb.gov.tr>
e-posta: elazigmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mahmut AKÇELİK-Memur
Tel : (0 424) 238 50 24 - 111
Faks : (0 424) 233 36 70

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3ee5-c0ad-369f-9ec1-caf8 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 7. Etik Kurul İzin Yazısı

Evrak Tarih ve Sayısı: 07/01/2015-70833

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı :97132852/050.01.04/
Konu :Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALINA

İlgi :15/12/2014 tarihli, 67850 sayılı ve "Başak BİLGİLİ" konulu yazı

Anabilim Dalınız Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ yönetiminde, Yük. Lis. Öğr. Başak BİLGİLİ'ye ait "Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi'ne Devam Eden Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerine Yönelik Görüşlerinin ve Tutumlarının Belirlenmesi" konulu çalışma ile ilgili Etik Kurul Kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır.
Prof.Dr. Mustafa KAPLAN
Kurul Başkanı

Not : Araştırmacıların TÜBİTAK'a yapılacak başvurular için, tüm üyelerin ıslak imzalarının bulunduğu etik kurul kararını talep etmeleri gerekmektedir.

EK :
Etik Kurul Kararı 1 (bir) sayfa

Firat Üniversitesi Rektörlüğü 23119 ELAZIĞ/TÜRKİYE
Tel: :
E-Posta: : halklaileskiler@firat.edu.tr

Faks: :
Elektronik ağı: http://www.firat.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Teslime Özkılıç

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

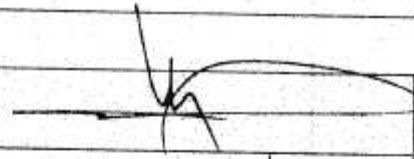
T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACININ ADI SOYADI
30.12.1204	22	10	Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ

KARAR

“Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi’ne Devam Eden Öğrencilerin Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerine Yönelik Görüşlerinin ve Tutumlarının Belirlenmesi” konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa KAPLAN (Başkan)			
Prof. Dr. Engin ŞAHNA (Üye)	İmza	Prof. Dr. Neriman ÇOLAKOĞLU (Üye)	İmza
Prof. Dr. Sefa KAZANÇ (Üye)	İmza	Prof. Dr. Süleyman Serdar KOCA (Üye)	İmza
Doç. Dr. Erdal TAŞKIN (Üye)	Bulunmadı	Doç. Dr. Demet ÇİÇEK (Üye)	İmza
Doç. Dr. Fatih FIRDOLAŞ (Üye)	İmza	Doç. Dr. Yalın Kılıç TÜREL (Üye)	İmza
Doç. Dr. Ertan EVİN (Üye)	İmza	Doç. Dr. Alper Osman ÖĞRENMİŞ (Üye)	İmza
Doç. Dr. Murat SUNKAR (Üye)	İmza	Doç. Dr. Yüksel SAVUCU (Üye)	Bulunmadı
Doç. Dr. Funda GÜLCÜ (Üye)	İmza	Yrd. Doç. Dr. Nurhan HALİSDEMİR (Üye)	İmza

Ek 8. İntihal Raporu

26.07.2017

Turnitin Orijinallik Raporu

Turnitin Orijinallik Raporu

ELAZIĞ BİLİM VE SANAT MERKEZİ'NE
DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN GÖRSEL
SANATLAR VE MÜZİK DERSLERİNE
YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN VE
TUTUMLARININ BELİRLENMESİ Başak

Bilgili tarafından
ELAZIĞ BİLİM VE SANAT MERKEZİ'NE
DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN GÖRSEL
SANATLAR VE MÜZİK DERSLERİNE
YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN VE
TUTUMLARININ BELİRLENMESİ (Eğitim
Bilimleri Yüksek Lisans Tezleri) den

Benzerlik Endeksi	Kaynağa göre Benzerlik
%18	İnternet Sources: %18 Yayımlar: %18 Öğrenci Ödevleri: %18

kaynaklar:

1 3% match (18-May-2015 tarihli internet)

26-Tem-2017 15:05 EEST' de İşleme
kodu
NUMARA: 833252020
Kelime Sayısı: 25986

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/gouteb/article/download/5000036209/5000035139>

2 2% match (17-Eyl-2015 tarihli internet)

http://amasyabilsen.meb.k12.tr/meb_lvs_dosyalar/05/01/8878/02/dosyalar/2015_08/28113217_bilsentmnpas.pdf

3 1% match (17-May-2014 tarihli internet)

<http://uzvyksay.org.tr/uploads/pdf/senol-cem-ustun-yetenekliler-egitim-programlarina-ilakin-cogelmen-sonuclari-bilsen-omegi.pdf>

4 1% match (15-Ağu-2013 tarihli internet)

http://www.nwssa.com/download/geciol_makale_dosyalar/NWSSA-2867-3021-4.doc

5 1% match (15-May-2013 tarihli internet)

http://orgm.meb.gov.tr/meb_lvs_dosyalar/2013_04/10110142_tez.pdf

6 1% match (24-May-2015 tarihli internet)

<http://www.pegasos.net/index.php/pegasos/article/viewFile/C2S4/C2S4>

7 1% match (03-May-2015 tarihli öğrenci ödevleri)

Submitted to Balıkesir Üniversitesi on 2015-05-03

8 1% match (20-May-2014 tarihli internet)

http://orgm.meb.gov.tr/meb_lvs_dosyalar/2013_03/29101859_hasan_vildiz_tez.pdf

9 < 1% match (06-Şub-2017 tarihli öğrenci ödevleri)

Submitted to Ahi Evran Üniversitesi on 2017-02-06

10 < 1% match (04-Şub-2016 tarihli internet)

http://easrta.atauni.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1216/tr/C3%BCasim_merol_tez.pdf?sequence=1

11 < 1% match (15-Nis-2016 tarihli internet)

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ratsbed/article/download/5000175281/5000158095>

12 < 1% match (yayımlar)

Yang, Yakup Alpar and Cesur, Derya. "ORTAÖĞRETİM DÜZEYİ MÜZİK DERSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ GELİSTİRİLMESİ", e-Journal of New World Sciences Academy (NWSA), 2012.

13 < 1% match (04-Eyl-2013 tarihli internet)

<http://firebirdsf.com.tr/dosyalar/makale/yifedness.pdf>

14 < 1% match (23-May-2015 tarihli internet)

http://orgm.meb.gov.tr/meb_lvs_dosyalar/2013_03/28093628_trkiyebyk-milletmeclisiraporu.pdf

15 < 1% match (05-May-2016 tarihli internet)

<http://docplayer.biz.tr/2460630-Ustun-yetenekli-cocuklarin-baklari-el-kitali-orne-baba-ve-ogretmenler-icin-fanuk-levent.html>

16 < 1% match (14-Ara-2016 tarihli öğrenci ödevleri)

Submitted to Cumhuriyet University on 2016-12-14

https://turnitin.com/newreport_printview.asp?eq=0&eb=1&es=1&sid=833252020&sid=0&n=0&m=0&svr=318&r=66.63236237667904&lang=tr

1/46

ÖZGEÇMİŞ

Başak BİLGİLİ, 27.04.1984 tarihinde Yalvaç/Isparta’da doğdu. Lise öğrenimini Yalvaç Anadolu Meslek Lisesi’nde tamamladıktan sonra, lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Bölümünde 2004 yılında tamamladı. 2013 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimine başladı. 2009 yılından itibaren Munzur Üniversitesi Tasarım Bölümünde Öğretim Görevlisi olarak görevine devam etmektedir.

